ZURICH UNIVERSITY OF TEACHER EDUCATION

PH ZH

Kanton Zürich
Gemeinnütziger Fonds

TOGETHER ADVANCING COMMON TRUST

Kulturë e qëndrueshme demokratike (SUDECU)

Jetesa në një demokraci të qëndrueshme.

Një program për prindërit dhe aktivistët e rinj në Maqedoninë e Veriut.

“Tani është koha që prindërit t’i mësojnë të rinjtë herët në atë diversitet,
Ka bukuri, dhe ka forcë. “
Maya Angelou

“Sa më i madh të jetë diversiteti, aq më i madh është përsosmëria.”
Thomas Berry

Autorët: Rolf Gollob, Maja Raunik Kirkov, Magdalena Spasovska (Cyrih dhe Shkup)

Zhvilluar në kuadrin e “Sudecu” - një projekt i iniciuar nga Universiteti i Edukimit të Mësuesve të Cyrihut dhe i financuar nga Fondi i Bamirësisë i Kantonit të Cyrihut, Zvicër
Dhjetor 2023

SUSTAINABLE DEMOCRATIC CULTURE

ZURICH UNIVERSITY OF TEACHER EDUCATION PH ZH

Kanton Zürich Gemeinnütziger Fonds

TKT

TABLE OF CONTENT

HYRJE....4
Çfarë është SUDECU ?....5
Partnerët e projektit 7
PJESA A: TEKSTE THEMELORE PËR TË GJITHË....8
Të mësuarit nga bashkëmoshatarët....8
Qëndrueshmëria....9
DEMOKRACIA....16
KULTURA E DEMOKRACISË....20
Living-democracy.com....22
Pjesa B: Materialet për prindërit....24
8. Demokracia e gjallë për prindërit....24
MËSIMI NGA TË BARABARËT....26
RRITJA DEMOKRATIKE....28
GRUPET E KOMUNITETIT TË PRINDËVE SUDECU....30
PROJEKTE FAMILJARE....34
PJESA C: MATERIALET PËR TË RINJ....39
ANGAZHIMI SHOQËROR PËR TË RINJ....39
SHTATË FAZAT E ZHVILLIMIT TË PROJEKTIT....40
GJASHTËDHJETË IDE TË ANGAZHIMIT TË TË RINJVE....44
PJESA D: MONITORIMI, KËRKIMI DHE VLERËSIMI....46
MONITORIMI DHE KËRKIMI....46
SI TË PËRDORNI RFCDC PËR VLERËSIM....51
FORMULLAT E VLERËSIMIT....52
АПЕНДИКС....61
TETË SHEMBUJ TË ANGAZHIMIT TË RINJËVE....61
DY PËRSHKRIME TË PROJEKTIT RINOR....63
KATËR SHEMBUJ TË AKTIVITETIT TË PRINDËRIVE....68
PËRSHKRIMI I PROJEKTIT TË DY PRINDËRIVE....70
CILAT JANË KOMPETENCA SPECIFIKE EZHQ?....72
SDG-QËLLIMET: SITUATA AKTUALE DHE HAPAT NË TË ARDHMEN....75
QËLLIMET GLOBALE – DISA FAQ'E....93
SHËNIMET E MIA....94

HYRJE

Ky manual është një burim gjithëpërfshirës i krijuar për të fuqizuar prindërit dhe të rinjtë në iniciativat drejtuese të komunitetit, veçanërisht në kuadër të projektit SUDECU (Kultura e Qëndrueshme Demokratike). SUDECU fokusohet në nxitjen e një kulture demokratike dhe pjesëmarrëse, të drejtuar dhe të mbështetur nga prindërit dhe të rinjtë njësoj.

Manuali është i strukturuar të jetë fleksibël, duke lejuar seksione specifike të nxirren dhe përdoren sipas nevojave të grupeve të ndryshme.

Dokumentet dhe informacionet shtesë mund të kërkohen gjatë procesit të planifikimit dhe zbatimit dhe do të plotësojnë këtë manual.

Megjithatë, synimi është gjithashtu që të ofrohen materiale të dobishme dhe pragmatike për zbatimin e të mësuarit nga bashkëmoshatarët përtej projektit SUDECIU, veçanërisht për fushat e edukimit të prindërve dhe punës me të rinjtë.

Ne kemi zgjedhur të shkruajmë artikuj të shkurtër për të ndihmuar ekspertët dhe trajnerët e kolegëve të reflektojnë mbi punën e tyre, por edhe për t'i inkurajuar ata të lexojnë dhe të gjejnë informacion shtesë.

Shkup dhe Cyrih, dhjetor 2023

Magdalena Spasovska
Maja Raunik Kirkov
Rolf Gollob

1 ÇFARË ËSHTË SUDECU ?

Projekti SUDECU (Kultura e qëndrueshme demokratike) synon të ankorojë demokracinë dhe qëndrueshmërinë si një element të kulturës së përditshme, siç e bën të qartë shkurtimi. SUDECU po zbatohet në Maqedoninë e Veriut për shkak të kontekstit shumë-etnik dhe shumëgjuhësor (disa gjuhë kombëtare), i cili është i krahasueshëm me Zvicrën.

NGO TAKT, me qendër në Maqedoninë e Veriut, me përvojën e saj shumëvjeçare, do të zhvillojë, planifikojë dhe zbatojë punëtoritë për zbatimin e SUDECU në Maqedoninë e Veriut së bashku me PH Cyrih gjatë periudhës së projektit (shtator 2023 – dhjetor 2026).

Me SUDECU, synimet dhe objektivat e kornizës së referencës për kompetencat për një kulturë demokratike (RFCDC - www.coe.int) të promovuara nga Këshilli i Evropës përdoren dhe zbatohen në mënyrë shembullore. Në të njëjtën kohë, projekti shërben si një projekt pilot për të forcuar elementët e gjallë të qëndrueshmërisë dhe demokracisë në projektet ndërkombëtare të arsimit dhe për të zhvilluar rekomandime për zhvillimin e mundshëm të mëtejshëm të koncepteve ekzistuese referuese.

Qasja e zbatimit të të mësuarit nga kolegët është inovative për vendin e projektit. Kuptimi bazë i të mësuarit në rajonin e zgjedhur të Ballkanit Perëndimor ka ndryshuar vitet e fundit. Megjithatë, ky kuptim duhet të zhvendoset nga "dija" në "aftësinë". Proceset e të nxënit - nëse do të jenë të përjetshme - duhet të adresojnë pyetjen se si nxënësit e të gjitha moshave përcaktojnë dhe u qasen proceseve të tyre të të mësuarit. Kërkimi i përgjigjeve për këtë pyetje quhet mësim i vetërregulluar. Vetërregullimi kuptohet si një aktivitet proaktiv me të cilin nxënësit ndihmojnë veten për të mësuar, p.sh. duke aplikuar një strategji, dhe jo një përgjigje pasive, p.sh. duke thithur njohuri nga një mësues. Së dyti, studiuesit e vetë-rregullimit nuk e kufizojnë vizionin e tyre për vetërregullimin në forma të individualizuara të të mësuarit, të tilla si mësimi zbulues, vetë-edukimi përmes leximit ose mësimi me ndihmën e kompjuterit. Në vend të kësaj, ato përfshijnë gjithashtu forma sociale të të mësuarit, të tilla si kërkimi i ndihmës nga bashkëmoshatarët.

Këtu vjen SUDECU në qasjen e tij të zbatimit: Të gjitha aktivitetet mësimore realizohen në terma konkretë nga bashkëmoshatarët të cilët janë trajnuar për këtë në mënyrë metodike dhe përmbajtjesore në kuadër të projektit. Kjo vlen për të gjitha grupet e synuara, pra të rinjtë dhe prindërit. Kjo qasje plotëson nevojën si për supozimin bazë të një shoqërie demokratike të qëndrueshme dhe pjesëmarrëse, ashtu edhe për një kuptim të zhvillimit personal dhe social. Qëllimi është të forcohet një kulturë demokratike e testuar dhe e përshtatshme për jetën e përditshme në kuptimin e objektivave të synuara nga Këshilli i Evropës për të gjitha vendet anëtare.

Projekti SUDECU ka një komponent të lidhur me përmbajtjen dhe një komponent të lidhur me procesin. Për sa i përket përmbajtjes, SUDECU merret me zbatimin e qëndrueshmërisë dhe demokracisë dhe formësimin e një kulture të qëndrueshmërisë dhe demokracisë, siç është propaganduar veçanërisht në lidhje me kulturën demokratike nga koncepti përkatës i Këshillit të Evropës prej disa vitesh nga duke zhvilluar të ashtuquajturën Kornizë Referenciale për një Kulturë të Demokracisë.

Pika fillestare për zhvillimin e Kornizës së Referencës së Këshillit të Evropës mbi Kompetencat për një Kulturë Demokratike ishte bindja se sistemet arsimore, shkollat dhe universitetet duhet të kuptojnë edukimin qytetar si një nga misionet e tyre më të rëndësishme. Nxënësit duhet të dinë dhe kuptojnë sfidat me të cilat përballen dhe pasojat e zgjedhjeve të tyre, çfarë mund të bëjnë dhe çfarë duhet të përmbahen nga të bëjnë. Ky shqetësim është po aq thelbësor për Arsimin për Zhvillim të Qëndrueshëm. Për këtë, ata nuk kanë nevojë vetëm për njohuri, por edhe për kompetencat e nevojshme - dhe qëllimi i Kornizës është të përcaktojë se cilat janë këto kompetenca.

Një demokraci, sipas përvojës së dekadave të kaluara dhe realizimit të zhvillimeve reale aktuale duhet të jetë e mbushur me jetë çdo ditë përsëri. Ajo ka nevojë për njerëz që jetojnë, kultivojnë dhe formësojnë kulturën demokratike. Demokracia, liria dhe shteti i së drejtës - këto janë vlerat mbi të cilat bazohet një bashkëjetesë e mirë dhe solidare e njerëzve me origjinë, kultura dhe bindje të ndryshme. Ky heterogjenitet është realitet i përbërjes sociale të të dyjave, vendeve të projektit të SUDECU Maqedonia e Veriut dhe Zvicra.

Shoqëritë paqësore dhe gjithëpërfshirëse janë elemente thelbësore për promovimin e zhvillimit të qëndrueshëm. Në kuadër të SUDECU, sfidat e përshkruara përballen duke formësuar qëndrueshmërinë dhe demokracinë në nivel lokal. Prandaj SUDECU synon të inicojë dhe mbështesë projekte inovative dhe angazhim afatgjatë.

SUSTAINABLE DEMOCRATIC CULTURE

2 PARTNERËT E PROJEKTIT

TAKT, Shkup:

TAKT (Together Advancing Common Trust) është një organizatë jofitimprurëse e dedikuar për të nxitur mirëkuptimin ndërkulturor, promovimin e dialogut ndërmjet komuniteteve, luftimin e diskriminimit gjinor dhe social dhe fuqizimin e grupeve të cenueshme.
Vizioni i TAKT-së është të krijojë një botë të barabartë dhe vetëm për të gjithë. TAKT beson se çdo person ka të drejtën për një jetë të shëndetshme dhe dinjitoze dhe se është përgjegjësia jonë kolektive të sigurojmë që kjo të bëhet realitet.

www.takt.org.mk

Fakulteti Pedagogjik " Shën Kliment Ohridski " në Universitetin "Shën Kirili dhe Metodi" në Shkup

Fakulteti i Pedagogjisë Shën Kliment Ohridski është një institucion i lartë arsimor, një pjesë integrale e universitetit "Shën Kirili dhe Metodi" në Shkup ". Ne jemi të përkushtuar që të ofrojmë arsimin më cilësor për nxënësit - mësuesit e ardhshëm të parashkollorëve dhe të shkollave fillore, dhe t'i përgatisim ata për zbatimin e një procesi bashkëkohor, krijues të mësimdhënies dhe të nxënit.
Misioni ynë është të mundësojmë dhe mbështesim përvetësimin e kompetencave që mbështesin zhvillimin e komunitetit të gjallë bazuar në diversitet, barazi dhe përfshirje në të tre ciklet e arsimit universitar.

www.pfsko.ukim.edu.mk

Departamenti IPE në Universitetin e Cyrihut të Arsimit të Mësuesve:

Arsimi ka një rëndësi të madhe për të jetuar së bashku në paqe. Departamenti për Projektet Ndërkombëtare në Arsim (IPE) i Universitetit të Arsimit të Mësuesve të Cyrihut (PH Cyrih) ka përvojë të gjatë në zhvillimin dhe bashkëpunimin arsimor dhe në shkëmbimin e njohurive ndërmjet universiteteve, ministrive dhe organizatave ndërkombëtare.
Fokusi është në ofrimin e arsimit ose zhvillimit profesional për mësuesit, drejtorët e shkollave, nxënësit, prindërit dhe zyrtarët në fushat e mëposhtme: Edukimi demokratik – Arsimi gjithëpërfshirës – Aftësitë për jetën – Qëndrueshmëria – Mësimi transkulturor – Mësimdhënia dhe të nxënit.

www.phzh.ch/en/Services/IPE/

3 PJESA A: TEKSTE THEMELORE PËR TË GJITHË
Të mësuarit nga bashkëmoshatarët

Të mësuarit nga bashkëmoshatarët do të thotë: "edukim mes të barabartëve".

Fjala peer vjen nga anglishtja dhe do të thotë të barabartë ose bashkëmoshatarë. Një grup bashkëmoshatarësh është një grup social referimi, anëtarët e të cilit ndajnë përvoja të ngjashme ose përballen me sfida të ngjashme. Shpesh, grupet e bashkëmoshatarëve kuptohen kryesisht si grupe njerëzish të së njëjtës moshë. Më e rëndësishmja, megjithatë, njerëzit në grupin e bashkëmoshatarëve janë të barabartë dhe ndikojnë njëri-tjetrin.

Nga vjen edukimi i bashkëmoshatarëve?
Të mësuarit nga bashkëmoshatarët në përgjithësi nuk mund të kufizohet në kohë dhe vend. Ajo u shfaq si një metodë pedagogjike e synuar që nga mesi i viteve 1970 në SHBA dhe Britaninë e Madhe në fushën e edukimit shëndetësor si dhe në parandalimin e drogës. Sot, edukimi i bashkëmoshatarëve përdoret për tema shumë të ndryshme me grupe të ndryshme, gjithashtu në grupmosha të ndryshme, për shembull në shkolla, arsim jashtëshkollor, programe mentorimi, edukim prindëror ose në shërbime këshillimi.

Si funksionon edukimi i bashkëmoshatarëve?
Bashkëmoshatarët përballen me sfida të ngjashme, lëvizin në botë të ngjashme të jetës. Për shkak të këtyre ngjashmërive, bashkëmoshatarët mund ta mbështesin njëri-tjetrin veçanërisht mirë, ata ofrojnë orientim dhe mund të jenë pika krahasimi për vetëvlerësim. Me fjalë të tjera, ata mësojnë nga njëri-tjetri në jetën e tyre të përditshme. Ky fenomen që bashkëmoshatarët mund të mësojnë veçanërisht mirë nga njëri-tjetri përdoret nga koncepti i edukimit të bashkëmoshatarëve.
Për këtë qëllim, trajnerët kolegë janë të përfshirë në projekt që në fillim. Në këtë rast, ata janë ekspertët që u japin njohuri dhe aftësi kolegëve të tjerë. Për shembull, të rinjtë drejtojnë grupe të tjera rinore përmes një ekspozite, të rejat kryejnë seminare fuqizimi për vajzat ose të rinjtë me përvojë refugjate ofrojnë seminare mbi tema politike për refugjatët e tjerë të rinj. Trajnuesit kolegë ose sjellin njohuritë e ekspertëve me vete ose e mësojnë atë në kuadër të projektit. Përveç njohurive të specializuara rreth temës së projektit, trajnerëve duhet t'u mësohen edhe metoda për dhënien e njohurive, trajtimin e konflikteve dhe një qëndrim të ndjeshëm ndaj diskriminimit.
Në këtë mënyrë, shumë palë mund të përfitojnë nga një projekt i edukimit të bashkëmoshatarëve. Nga njëra anë, nxënësit përfitojnë sepse takohen me trajnerët e kolegëve në nivelin e syve. Nga ana tjetër, në veçanti përfitojnë vetë trajnerët. Ata punojnë intensivisht në një temë, fitojnë aftësi të reja dhe forcojnë vetëbesimin e tyre. Organizata zbatuese zgjeron perspektivën e saj përmes asaj të trajnerëve kolegë dhe krijon shumëzues për tema të ndryshme.

Cilat janë grackat apo kritikat e mundshme?
Metoda kërkon një qasje pjesëmarrëse. Kjo do të thotë që anëtarët e grupeve të kolegëve janë të përfshirë në planifikim dhe zbatim dhe lejohen të marrin vendime. Për këtë, është e rëndësishme që të trajtojmë njëri-tjetrin në mënyrë transparente, në të cilën të jetë e qartë se kush është përgjegjës për çfarë dhe kujt i lejohet të vendosë në cilën pikë.
Është gjithashtu e rëndësishme të vlerësohen dhe të mbështeten trajnerët e kolegëve. Së fundi, një projekt i edukimit të bashkëmoshatarëve varet nga pjesëmarrja vullnetare e pjesëmarrësve. Këto karakteristika kërkojnë që profesionistët të kenë besim të madh te trajnerët dhe të jenë të hapur ndaj qasjeve të reja.

4 QËNDRUESHMËRIA

Cilat janë Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm (SDG)?

Cilat janë Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm (SDG)?
Jetojmë në kohë të trazuara. Bota po ndryshon me shpejtësi dhe me pasoja të mëdha për njerëzit dhe mjedisin. Parimi drejtues i zhvillimit të qëndrueshëm, i cili është i ankoruar kudo, si në nivel kombëtar ashtu edhe ndërkombëtar, lidhet me këtë dinamikë. Qëllimi i zhvillimit të qëndrueshëm është t'u mundësojë të gjithë njerëzve të jetojnë mirë, si sot ashtu edhe nesër, brenda kufijve ekologjikë të planetit tonë.
Axhenda 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm (SD) rezulton nga bashkimi i Konferencave të OKB-së për Zhvillimin e Qëndrueshëm (1992, 2002, 2012) dhe Objektivave të Zhvillimit të Mijëvjeçarit, të cilat përfunduan në fund të 2015. Ajo identifikon sfidat dhe grupet më të rëndësishme globale udhëzimet dhe prioritetet për zhvillimin e qëndrueshëm për vitet e ardhshme. Plani i Veprimit synon të zhdukë varfërinë dhe urinë ekstreme, të mbrojë planetin nga degradimi, të promovojë paqen dhe prosperitetin dhe të forcojë një partneritet global për zhvillim të qëndrueshëm.

OBJEKTIVAT E ZHVILLIMIT TË QËNDRUESHËM

1. ASNJË VARFËRI
2. URI ZERO
3. SHËNDET I MIRË DHE MIRËQENIE
4. ARSIM CILËSOR
5. BARAZIA GJINORE
6. UJI I PASTËR DHE KANALIZIMET
7. ENERGJI E PËRBALLUESHME DHE E PASTËR
8. PUNË E DENJË DHE RRITJE EKONOMIKE
9. INDUSTRIA, INOVACIONI DHE INFRASTRUKTURA
10. ULJA E PABARAZISË
11. QYTETE DHE KOMUNITETE TË QËNDRUESHME
12. KONSUMI DHE PRODHIMI I PËRGJEGJSHËM
13. JETA NË TOKË
14. JETA POSHTË UJIT
15. VEPRIM KLIMOR
16. PAQJA DHE DREJTËSIA INSTITUCIONE TË FORTA
17. PARTNERITETET PËR TË ARRITUR QËLLIMIN

Në thelb të Axhendës për Zhvillim të Qëndrueshëm 2030 janë 17 Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm global (SDG) me 169 nën-qëllime. Ato duhet të arrihen globalisht dhe nga të gjitha shtetet anëtare të OKB-së deri në vitin 2030. Këto të fundit mund t'i përshtatin objektivat me rrethanat e tyre kombëtare. SDG-të marrin parasysh dimensionet ekonomike, sociale dhe ekologjike të zhvillimit të qëndrueshëm në mënyrë të balancuar. Të gjitha aktivitetet dhe qasjet e SUDECU duhet të pasqyrohen në konceptin e gjerë dhe gjithëpërfshirës të AGJENDA 2030 dhe kështu në një gjuhë të kuptueshme të qëndrueshmërisë. Prandaj, këtu duhet të përshkruhen disa parime të Edukimit për Zhvillim të Qëndrueshëm, të cilave duam t'u referohemi në kontekstin e punës sonë në projekt.

Qëllimet	Objektivat	Përshkrimi
Qëllimi -1	Asnjë varfëri	Deri në vitin 2030, zhdukja e varfërisë ekstreme për të gjithë njerëzit kudo.
Qëllimi -2	Uri zero	Fundi i urisë, arritja e sigurisë ushqimore dhe ushqimi i përmirësuar deri në vitin 2030.
Qëllimi -3	Shëndet i mirë dhe mirëqenie	Sigurimi i jetës së shëndetshme dhe promovimi i mirëqenies për të gjithë në të gjitha moshat deri në vitin 2030.
Qëllimi -4	Arsim cilësor	Sigurimi i që të gjitha vajzave dhe djemtve të përfundojnë arsimin fillor dhe të mesëm falas, të barabartë dhe me cilësi deri në vitin 2030.
Qëllimi -5	Barazia gjinore	Për të arritur barazinë gjinore dhe për të fuqizuar të gjitha gratë dhe vajzat.
Qëllimi -6	Uji i pastër dhe kanalizimet	Sigurimi I disponueshmërisë dhe menaxhimit të qëndrueshëm të ujit dhe kanalizimeve për të gjithë deri në vitin 2030.
Qëllimi -7	Energji e përballueshme dhe e pastër	Sigurimi i qasjes në energji të përballueshme, të besueshme, të qëndrueshme dhe moderne për të gjithë deri në vitin 2030.
Qëllimi -8	Punë e denjë dhe rritje ekonomike	Promovimi i një rritje të qëndrueshme, gjithëpërfshirëse dhe të qëndrueshme ekonomike.
Qëllimi -9	Industria, inovacioni dhe infrastruktura	Ndërtimi I infrastrukturës elastike, promovimi I industrializimit gjithëpërfshirës dhe të qëndrueshëm dhe inovacionin e nxitur deri në vitin 2030.
Qëllimi -10	Ulja e pabarazisë	Ulja e pabarazisë brenda dhe midis vendeve deri në vitin 2030.
Qëllimi -11	Qytete dhe komunitete të qëndrueshme	Ndërtimi i qyteteve dhe vendbanimeve njerëzore gjithëpërfshirëse, të sigurta, elastike dhe të qëndrueshme.
Qëllimi -12	Konsumi dhe prodhimi i përgjegjshëm	Sigurimi i modeleve të qëndrueshme të konsumit dhe prodhimit.
Qëllimi -13	Veprim klimor	Marrja e veprimeve urgjente për të luftuar ndryshimin e klimës dhe ndikimet e tij.
Qëllimi -14	Jeta poshtë ujit	Konservimi dhe përdorimi i mënyrave të qëndrueshme oqeanet, detet dhe burimet detare për zhvillim të qëndrueshëm.
Qëllimi -15	Jeta në tokë	Mbrotja, rivendsimi dhe promovimi I përdorimit te qëndrueshëm të ekosistemeve tokësore, luftimi i shkretëtirëzimit dhe ndalimi i humbjes së biodiversitetit.
Qëllimi -16	Paqja dhe Drejtësia Institucione të forta	Promovimi i shoqërisë paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillimin e qëndrueshëm; Sigurimi i qasjes në drejtësi për të gjithë.
Qëllimi -17	Partneritetet për të arritur qëllimin	Forcimi i mjeteve te zbatimit dhe rigjallërimin e partneritetit global për zhvillimin e qëndrueshëm.

17 SDG-qëllimet e OKB-së në Maqedoninë e Veriut

Në faqen e internetit të vendit për Maqedoninë e Veriut (https://unsdg.un.org/un-in-action/north-macedonia), janë formuluar disa momente historike për vendin, duke përfshirë vitin 2025 si vit të rëndësishëm të synuar. Meqenëse të gjitha përmbajtjet dhe qëllimet e formuluara nga SUDECU duhet të përputhen me qëllimet e vendit dhe të komunikohen në përputhje me rrethanat, është e rëndësishme që të gjithë anëtarët e projektit të jenë të vetëdijshëm për to.
Piketat e publikuara në faqen e internetit thonë se Kombet e Bashkuara do të punojnë drejt qëllimeve të ndryshme në Maqedoninë e Veriut bazuar në parimin gjithëpërfshirës të Leaving No One Behind (LNOB), qasjen e bazuar në të drejtat e njeriut, barazinë gjinore dhe fuqizimin e grave, qëndrueshmërinë, qëndrueshmërinë. dhe llogaridhënies.

- Deri në vitin 2025, standardet e jetesës së të gjithë njerëzve në Maqedoninë e Veriut duhet të përmirësohen përmes qasjes së barabartë në punë të denjë dhe punësim produktiv.
- Deri në vitin 2025, të gjithë njerëzit në Maqedoninë e Veriut do të kenë qasje universale në shërbime sociale cilësore, të bazuara në të drejta - kujdes shëndetësor, arsim dhe mbrojtje të nevojshme sociale dhe të fëmijëve.
- Deri në vitin 2025, të gjithë njerëzit në Maqedoninë e Veriut do të përfitojnë nga veprimi ambicioz klimatik, burimet natyrore të menaxhuara në mënyrë të qëndrueshme dhe biodiversiteti i ruajtur mirë përmes qeverisjes së mirë mjedisore.
- Deri në vitin 2025, Maqedonia e Veriut ka përmirësuar sundimin e ligjit, politikat e bazuara në dëshmi, largpamëse dhe të përgjegjshme ndaj gjinisë, kohezion më të madh social dhe ofrim efektiv të shërbimeve përmes institucioneve transparente, të përgjegjshme dhe të përgjegjshme.
- Zbatimi i synimeve synon të sigurojë zhvillim të qëndrueshëm në nivel ekonomik, social dhe ekologjik, i cili duhet të sigurojë që planeti ynë të jetë ende i vlefshëm për të jetuar për brezat e ardhshëm. Qëllimet përmbajnë një sërë detyrash për të cilat janë angazhuar shtetet nënshkruese, nga mbrojtja e burimeve natyrore, lufta kundër varfërisë dhe kujdesi më i mirë shëndetësor e deri te iniciativat për më shumë barazi dhe bashkëjetesë paqësore.

Prandaj, Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm (SDG) janë një rast për të parë më nga afër gjendjen aktuale të botës sonë dhe për të filluar në jetën e vet, në mjedisin e vet, në punën e vet, në vendin e vet. Ajo që kërkohet është një vështrim autokritik i mënyrës së jetesës dhe vullneti për të ndërmarrë veprime që janë të favorshme për arritjen e qëllimeve. Duke parë situatën aktuale dhe duke kuptuar se si të gjithë janë në të njëjtën barkë, forca, vullneti dhe mundësitë e reja do të krijohen së bashku për ta bërë këtë botë një botë që ia vlen të jetohet për të gjithë. Është thelbësore të mos punohet mbi qëllimet në izolim, sepse në një botë të ndërlidhur të gjitha veprimet kanë një ndikim në fushat e tjera në të njëjtën kohë. Kështu, arritja e qëllimeve është e mundur vetëm në bashkëpunim.

Fushata ndërkombëtare edukative e UNESCO-s "Edukimi për Zhvillim të Qëndrueshëm" (ESD) ka qëllimin e vetëshpallur "zhvillimin që ofron mundësi, u mundëson njerëzve të jetojnë në paqe dhe krijon një ekosistem të qëndrueshëm". Edukimi për zhvillim të qëndrueshëm në përgjithësi nënkupton përafrimin e qëllimeve arsimore, kurrikulave etj. me premisat e qëndrueshmërisë. Ndryshe nga kuptimi bisedor, qëndrueshmëria nuk i referohet vetëm çështjeve të mbrojtjes së burimeve, mjedisit dhe natyrës, por përfshin gjithashtu perspektivat globale mbi ndërveprimin e mjedisit, ekonomisë dhe shoqërisë, si dhe pikëpamjen për brezat e ardhshëm (fjala kyçe drejtësia ndër breza).

Arsimi i qëndrueshëm duhet të shkojë përtej dhënies së njohurive faktike. Janë dhënë vlera dhe kompetenca që u mundësojnë njerëzve të mendojnë përpara, të veprojnë me përgjegjësinë e tyre, të marrin pjesë në proceset e vendimmarrjes sociale dhe të marrin njohuri ndërdisiplinore. Një fokus tematik është në fushat e konsumit, energjisë dhe lëvizjes. Por drejtësia gjinore, kultura e paqes dhe jodhunës, si dhe qytetaria globale dhe vlerësimi i diversitetit kulturor merren gjithashtu parasysh në Arsimin për Zhvillim të Qëndrueshëm. Pra, është një qasje shumë gjithëpërfshirëse. Si u zhvillua?

Fillimet dhe qasjet e ESD

Në vitin 1992, në Konferencën e OKB-së për Mjedisin në Rio de Zhaneiro, Kombet e Bashkuara miratuan Axhendën 21, udhëzimet për zhvillimin e qëndrueshëm në shekullin e 21-të. Dhjetë vjet më vonë, në Samitin Botëror të Rio +10 në Johanesburg, kjo rëndësi qendrore e arsimit u riafirmua. Për vitet 2005-2014, OKB-ja miratoi Dekadën Botërore të Arsimit për Zhvillim të Qëndrueshëm. Gjatë kësaj kohe, qeveritë kombëtare duhet të futnin qasjen e qëndrueshmërisë në sistemet dhe strategjitë e tyre arsimore përkatëse me mbështetjen e UNESCO-s. Në vitin 2015 filloi Programi Botëror i Veprimit i UNESCO-s "Edukimi për Zhvillim të Qëndrueshëm". Ai synon të promovojë më tej ndryshimin në sistemin arsimor drejt më shumë qëndrueshmërisë dhe të sjellë EZHQ edhe më fuqishëm nga ideja në praktikë. Synimi është "fillimi dhe intensifikimi i aktiviteteve në të gjitha nivelet dhe në të gjitha fushat e arsimit në mënyrë që të përshpejtohet procesi drejt zhvillimit të qëndrueshëm".

Në këtë kontekst, një rol të madh luajnë edhe Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm të miratuar në vitin 2015: arsimi konsiderohet si një parakusht qendror për arritjen e synimeve të formuluara atje. Kështu, qasja EZHQ përfshin një qasje gjithëpërfshirëse, transformuese, politike ndaj arsimit. Deri në vitin 2030, arsimi gjithëpërfshirës, i barabartë dhe cilësor dhe mundësitë e të mësuarit gjatë gjithë jetës duhet të sigurohen për të gjithë". Prandaj Axhenda e Kombeve të Bashkuara 2030 përcakton synimet e mëposhtme për EZHQ - Objektivi 4: "Sigurimi i arsimit gjithëpërfshirës, të barabartë dhe cilësor dhe mundësitë e të mësuarit gjatë gjithë jetës për të gjitha deri në vitin 2030 "Nën qëllimi 4.7: "Deri në vitin 2030, sigurohuni që të gjithë nxënësit të fitojnë njohuritë dhe aftësitë e nevojshme për të promovuar zhvillimin e qëndrueshëm, duke përfshirë edukimin për zhvillim të qëndrueshëm dhe (...) qytetarinë globale (...)".

Çfarë do të thotë qëndrueshmëri?

Qëndrueshmëria i referohet një gjendjeje të dëshirueshme, ideale në të cilën plotësohen nevojat themelore të të gjithë njerëzve pa shkatërruar mjedisin. Qëllimi është një jetë e mirë për të gjithë. Qëndrueshmëria përbëhet nga pesë dimensione: Ekologjia, shoqëria dhe ekonomia, si dhe koha (e kaluara, e tashmja, e ardhmja) dhe hapësira (këtu dhe gjetkë).

Çfarë do të thotë zhvillim i qëndrueshëm?

Zhvillimi i qëndrueshëm është një nga përgjigjet e shumta ndaj urgjencave mjedisore dhe sociale. Zhvillimi i qëndrueshëm i referohet një programi që negociohet politikisht midis disa vendeve dhe përcakton hapat, çështjet dhe synimet për të arritur qëndrueshmërinë. Zhvillimi i qëndrueshëm propozon kështu një rrugë drejt qëndrueshmërisë. Ka debat dhe diskutim rreth kësaj rruge: për shembull, ka këndvështrime të ndryshme për zhvillimin e qëndrueshëm, duke u fokusuar në status quo, reforma ose transformim. Në këto debate përfshihen grupe të ndryshme interesi dhe mes tyre ka një mosbalancim pushteti. Zhvillimi i qëndrueshëm mund të marrë forma të ndryshme dhe të vendosë prioritete të ndryshme në varësi të kontekstit social, politik, gjeografik dhe kulturor.

Çfarë do të thotë "Edukimi për Zhvillim të Qëndrueshëm"?
Në terma të përgjithshëm, arsimi për zhvillim të qëndrueshëm nënkupton orientimin e qëllimeve arsimore, kurrikulave, etj. Drejt ambienteve të qëndrueshmërisë. Përkundër mirëkuptimit koloquial, qëndrueshmëria nuk i referohet vetëm pyetjeve të burimeve, mbrojtjes së mjedisit dhe ruajtjes së natyrës, por gjithashtu përfshin këndvështrime globale mbi bashkëveprimin e mjedisit, ekonomisë dhe shoqërisë, si dhe një pikëpamje mbi gjeneratat e ardhshme (drejtësi ndër gjeneruese e fjalës). Në EZHQ, është e rëndësishme të tregohen këndvështrime të ndryshme dhe konflikte interesi që lindin nga situata konkrete që janë të lidhura me çështje të rëndësishme për qëndrueshmërinë. Bëhet fjalë për bërjen e qartë dhe diskutimin e vlerave në themel të këndvështrimeve të ndryshme në mënyrë që njerëzit të mund të kuptojnë sfidat, të formojnë një mendim të themeluar dhe të marrin pjesë në diskutime.

Cilat metoda të të mësuarit përdoren në EZHQ?

EZHQ nuk i ka shpikur metodat e veta të të mësuarit, por, siç përshkruhet më lart, është e orientuar drejt metodave që promovojnë mësimin aktiv, eksperimental, ndërdisiplinor dhe përfshijnë kushte lokale dhe rajonale. Kjo perfshin:

- duke punuar në natyrë
- Puna e projektit
- Mësimi i shërbimit
- Roli luan dhe simulimet
- Grupet e diskutimit
- Aktivitete të bazuara në një stimul (foto, video, poezi, artikull në gazetë)
- Debatet
- Studimet e rasteve
- Tregime reflektuese
- Leximi dhe shkrimi kritik
- hartografimi i mendjes

EZHQ është e orientuar thelbësisht drejt mësimit transformues. Mësimi transformues synon të na bëjë të vetëdijshëm për modelet tona të mendimit - vlerat, besimet dhe supozimet e transmetuara kulturore - të cilat janë thelbësore për të kuptuar botën, udhëheqjen e veprimeve tona dhe ndërtimin e identitetit tonë. Pra, gjatë punës së projektit, qëllimi është që këto modele të të menduarit të jenë të dukshme përmes një procesi refleksiv. Mësimi transformues synon të ndryshojë modelet ekzistuese të të menduarit në mënyrë që të marrë pjesë në transformimin e shoqërisë aty ku është e përshtatshme.

EZHQ mbron një qasje holistike institucionale që përfshin të gjithë aktorët e komunitetit, krijon një paralelizëm midis asaj që mësohet dhe asaj që jetohet, dhe bazohet në vlerat e pjesëmarrjes dhe demokracisë.

Cilat janë kompetencat specifike të ESD?
Kompetencat profesionale janë thelbësore për EZHQ, e cila ka nevojë për përmbajtje në mënyrë që të zhvillohet. Prandaj ata kontribuojnë në mënyrë gjithëpërfshirëse në EZHQ, e cila përpiqet për një qasje ndërdisiplinore dhe në këtë mënyrë përparon dhe thellon këtë njohuri dhe kompetencë. Kompetencat që do të promovohen në EZHQ përfshijnë:

- kompetencat profesionale,
- kompetencat e përgjithshme, disa prej të cilave mbivendosen me kompetencat EZHQ,
- kompetenca specifike për EZHQ.

Kështu, kompetenca nënkupton një burim individual (që ka kompetenca) dhe një proces individual (të qenit kompetent). Ai përfshin dhe artikulon burimet personale dhe kontekstuale që mobilizohen nga një individ, duke marrë parasysh kufizimet e kontekstit (koncepti i motivimit/angazhimit).

" EZHQ " është njëkohësisht një parakusht dhe një shtytës për zhvillimin e qëndrueshëm. " EZHQ " është një koncept edukativ që zbatohet në të gjitha lëndët dhe në të gjithë shkollën, por edhe në qendër të punës joformale për fëmijë, të rinj dhe të rritur gjatë gjithë jetës. Ai mbështet proceset holistike të të mësuarit bazuar në pyetjet që lidhen me të ardhmen. Duke përdorur metoda reflektuese dhe pjesëmarrëse, ai promovon zhvillimin e kompetencave kyçe për zhvillim të qëndrueshëm. " EZHQ " kombinon elementë të ndryshëm si tema, kompetenca, objektiva mësimore, parime, metoda në mënyrë të tillë që (të rinjtë) të mësojnë të ndihmojnë në formësimin e së tashmes dhe të së ardhmes në mënyrë kritike dhe krijuese në kuptimin e zhvillimit të qëndrueshëm.

Çfarë është përmbajtja e mirë "ESD"?

Qasjet tematike ofrojnë pika të ndryshme hyrjeje në " EZHQ ". Pyetjet e mëposhtme të reflektimit mund të jenë të dobishme:

- Si mund ta përdor temën XY për të treguar një marrëdhënie midis kushteve dhe proceseve lokale dhe globale?
- Si mund t'i trajtoj efektet e së shkuarës dhe së tashmes në brezat e ardhshëm dhe t'i lë pjesëmarrësit të zhvillojnë vizione të dëshirueshme për të ardhmen?
- Si mund të tregojë tema dimensionet ekologjike, ekonomike dhe sociale dhe ndërveprimet e tyre?

Fushat e mundshme të përmbajtjes:

- Shëndeti
- Demokracia dhe të drejtat e njeriut Diversiteti dhe mirëkuptimi ndërkulturor
- Mjedisi dhe burimet natyrore
- Konsumi dhe ekonomia
- Zhvillimi global
- Sport
- Edukimi i fëmijëve dhe jeta familjare

EZHQ në cilën moshë?

Të përjetshme dhe joformale
Të mësuarit gjatë gjithë jetës për të rritur, të rinj dhe fëmijë në momentet e të mësuarit joformal. Këto cilësime janë veçanërisht të rëndësishme për të mësuarit gjatë gjithë jetës. Një pjesë e madhe e projekteve të iniciuara në kuadër të Dekadës së OKB-së do të zbatohen në fushën e arsimit joformal. SUDECU synon të kontribuojë në këtë.

Edukimi në fëmijërinë e hershme
Në fushën e edukimit të fëmijërisë së hershme, fëmijët duhet të prezantohen me tema të rëndësishme për të ardhmen në një mënyrë lozonjare, të përshtatshme për moshën. Mësimet janë të orientuara drejt përvojave konkrete të përditshme dhe fushave të jetës së fëmijëve, mbi bazën e të cilave trajtohen në nivel të ulët temat e zhvillimit të qëndrueshëm (p.sh. uji, ushqimi, energjia).

Shkolla
Qëllimi i zbatimit të EZHQ në shkollë është të ankorojë konceptin në mënyrë strukturore në kurrikulat dhe planet arsimore dhe në shkollë si vend mësimi. Në kuadër të një dite projekti "Paketimi", për shembull, bëhet i mundur mësimi i njohurive të specializuara me tema të qëndrueshmërisë. Në klasat më të larta, një lidhje e tillë është e mundur, për shembull, kur kemi të bëjmë me procese të ndryshme të rritjes. Por gjithashtu tema të tilla si demokracia dhe pjesëmarrja/angazhimi qytetar, të mësuarit në kontekste globale, jeta e vetëvendosur në botën e ndërmjetësuar janë pjesë e një kuptimi më të thellë të Arsimit për Zhvillim të Qëndrueshëm në një nivel më të lartë.

Arsimi profesional
Integrimi i EZHQ në arsimin dhe trajnimin profesional është i një rëndësie të madhe për të siguruar qëndrueshmërinë e ardhshme të vetë kompanive dhe ndërmarrjeve. Kjo përfshin trajnimin e vetë trajnerëve (trajnues-trajnues, trajnim ndërgjegjësues, trajnim me metodë), trajnimin e të trajnuarve me ndjeshmëri ndaj qëndrueshmërisë dhe krijimin afatgjatë të vendeve të qëndrueshme të të mësuarit përmes një ankorimi strukturor të qëndrueshmërisë në arsimin profesional.

Universiteti
Nga njëra anë, njohuritë dhe vlerat zhvillohen dhe përcillen në universitete, dhe nga ana tjetër, trajnohen shumëfishuesit si dhe liderët dhe edukatorët e ardhshëm. Për ngritjen e EZHQ-së, është thelbësore të ankorohet koncepti në strukturën e universitetit, si dhe në zbatimin dhe komunikimin e tij.

Perspektiva:
EZHQ është një qasje edukative që trajton pothuajse të gjitha çështjet aktuale sociale dhe synon të forcojë zhvillimin e qëndrueshëm global: zhvillim të qëndrueshëm që siguron cilësinë e jetës së brezit të tanishëm dhe në të njëjtën kohë u jep brezave të ardhshëm mundësinë për të formësuar jetën e tyre.

5 DEMOKRACIA

Sipas citimit të famshëm të Abraham Lincoln (1863), demokracia është "një qeverisje e popullit, nga populli, për popullin"; tre përkufizimet mund të kuptohen si më poshtë:

- "i": pushteti buron nga populli - populli është pushteti sovran që ushtron ose mandaton pushtetin dhe kushdo që është pjesë e autoritetit mund të mbajë përgjegjësi nga populli;
- "nga": pushteti ushtrohet ose nga përfaqësues të zgjedhur ose me sundim të drejtpërdrejtë të popullit;
- "për": pushteti ushtrohet për t'i shërbyer interesave të popullit, pra të mirës së përbashkët.

Këto përkufizime mund të kuptohen dhe të lidhen në mënyra të ndryshme. Mendimtarët politikë në traditën e Rusoit këmbëngulin në sundimin e drejtpërdrejtë nga qytetarët (identiteti i të qeverisurve dhe qeverisë). Populli vendos për gjithçka dhe nuk është i detyruar me ligj. Mendimtarët politikë në traditën e Locke theksojnë konkurrencën midis interesave të ndryshme në një shoqëri pluraliste; brenda një kuadri kushtetues, ata duhet të bien dakord për një vendim që i shërben të mirës së përbashkët.
Pavarësisht se sa kohë ka ekzistuar tradita demokratike në një vend dhe si është zhvilluar ajo, kjo nuk mund të merret si e mirëqenë. Në çdo vend, demokracia dhe kuptimi bazë i të drejtave të njeriut duhet të zhvillohen vazhdimisht për të përballuar sfidat me të cilat përballet çdo brez. Çdo brez duhet të edukohet për demokracinë dhe të drejtat e njeriut.

Elementet thelbësore të demokracive kushtetuese moderne përfshijnë:

- një kushtetutë, zakonisht në formë të shkruar, e cila përcakton kuadrin institucional për demokracinë dhe në disa vende mbrohet nga një gjykatë e lartë e pavarur; të drejtat e njeriut, zakonisht jo të gjitha, mbrohen si të drejta civile;
- të drejtat e njeriut përmenden në kushtetutë dhe më pas klasifikohen si të drejta qytetare të garantuara me kushtetutë. Qeveritë që kanë nënshkruar konventat për të drejtat e njeriut janë të detyruara të mbrojnë të drejtat që kanë ratifikuar, pavarësisht nëse ato përmenden shprehimisht në kushtetutë;
- Statusi juridik i barabartë i të gjithë qytetarëve: Të gjithë qytetarët mbrohen në mënyrë të barabartë nga ligji nëpërmjet parimit të mosdiskriminimit dhe duhet të përmbushin detyrat që u ngarkon ligji.
- E drejta e votës universale: Kjo u jep qytetarëve të rritur, burra dhe gra, të drejtën për të votuar për partitë dhe/ose kandidatët në zgjedhjet parlamentare. Përveç kësaj, disa sisteme parashikojnë një referendum ose plebishit, d.m.th të drejtën e qytetarëve për të vendosur për një çështje të caktuar me votim të drejtpërdrejtë;
- Qytetarët gëzojnë të drejta të njeriut që u ofrojnë atyre një gamë të gjerë mundësish për pjesëmarrje. Këto përfshijnë lirinë e medias nga censura dhe kontrollin e shtetit, lirinë e mendimit, shprehjes dhe grumbullimit paqësor, dhe të drejtën e pakicave dhe opozitës politike për të vepruar lirisht;
- Pluralizmi dhe konkurrenca e interesave dhe qëllimeve politike: Qytetarët dhe grupet individuale mund të formojnë ose bashkohen me parti ose grupe interesi (lobe), organizata joqeveritare, etj. për të promovuar interesat ose objektivat e tyre politike. Ka konkurrencë në promovimin e interesave dhe shpërndarje të pabarabartë të pushtetit dhe mundësive për arritjen e këtyre interesave;
- Parlamenti: trupi i përfaqësuesve të zgjedhur ka kompetencën për të nxjerrë ligje, pra për të miratuar ligje që janë universalisht detyruese. Autoriteti i Parlamentit bazohet në vullnetin e shumicës së votuesve. Në një sistem parlamentar, kur shumica kalon nga një zgjedhje në tjetrën, një qeveri e re merr detyrën. Në sistemet presidenciale, kreu i qeverisë, presidenti, zgjidhet veçmas me votim të drejtpërdrejtë;
- Rregulli i shumicës: vendos shumica, pakica duhet ta pranojë vendimin. Kushtetutat vendosin kufizime në votimin e shumicës që mbrojnë të drejtat dhe interesat e pakicave. Kuorumi për votimin e shumicës mund të ndryshojë në varësi të çështjes - për shembull, dy të tretat për amendamentet kushtetuese;
- Kontrollet dhe balancat: Demokracitë kombinojnë dy parime: Pushteti për të përdorur forcën i takon shtetit, që është e barabartë me "çarmatosjen e qytetarëve". Megjithatë, për të parandaluar që fuqia e forcës të shndërrohet në sundim autokratik ose diktatorial, të gjitha sistemet demokratike parashikojnë kontrolle dhe ekuilibra. Modeli klasik e ndan pushtetin shtetëror në legjislativ, ekzekutiv dhe juridik (dimensioni horizontal); shumë sisteme bëjnë dispozita të mëtejshme: një sistem dydhomësh për legjislaturën dhe autonominë federale ose kantonale, që korrespondon me një dimension vertikal shtesë të kontrolleve dhe ekuilibrave (si në Zvicër, SHBA ose Gjermani);
- kompetencat e përkohshme: Një mjet tjetër për të kontrolluar pushtetin është delegimi i tij vetëm për një periudhë të caktuar kohe. Çdo zgjedhje e ka këtë efekt dhe në disa raste kohëzgjatja totale e mandatit mund të kufizohet, si në rastin e presidentit amerikan, i cili duhet të largohet pas dy mandateve katërvjeçare. Në Romën e lashtë, konsujt emëroheshin së bashku dhe lanë detyrën pas një viti.

Demokracia bazohet në normat dhe parimet e të drejtave të njeriut. Të drejtat e njeriut ndonjëherë keqkuptohen si një sistem në të cilin individët gëzojnë liri të plotë. Megjithatë, ky nuk është rasti. Të drejtat e njeriut njohin të drejtat dhe liritë individuale të qenësishme në të qenit njerëzor. Megjithatë, këto të drejta nuk janë absolute. Të drejtat e të tjerëve gjithashtu duhet të respektohen, dhe ndonjëherë ka konflikte midis të drejtave. Proceset demokratike ndihmojnë në krijimin e procedurave që promovojnë lirinë e njerëzve, por edhe vendosin kufijtë e nevojshëm. Për t'i dhënë të gjithëve (në një grup, për shembull) mundësinë për të shprehur mendimin e tyre, e drejta për të folur është racionuar, ndoshta mjaft rreptësisht. Për të njëjtën arsye, koha e fjalimit është e kufizuar në debatet parlamentare ose në emisionet televizive.

Shumë rregulla të rrugës kufizojnë lirinë tonë të lëvizjes: Kufizimet e shpejtësisë në qytet, ndalimi në semaforë të kuq etj. Këto rregulla, natyrisht, shërbejnë për të mbrojtur jetën dhe shëndetin e njerëzve.

Demokracia i jep popullit dhe gjithashtu individit më shumë liri se çdo sistem tjetër qeverisjeje - me kusht që ajo të jetë e ngulitur në një rend, pra një kornizë institucionale, dhe të zbatohet si e tillë. Për të funksionuar mirë, demokracia varet nga një shtet i fortë që ushtron sundimin e ligjit dhe arrin një nivel të pranuar të drejtësisë shpërndarëse. Një shtet i dobët ose shtet i së drejtës do të thotë që një qeveri nuk është në gjendje të zbatojë kuadrin dhe ligjet e saj kushtetuese.

Pikat e forta dhe të dobëta të demokracisë

Në përgjithësi, llojet e ndryshme të demokracive ndajnë disa pika të forta dhe të dobëta të përbashkëta, duke përfshirë sa vijon.

a. Pikat e forta të demokracive

- Demokracia siguron kuadrin dhe mjetet për zgjidhjen e civilizuar dhe jo të dhunshme të konflikteve; dinamika e konfliktit dhe pluralizmi mbështesin zgjidh jen e problemeve.

- Demokracitë janë "pacifistë të fortë" - si në shoqëritë e tyre ashtu edhe në poli tikën ndërkombëtare.

  Demokracia është i vetmi sistem që lejon shkëmbimin e lidershipit politik pa ndry shuar sistemin e qeverisjes.

- Demokracitë janë komunitete mësimore që mund të tolerojnë gabimin njerëzor. E mira e përbashkët përcaktohet përmes negociatave, jo të imponuara nga autoriteti autokratik.

- Të drejtat e njeriut forcojnë demokracitë duke ofruar një kornizë normative për proceset politike bazuar në dinjitetin njerëzor. Duke ratifikuar traktatet e të dre jtave të njeriut, një qeveri mund t'u bëjë "premtime" qytetarëve të saj që mbështesin liritë personale dhe të drejtat e tjera.

b. Problemet dhe dobësitë

- Partitë dhe politikanët priren të sakrifikojnë synimet afatgjata për suksesin zg jedhor. Demokracitë krijojnë stimuj për vendime politike dritëshkurtër, për shem bull në kurriz të mjedisit ose gjeneratave të mëvonshme ("ngatërrim përmes").

- Një qeveri për një popull është një qeverisje brenda kufijve të një shteti kom bëtar. Rritja e ndërvarësisë globale, p.sh. në zhvillimet ekonomike dhe mjedis ore, kufizon sferën e ndikimit të vendimmarrjes demokratike në një shtet kombëtar.

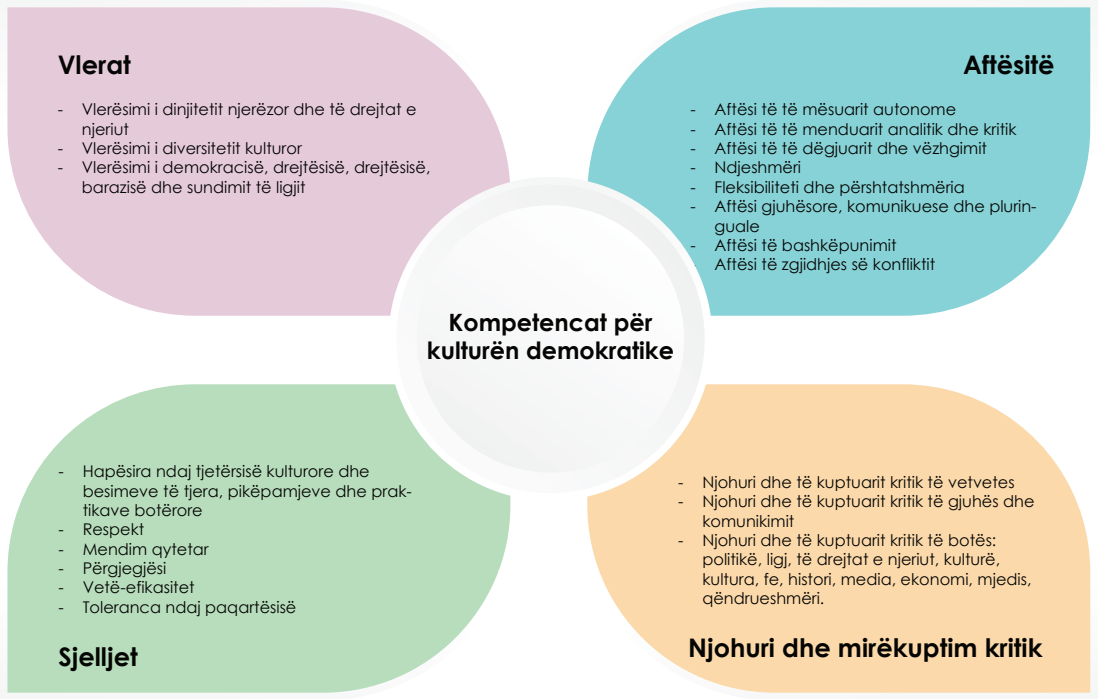
Konkluzioni

Demokracitë varen nga qytetarët e tyre për të zhvilluar pikat e tyre të forta dhe për të mbajtur nën kontroll dobësitë e tyre. Demokracitë janë sisteme të sofistikuara që varen nga pjesëmarrja aktive dhe mbështetja e qytetarëve të tyre - një qëndrim i besnikërisë së informuar dhe kritike; siç shprehet Winston Churchill (1947): "Demokra-cia është forma më e keqe e qeverisjes, me përjashtim të të gjitha formave të tjera që janë provuar herë pas here".

Si në shtetet e themeluara ashtu edhe në ato të reja demokratike, ndërtimi i demokracisë në mjedise formale dhe nëntëformale kontribuon në mënyrë të vendosur në kulturën politike në të cilën demokracitë duhet të rrënjosen në mënyrë që të lulëzojnë dhe të mbijetojnë.

6 KULTURA E DEMOKRACISË

Me Kornizën e Referencës së Kompetencave për Kulturën Demokratike (RFCDC), Këshilli i Evropës (KE) ka publikuar një koncept që ofron një qasje sistematike për formimin e pjesëmarrjes aktive në shoqëritë demokratike komplekse dhe të larmishme. Thelbi i kornizës është një model prej 20 kompetencash që qytetarët duhet të fitojnë për të marrë pjesë aktive dhe efektive në të gjitha aspektet në një shoqëri demokratike. Përveç modelit të kompetencës, korniza ofron një sërë përshkruesish për secilën nga këto kompetenca dhe dokumente të ndryshme udhëzuese që trajtojnë fushat dhe aspektet kryesore të zbatimit.
RFCDC është projekti kryesor i politikës arsimore në Këshillin e Evropës. I mbështetur nga shtetet anëtare që në fillim, zhvillimi i RFCDC është shoqëruar me aspirata dhe ambicie të larta. Pas dekadash në të cilat politika ndërkombëtare e arsimit ka qenë e dominuar nga orientimi në tregun e punës, konkurrueshmëria dhe prioritizimi i 'aftësive të vështira' të matshme, korniza është zhvilluar për të mbështetur politikëbërësit dhe të gjithë aktorët e tjerë në sistemet arsimore evropiane për t'u fokusuar në qytetarinë aktive. Qëllimi përfundimtar i kornizës është të vendosë qytetarinë demokratike në axhendën e politikave arsimore dhe t'i japë asaj përparësinë kryesore brenda sistemeve arsimore.
Modeli i kompetencës - "flutura" dhe përshkruesit.

Elementi thelbësor i kornizës është një model kompetence, i cili përbëhet nga 20 përbërës në katër fusha të ndryshme: vlera, qëndrime, aftësi dhe njohuri dhe mirëkuptim kritik. Termi 'kompetenca' (shumës) përdoret në kornizë për t'iu referuar burimeve specifike psikologjike (vlerat specifike, qëndrimet, aftësitë, njohuritë dhe mirëkuptimi) që mobilizohen dhe vendosen për t'u angazhuar në sjellje kompetente. Si pasojë. "Kompetenca" si një koncept holistik përbëhet nga përzgjedhja, aktivizimi dhe organizimi i "kompetencave" dhe zbatimi i këtyre kompetencave në një mënyrë të koordinuar, adaptive dhe dinamike për situata konkrete.

Nëse një person do të veprojë me kompetencë në situata me sfida të njohura ose të panjohura, bashkëveprimi i aftësive, njohurive, qëndrimeve dhe vlerave është e nevojshme. Ky kuptim i proceseve demokratike si dinamike dhe procesalizëm nënkupton që nxënësit duhet të përjetojnë dhe të marrin pjesë në mënyrë aktive në një larmi situatash në të cilat solli i plotë i 20 kompetencave është sjellë për të aktivizuar grupimet e ndryshme të kompetencave. Siç u përmend më lart, qëllimi i RFCDC është të mundësojë një përqendrim më sistematik dhe holistik në kompetencat për një kulturë demokratike në praktikën pedagogjike. Seti i 135 përshkruesve kryesorë është një mjet planifikimi dhe diagnostikues për të identifikuar se sa kompetent është, ka sjellë dhe vepruar, ose cilat kompetenca dëshiron të mësojë, praktikojë dhe përdorë shtesë.

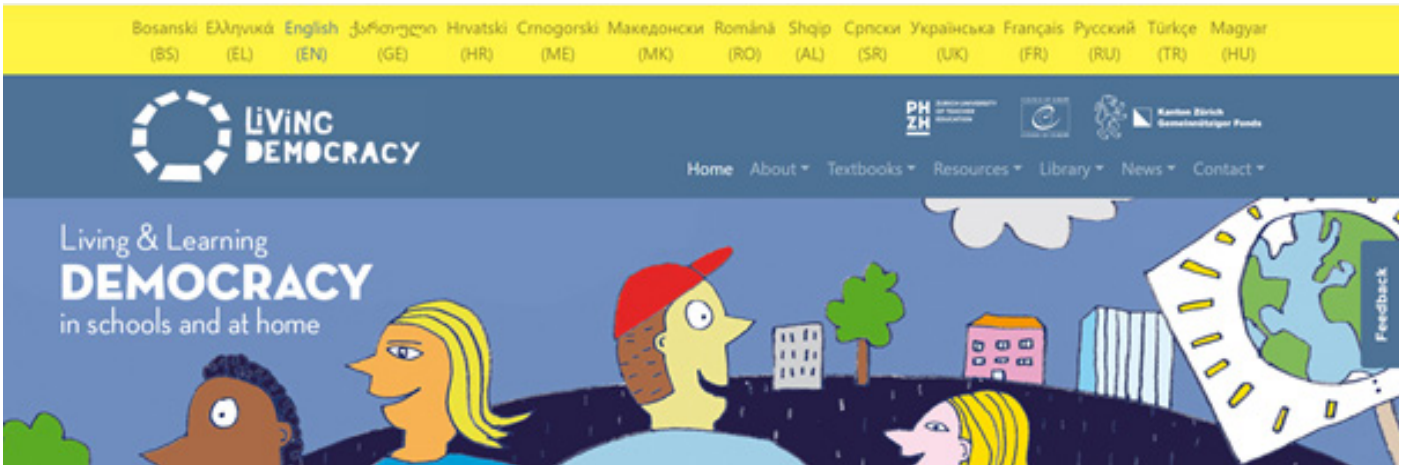

7 LIVING-DEMOCRACY.COM

Living-democarcy.com: Uebfaqe interaktive me materiale mbi edukimin e demokracisë. Uebfaqja "Living Demokracia" është një burim unik arsimor, i disponueshëm në gjuhë të shumta, e cila synon të promovojë demokracinë dhe të drejtat e njeriut pa kosto shtesë për përdoruesin. Materialet arsimore përgatiten nga arsimtarë nga vende të ndryshme dhe miratohen nga autoritetet kombëtare dhe Këshilli i Evropës.

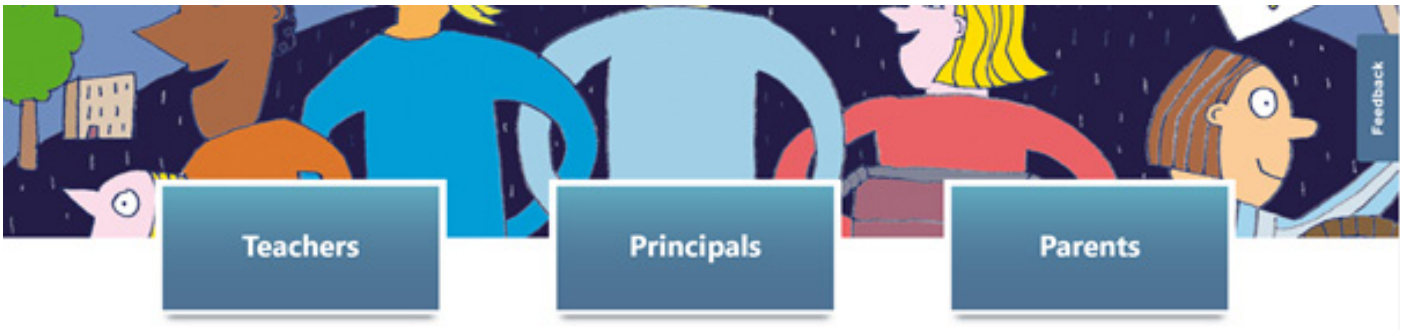
Parimi i Uebfaqes Materiali Mësimor bazohet në idenë se arsimi për demokracinë dhe të drejtat e njeriut u mundëson studentëve të kenë një rol aktiv në shkollë dhe mjedisin e tyre të jetës, fuqizon mësuesit, mbështet udhëheqësit e shkollës dhe ofron udhëzime për prindërit në jetën e tyre të përditshme me fëmijë me fëmijë.

Qasja miqësore për përdoruesit lejon shfletimin e lehtë sipas temës dhe me fjalën kryesore. Uebsajti www.living-democracy.com siguron burime për mësuesit, studentët, drejtorët dhe prindërit.

Edukimi i demokracisë vepron në tre nivele:

- Klasa - Si një kolektiv i vogël ofron shumë mundësi për përvojat e para në arsimin demokratik.
- Shkolla - si një komunitet i zgjatur.
- Shoqëria - ku fëmijët dhe adoleshentët përjetojnë atë që do të thotë pjesëmarrja përmes mbrojtjes së interesave të tyre jashtë shkollës.

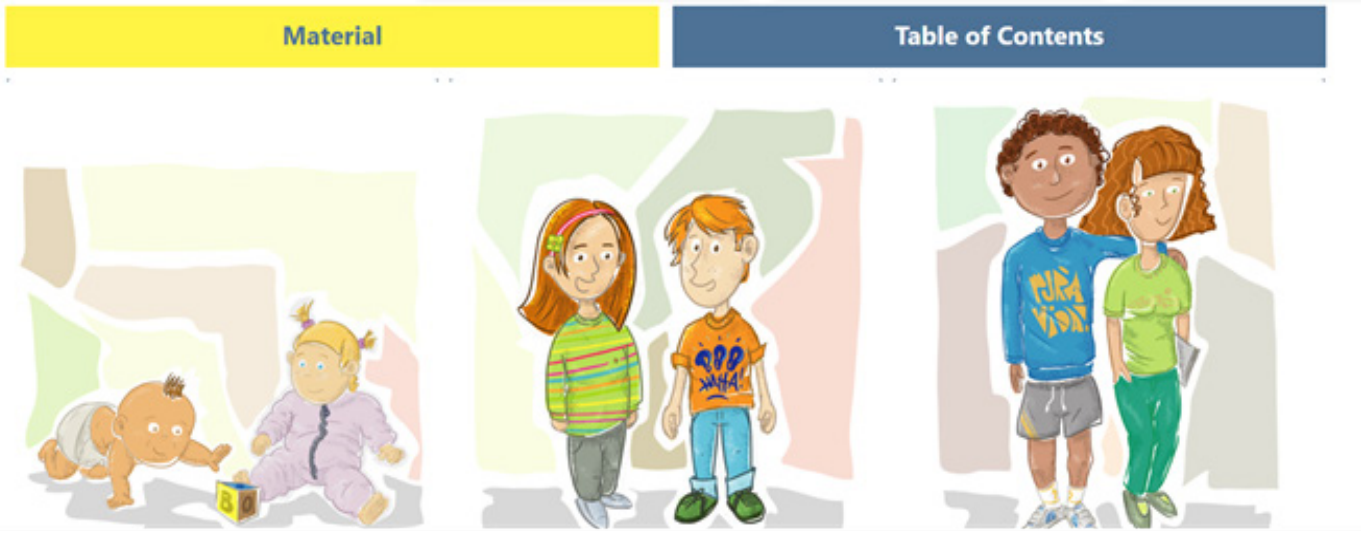
Materialet mësimore për demokracinë dhe edukimin e të drejtave të njeriut të ofruara në faqen e internetit të "Demokracisë së Living" synojnë të mbështesin procesin e të mësuarit dhe t'u mësojnë studentëve përmbajtjen e nevojshme ndërsa sigurojnë kompetenca metodike dhe vendimmarrëse. Seksione të ndara të faqes në internet përqendrohen në kompetencat e drejtorëve në qeverisjen e shkollës demokratike dhe fuqizimin e prindërve.

Uebfaqja është një element kryesor i projektit IPE " Demokracia e gjallë", e mbështetur nga Kantoni i Qeverisë së Cyrihut, Zvicër. Projekti synon të trajnojë mësuesit, drejtorët dhe prindërit në të gjitha vendet anëtare të Këshillit të Evropës dhe më gjerë.

8 PJESA B: MATERIALET PËR PRINDËRIT
8. DEMOKRACIA E GJALLË PËR PRINDËRIT

Në bashkëpunim me ekspertë nga vendet e ndryshme të Këshillit të Evropës, një uebfaqe për demokraci është krijuar nën drejtimin e PH Cyrih, i cili tregon mësuesit, drejtorët dhe prindërit shumë konkretisht se si mund të duken veprimi dhe mësimi demokratik në jetën e përditshme. Këtu ne paraqesim shkurtimisht pjesën e faqes në internet që ka për qëllim posaçërisht prindërit dhe që merret në mënyrë qendrore me pyetje të komunikimit demokratik dhe pjesëmarrës midis fëmijëve të moshave të ndryshme dhe prindërve të tyre. Situata të ndryshme janë pikat fillestare për diskutim dhe zhvillimin e zgjidhjeve të përbashkëta: fëmija më i madh në një familje do të zgjedhë një karrierë dhe nuk ka ide se cili profesion mund t'i përshtatet asaj. Në shkollë, kohët e fundit ka pasur një reagim më të shpeshtë në lidhje me detyrat e papërfunduara të shtëpisë së djalit, dhe fëmija më i vogël në familje shkakton rregullisht probleme kur bën pazar kur biskotat e tij të preferuara nuk përfundojnë në karrocë. A ju janë të njohura këto situata të njohura? A mendoni ndonjëherë se duhet të kërkoni mënyra të reja për t'u përfshirë në bisedë me fëmijët tuaj?

Faqja e internetit living-democracy.com ofron këshilla dhe truke të ndryshme për jetën e përditshme me fëmijë të moshave të ndryshme. Përveç kësaj, faqja e internetit ofron këshilla për rritjen e fëmijëve që promovojnë veçanërisht të menduarit, veprimin dhe komunikimin demokratik. Vetëm ata që përjetojnë komunikim demokratik dhe veprim demokratik në jetën e përditshme mund të zhvillojnë vetë një qëndrim demokratik dhe të praktikojnë komunikimin demokratik dhe veprimin demokratik.
Për fëmijët e vegjël (1-3 vjeç), fëmijët (4-12 vjeç) dhe adoleshentët (13-18 vjeç) ka situata të ndryshme në jetën e përditshme që mund të jenë sfidë për prindërit, p.sh. pastrimi i fëmijëve të vegjël, praktikimi i sjelljeve në tryezë me më të vegjlit, kryerja e detyrave të shtëpisë, rregullimi i përdorimit të mediave nga adoleshentët dhe edukimi seksual: Si të flas për këtë me fëmijët dhe adoleshentët? Qasja ndaj temave të ndryshme është gjithmonë afërsisht e njëjtë dhe bazohet në parimin e "të mësuarit të bazuar në probleme". Një karikaturë argëtuese me një përshkrim prezanton temën dhe problemi (ose sjellja problematike) bëhet e qartë.
Tani përdoruesi ballafaqohet me pyetjen: "Si do të reagonit si prind? Pasojnë vizatime më të vogla vizatimore, secila përshkruan një mënyrë të ndryshme që prindërit mund të reagojnë. Përdoruesi zgjedh reagimin që korrespondon më së shumti me reagimin e tij/saj në këtë situatë. dhe klikon mbi foto. Tani diskutohen avantazhet dhe disavantazhet e mundshme të këtij reagimi: A do ta zgjidhë problemin ky reagim? Si do të vazhdojë situata? Si ndihet fëmija? Si ndihet i rrituri? A do të ndryshojë situata? Këto dhe pyetje të ngjashme reflektimi drejtojnë vlerësimin e përgjigjes së të rriturit.

Hapi tjetër është identifikimi i veprimeve alternative që mund të ndihmojnë në zgjidhjen e problemit. Këtu, teoritë dhe qasjet moderne pedagogjike (si dërgimi i mesazheve I, komunikimi jo i dhunshëm dhe i hapur) lidhen me situatën konkrete. Sidoqoftë, përdoruesi jo vetëm që ka mundësinë të mësojë teorikisht për mënyrat alternative të veprimit, por gjithashtu inkurajohet të praktikojë këto mënyra të reja të komunikimit në praktikë me ndihmën e ushtrimeve të përshtatshme. Disa ushtrime mund dhe duhet të integrohen drejtpërdrejt në jetën e përditshme, të tilla si filtrimi i mesazheve shkatërruese nga vetë stili i komunikimit të prindërve. Sepse sjellja e dikujt mund të ndryshohet vetëm nëse praktikisht vëzhgohet dhe pranohet paraprakisht. Ky veprim e bën teorinë abstrakte të prekshme dhe e shndërron atë në njohuri të menjëhershme, të reja për veprimet e prindërve. Modelet e reja të veprimit ose sugjerimet për bisedë nuk janë të rëndësishme vetëm në situatat e zgjedhura, shembullore, por gjithashtu mund të transferohen menjëherë në situata të tjera sfiduese prindërore në shtëpi.

Disa nga strategjitë e sugjeruara të komunikimit mund të duken të panjohura, nëse jo të çuditshme dhe të papërshtatshme, por të provosh diçka të re është shpesh mënyra e vetme për të kapërcyer problemet dhe për të bërë përparim. Me këtë në mendje, ju inkurajojmë të përfshiheni në këtë eksperiment! Të paktën ia vlen të provoni nëse po përpiqeni të kapni problemet e prindërimit!

Shpresojmë që konfliktet e rrënjosura dhe situatat me stres në dukje të pakapërcyeshme mund të rishikohen dhe rivlerësohen me ndihmën e strategjive të prindërimit dhe komunikimit që kemi bashkuar. Nëse i përfshini këto strategji si qasje ndaj zgjidhjeve në prindërimin tuaj të përditshëm, ju dhe fëmijët tuaj mund ta përjetoni këtë kohë së bashku si momente cilësore që janë të rëndësishme për udhëtimin emocionues të rritjes në një shoqëri demokratike.

9 MËSIMI NGA TË BARABARËT

Zbulimi se si mësojnë të rriturit dhe të rinjtë (të rinjtë) është një përpjekje gjithnjë e më e rëndësishme. Kjo ndodh sepse ndryshimi i shpejtë i stileve të jetesës, situatave mjedisore dhe sistemeve ekonomike i detyrojnë të gjithë njerëzit të mbeten nxënës gjatë gjithë jetës. Por si mësojnë më mirë të rriturit? Çfarë duhet të dimë kur kemi të bëjmë me arsimimin e të rriturve?

Katër parime të mësimit të të rriturve mund të ndihmojnë në planifikimin dhe vlerësimin:

1. Të rriturit dhe të rinjtë janë më të interesuar në mësimin e lëndëve që kanë rëndësi dhe ndikim të menjëhershëm në punën ose jetën e tyre personale.
2. Të rriturit duhet të përfshihen në planifikimin dhe vlerësimin e të nxënit të tyre.
3. Përvojat (përfshirë gabimet) përbëjnë bazën për aktivitetet mësimore.
4. Mësimi i të rriturve është i orientuar nga problemi dhe jo nga përmbajtja.

Për të qenë efektive, çdo iniciativë trajnimi duhet të marrë parasysh këto parime. Prandaj, grupet e të nxënit nga bashkëmoshatarët bazohen dhe përmbushin këto katër parime.

Rëndësia e menjëhershme

Parimi #1: Mësimi efektiv për të rriturit ka rëndësi dhe ndikim të menjëhershëm. (Të rinjtë) Të rriturit duan të mësojnë se si të zgjidhin një problem të menjëhershëm që kanë në punën ose jetën e tyre të përditshme. Prandaj, edukimi duhet të përqendrohet gjithmonë në situatën e jetës së vetë pjesëmarrësve, madje është e dëshirueshme që pjesëmarrësit të flasin për veten e tyre dhe të fokusohen në problemet dhe pyetjet e tyre.

I vetëdrejtuar

Parimi #2: Mësimi efektiv për të rriturit drejtohet nga vetja. Të rriturit marrin me lehtësi përgjegjësinë për vendimet e tyre të të mësuarit. Grupet e të nxënit nga bashkëmoshatarët janë të vetëdrejtuar. Vetë prindërit i identifikojnë nevojat e tyre për të mësuar bazuar në një sfidë në familjen e tyre, me të cilën ata nuk janë përballur. Këto çështje, pyetje dhe probleme drejtojnë diskutimin e strukturuar të temës. Pjesëmarrësit gjithashtu zgjedhin vetë njohuritë dhe aftësitë që duan të adoptojnë dhe zbatojnë.

Duke u bazuar në përvojën

Parimi #3: Mësimi efektiv për të rriturit bazohet në përvojën. Të rriturit kanë një pasuri të njohurive eksperimentale. Ata duhet të ndajnë njohuritë e tyre në mënyrë që të mund të ndërtojnë mbi të. Në mjedisin e duhur, të rriturit gjithashtu mund të mësojnë nga njëri-tjetri. Sesioni i parë i një grupi të të mësuarit nga bashkëmoshatarët fillon me anëtarët që identifikojnë, analizojnë dhe diskutojnë se ku kanë gabuar ose e kanë zgjidhur keq një sfidë në familje. Kjo formon bazën për diskutimin e mëvonshëm rreth shkaqeve të problemit dhe strategjive alternative për ta zgjidhur atë.

Në qendër të problemit

Parimi #4: Mësimi i të rriturve ka në qendër problemin. Të rriturit preferojnë të përqendrohen në një temë ose aftësi të caktuar. Një grup i të mësuarit nga bashkëmoshatarët, siç përshkruhet më sipër, fokusohet në zgjidhjen aktive të problemeve përmes identifikimit dhe analizimit të strategjive alternative. Eksperimentimi me një strategji të ndryshme për të zgjidhur problemin në kohën ndërmjet seancave; dhe reflektimi dhe vendosja mbi rregullimin e sjelljes mund të përfshihet në një seancë pasuese.

Grupi i të mësuarit nga bashkëmoshatarët: *Një grup i të mësuarit nga bashkëmoshatarët i ndërtuar mbi këto parime të të mësuarit për të rriturit është një laborator i shkëlqyer për zgjidhjen e problemeve dhe për të provuar teknika të reja për trajtimin e sfidave kritike në familje (por edhe në punë, në klube, në politikë, etj.).*

10 RRITJA DEMOKRATIKE

SUDECU është shkurtesa për tre elementët qendrorë të projektit: Qëndrueshmëria, Demokracia, Kultura e Demokracisë. Çfarë nënkuptohet me kulturën e demokracisë në kontekstin e edukimit dhe orientimit të fëmijëve dhe të rinjve drejt moshës madhore? Çfarë ndikimi ka në stilin tim arsimor kur e di që fëmijët e mi duhet të jenë pjesëmarrës të përgjegjshëm në një demokraci të hapur? Pyetja qendrore, pra, është cilat janë pasojat e edukimit të fëmijëve brenda një shoqërie demokratike? Epo, siç e dimë, demokraci do të thotë që pushteti ndahet. Nuk duhet të sundojë një, jo disa, por të gjithë. Kjo vlen si për komunitetin ashtu edhe për familjen. Në familjen patriarkale sundon vetëm një person. Të gjithë të tjerët duhet të nënshtrohen dhe të binden. Një autokraci e pakufizuar që privon qytetarët nga liria e tyre politike u konsiderua e dënueshme nga filozofët e lashtë si tirani. Megjithatë, për familjen e kërkuan të njëjtët filozofë. Liria politike përfshin të drejtën për të vendosur vetë. Vetëm kur kjo është e garantuar për çdo qytetar, pushteti buron nga populli, nga "demos". Në ndryshim nga të gjitha format e tjera të sundimit politik, demokracia është e vetmja në të cilën ushtrimi i pushtetit është i lidhur me pëlqimin dhe pjesëmarrjen e subjekteve. Në demokracinë e lashtë, kjo bëhej përmes asambleve të mëdha në të cilat çdo qytetar mashkull kishte të drejtë të fliste dhe të votonte. Në familje, nga ana tjetër, vetëm një burrë kishte të drejtë të merrte vendime për të gjithë anëtarët. Nuk kishte asamble. Në demokracinë e drejtpërdrejtë të antikitetit, pavarësia e çdo qytetari individual duhej të zbatohej. Kushtet e brendshme të kësaj autonomie përbëheshin nga autokracia patriarkale. E drejta për të folur publikisht në kuvend dhe fuqia për të thirrur të shtënat privatisht në shtëpi ishin të lidhura drejtpërdrejt.

Edhe në demokracinë përfaqësuese, njerëzit duhet të sundojnë mbi veten e tyre. Qeveria zgjidhet nga populli dhe duhet të shprehë vullnetin e shumicës. Por edhe ata, mendimet e të cilëve nuk përputhen me mazhorancën, nuk duhet ta përjetojnë qeverisjen e qeverisë së zgjedhur si të huaj. Të gjitha opinionet duhet të përfaqësohen në parlament në mënyrë që të gjithë ta njohin përfaqësimin e tyre demokratik. Opozita, si një qeverisje e mundshme në të ardhmen, ka gjithmonë aksion në qeverisjen aktuale. Deputetët e emëruar nga zonat zgjedhore duhet të përfaqësojnë të gjithë popullsinë, burra dhe gra nga të gjitha sferat dhe profesionet. Pas fitimit të të drejtës së votës, gratë filluan të përfaqësoheshin në përputhje me rrethanat, jo vetëm përmes pjesëmarrjes demokratike, por edhe përmes demokratizimit të familjes. Pjesëmarrja në sferën publike nënkuptonte edhe fjalën në shtëpinë private. Barazia u rrit dhe punësimi, zgjedhja e lirë dhe interesi i përbashkët për fëmijën u bënë çështje përfaqësuese për familjet, siç janë edhe sot. Me fjalë të tjera: Jemi përballë faktit që duhet të përfaqësohen edhe fëmijët. Sepse ata janë po aq pjesë e "demos" sa burrat dhe gratë.

Për shekuj me radhë, bindja ndaj familjes konsiderohej si synimi më i lartë arsimor. Të jesh i përkushtuar jo vetëm ndaj prindërve, por gjithë familjes vlerësohej shumë. Kjo ishte veçanërisht e vërtetë kur fëmijët ishin të rritur dhe kishin fëmijët e tyre. Kjo ishte për t'u siguruar që fëmijët të jetonin sipas standardeve të prindërve të tyre, si në aspektin e trashëgimisë, ashtu edhe në aspektin e kujdesit të tyre. Interesat i drejtoheshin komunitetit, jo individit. Dashuria dhe dashuria nuk u shfaqën publikisht. Fokusi kryesor i familjeve ishte rritja e fëmijëve për të pasur sukses në punë dhe për të ruajtur vlerat dhe pasurinë familjare. Familja gjithmonë përfshinte disa breza dhe përbëhej nga një numër i madh të afërmsh. Kjo është ende rasti në shumë kultura sot. Përkatësia në familjen e vet, e cila shpesh është e vetmja mbrojtje dhe mbështetje e nevojshme për individin, zakonisht është më e fortë se lidhjet me komunitetin dhe institucionet e tij. Pozicionet e rëndësishme preferohet t'u jepen të afërmve. Nepotizmi është pjesë e jetës së përditshme.

Dhe kjo nuk është aspak e vërtetë vetëm në nivelet më të larta, por kudo ku lidhjet me familjen janë më të forta se rregullat e komunitetit. Edhe në demokracitë që kanë ekzistuar për një kohë të gjatë, ka ende familje shumë me ndikim në të cilat është përqendruar pushteti politik dhe financiar. Kjo tendencë mund të gjurmohet që nga lashtësia, kur një nga detyrat kryesore të sundimit demokratik ishte zvogëlimi i ndikimit politik të familjeve të mëdha. Demokracia duhej të afirmohej jo vetëm kundër tiranisë, por mbi të gjitha kundër sundimit të fisnikërisë. Që zyrat të mos kalonin nga një i afërm te tjetri, ato jepeshin me short. Shteti nuk do të dominohej nga familjet e mëdha dhe aleatët e tyre politikë, siç ishte rasti në monarkinë trashëgimore evropiane deri në kohët moderne. Pa pavarësinë e fëmijëve, familjet e mëdha formojnë një pushtet politik që është i papajtueshëm me demokracinë. Thyerja e zinxhirit nga një brez në tjetrin është një nga kushtet ekzistenciale të demokracisë.

11 GRUPET E KOMUNITETIT TË PRINDËVE SUDECU

Si prind, jeta e përditshme ndonjëherë mund të jetë stresuese dhe dërrmuese. Një mënyrë e shkëlqyer për t'u lidhur me prindërit e tjerë dhe për të mbështetur njëri-tjetrin është bashkimi me një komunitet prindëror SUDECU. Komuniteti i prindërve është një grup prindërish që takohen personalisht për të shkëmbyer përvoja, për të shkëmbyer ide dhe për të krijuar kohezion.
Një komunitet prindëror u lejon prindërve të ndajnë përvojat e tyre dhe të mësojnë nga ato të të tjerëve. Është një mënyrë e shkëlqyer për të mbështetur dhe inkurajuar njëri-tjetrin. Në këtë mënyrë ju mund të identifikoheni me prindër të tjerë që po kalojnë sfida të ngjashme në prindër. Një komunitet prindëror mund të ndihmojë gjithashtu për të reduktuar izolimin që përjetojnë shumë prindër, veçanërisht nëse ata kanë një fëmijë që ka nevoja të veçanta ose nëse ata personalisht po kalojnë një fazë sfiduese.

Çfarë është një grup i komunitetit prindëror SUDECU?

Në parim, çdo takim është një grup i gjallë dhe diçka e ngjashme ndodh: disa njerëz mblidhen dhe diskutojnë një temë që i intereson grupit. Qëllimi është të shkëmbejmë ide dhe të mbështesim njëri-tjetrin. Qëllimi është të zbulohen qëndrimet dhe opinionet e prindërve të tjerë dhe të mësojnë nga njëri-tjetri. Për këtë qëllim, një drejtues diskutimi fillon diskutimin me një temë prindërore të paracaktuar ose të përcaktuar bashkërisht; Në mënyrë ideale, pjesëmarrësit kontribuojnë në diskutimin në grup në mënyrë të pavarur, pa pasur nevojë për ndonjë shtysë të veçantë të mëtejshme.

Pesë fazat e një takimi të suksesshëm të komunitetit të prindërve SUDECU

Faza e parë: Përgatitja

Ashtu si me një intervistë të strukturuar, udhëheqësi i diskutimit duhet të mendojë për një udhëzim paraprakisht. Cila është pyetja aktuale të cilës duhet t'i përgjigjet diskutimi në grup? Cilat pengesa mund të lindin dhe si do të reagoni ndaj tyre? Nga këto konsiderata, ju nxirrni stimulin bazë që më vonë do t'i inkurajojë pjesëmarrësit të përfshihen në diskutim.

Faza 2: Kush është në grup?

Prindërit e pranishëm janë thelbësorë për diskutimin në grup. Kriteret vendimtare mund të përfshijnë moshën, gjininë, arsimin, statusin dhe përkatësinë sociale. Varësisht se kush i përket grupit të prindërve, kjo do të ndikojë në rezultatet e diskutimit. Prandaj është e rëndësishme të mendoni paraprakisht për grupin e synuar përkatës. Për shembull, nëse një grup është mjaft homogjen, diskutimi do të tentojë të rezultojë në konfirmimin e një opinioni ekzistues të grupit. Nëse grupi është më heterogjen, priten mendime dhe këndvështrime divergjente.

Faza e tretë: Stimul

Udhëheqësi i diskutimit mirëpret pjesëmarrësit dhe më pas ofron një të ashtuquajtur stimul bazë për diskutimin: ky mund të përbëhet nga një pasazh teksti, një sekuencë filmi, një pyetje e hapur ose një deklaratë provokuese. Është e rëndësishme të njiheni me materialet në uebsajtin live-demokraci dhe t'i përdorni ato. Nga njëra anë, kjo shërben për të prezantuar temën. Nga ana tjetër, ai gjithashtu ndez diskutimin në grup përmes mënyrës së organizimit.

Faza e katërt: Diskutim i lirë

Idealisht, stimuli bazë çon në një diskutim të lirë në grup, d.m.th. prindërit flasin me njëritjetrin në një mënyrë të ngjashme me atë se si ata do të flisnin në një situatë të përditshme për përvojën e tyre të temës së zgjedhur. Udhëheqësi i diskutimit e ndjek nga afër diskutimin, por nuk jep mendimin e tij. Ai moderon diskutimin, për shembull duke u siguruar që pjesëmarrësit të kenë mundësinë të flasin kur ka ndërprerje. Mund të jetë e nevojshme të vendoset paraprakisht nëse një familje ose prind duhet të jetë në qendër të vëmendjes me përvojën e tyre dhe t'i jepet kohë për të ndarë shembullin e tyre. Është shumë e rëndësishme këtu që nuk bëhet fjalë për histori suksesi! Njerëzit duhet të lejohen të bëjnë pyetje dhe të pranojnë vështirësitë. Vetëm kur kjo ndershmëri është e pranishme në një grup, ai bëhet një grup zhvillimi.

Faza e 5-të: Meta-diskutim

Në këtë fazë, pjesëmarrësit në diskutimin në grup mund të japin komente se si e kanë perceptuar diskutimin. Kjo pasohet nga një vlerësim i përbashkët. Çfarë mësuam, çfarë dëgjuam? Çfarë do të doja të provoja? Kur do të takohemi përsëri dhe cila temë mund të jetë e dobishme? Ne shikojmë së bashku faqen e internetit live-demokraci dhe frymëzohemi.

Tetë rregulla për udhëheqjen e diskutimeve në grup

Kushdo që merr rolin e grupeve të diskutimit prindëror mund të përfitojë nga këshilla të provuara dhe të testuara:

1. Kryeni punë përgatitore
Përgatitni faqen e internetit Living Democracy, sqaroni temën, jini të qartë për rolin tuaj, mendoni përsëri për procesin. Nëse jeni të përgatitur mirë, do t'i ndihmoni edhe ata që të largohen nga takimi të informuar mirë dhe të kënaqur. Kjo pikë është në të vërtetë një çështje e natyrshme - dhe megjithatë shpesh injorohet.

2. Jini në kohë
Mungesa e kohës është një simbol i fuqisë dhe statusit. Megjithatë, nëse paraqiteni vonë, duhet të kërkoni falje para se të thoni diçka tjetër - një fillim shumë i keq për çdo takim. Si moderatore, shkëlqe gjithmonë me përpikmëri – gjithmonë.

3. Drejtojuni të gjithë prindërve
Sa herë që filloni të flisni, kthehuni fillimisht te personi që është ulur më larg jush. Kjo automatikisht siguron që ju të mos flisni shumë në heshtje. Nëse më pas i shikoni të gjithë një herë dhe keni një pasqyrë të të gjithë dhomës, të gjithë do ta dinë se askush nuk mund të fshihet këtu ose të bisedojë me njerëzit pranë tyre. Sepse: ju përfshini të gjithë - në mënyrë të dukshme dhe të dukshme.

4. Bëni pyetje
Sillni shumë kuriozitet në takim. Pyetjet e hapura dhe pyetjet sistematike ndihmojnë në ndezjen e diskutimit, gjenerimin e ndërveprimit dhe udhëheqjen e bisedës. Siç e dini, ju mund të aktivizoni prindërit ngurrues duke iu drejtuar atyre në mënyrë specifike ose duke i kërkuar llogari.

5. Toleroni opinionet
Opinionet e pasurojnë takimin. Diskutimi në grup është aty pikërisht për të nxitur shkëmbimin e ideve. Fatkeqësisht, disa njerëz e ngatërrojnë këtë me "të kesh të drejtë" dhe e konsiderojnë një përvojë të ndryshme (ndoshta edhe më të arsyetuar) se e tyre si një fyerje. Këtu duhet të ndërhyni dhe të theksoni se bëhet fjalë për çështjen në fjalë. Sulmet personale, kritikat gjithëpërfshirëse dhe polemika janë tabu dhe duhen qortuar menjëherë. Përndryshe nuk do të ketë diskutim në grup.

6. Rezultatet e grupit
Për të siguruar që diskutimi në grup të mos dalë jashtë kontrollit dhe të ruajë temën e tij qendrore, ju duhet të përmblidhni argumentet kryesore (të mëparshme) shkurtimisht dhe në mënyrë koncize herë pas here. Rezultatet e ndërmjetme ndihmojnë për të ofruar një pasqyrë më të mirë. Por kini kujdes: Nëse e paraqisni këtë si rezultat përfundimtar, diskutimi ka përfunduar. Theksoni përvojat e ndryshme të prindërve individualë dhe stimuloni sërish diskutimin në grup. Në fund, ju duhet t'i falënderoni të gjithë për diskutimet.

Kujdes! Llojet e personalitetit në grup!

Në një diskutim në grup, mund të hasni tipa personaliteti që paraqesin sfida të ndryshme. Si udhëheqës i diskutimit, duhet të mendoni paraprakisht se çfarë vështirësish mund të lindin dhe si mund t'i përballoni ato në mënyrë profesionale, në mënyrë që takimi dhe diskutimi në grup të mos marrin jetën e tyre.

Tre llojet më të zakonshme:

Udhëheqës

Ai ndoshta do të donte të ishte shefi, kujdeset për pjesëmarrësit dhe mendon shumë për veten e tij. Ai është një vendimtar, madje i kapërcen të tjerët nëse është e nevojshme. Ka vetëbesim të madh dhe e përdor prezencën e tij si zëdhënës. Ai mbështet pjesëmarrësit më të dobët, por gjithsesi e bën të qartë pozicionin e tij në një mënyrë dominuese nëse dikush dyshon. Ai mund të jetë një mbështetje e mirëpritur për udhëheqësin e takimit pasi është i besueshëm dhe merr përgjegjësi. Megjithatë, ai mund të bëhet edhe konkurrent nëse drejtuesi i diskutimit në grup tregon dobësi.

Dyshuesi

Ky personalitet është përgjegjës për analitikën. Ata që kanë dyshime janë më pak pragmatikë, por i duan teoritë. Ata i kushtojnë vëmendjen e tyre të plotë çdo problemi apo rreziku. Fatkeqësisht, ky është rasti kur kërkohen vendime të shpejta. Po, kjo mund të jetë e bezdisshme. Por ka gjithashtu një masë të caktuar kujdesi dhe pesimistët mund të vënë frenat në njëfarë euforie dhe mbioptimizmi dhe kështu të parandalojnë dëme të mëdha. Megjithatë, për shkak se ata rrallë veprojnë në një mënyrë të orientuar drejt zgjidhjes dhe preferojnë të luajnë rolin e kritikut të zgjuar, ata duhet të ngadalësohen rregullisht dhe të mbahen përgjegjës: Është në rregull të vihen në dukje problemet - për sa kohë që ju gjithashtu mendoni në mënyrë konstruktive se si për t'i zgjidhur ato.

Komediani

Komediani ose kllouni gjithashtu shfaqet rregullisht në diskutimet në grup. Komediani është më pak i interesuar për çështjet teknike. Në vend të kësaj, ai përpiqet të gjallërojë grupin me shakatë e tij dhe natyrisht kënaqet me vëmendjen që merr. Humori mund të zhbllokojë disa gjëra. Megjithatë, nëse shakaxhiu e tepron, takimi bëhet shpejt një shaka - dhe udhëheqësi e ka të vështirë ta mbajë bisedën në rrugën e duhur. Prandaj, nuk duhet ta lini thjesht humoristin të bëjë rrugën e tij. Të qeshësh është në rregull - por gjithashtu thekso seriozitetin e problemit ose temës. Dyshuesi mund të jetë një aleat i vlefshëm këtu.

12 PROJEKTE FAMILJARE

Me idetë dhe qasjet e tij, SUDECU mbështet të jetuarit së bashku në familje dhe në këtë mënyrë edhe cilësinë e kohës së kaluar së bashku, sepse shëndeti mendor dhe fizik janë në thelb të lidhura me përvojat e përbashkëta në familje dhe në lagje. Megjithatë, vetëm në njëqind vitet e fundit është folur për një fenomen që sot përcakton jetën tonë në mënyra të ndryshme: kohën e lirë. Vetëm disa dekada më parë, jeta u përcaktua nga kufizimet e jashtme dhe mbi të gjitha nga puna. Vetëm me shkurtimin e orarit të punës, rritjen e prosperitetit dhe ofertat përkatëse, tema e kohës së lirë mori rëndësinë që ka sot. Në projektin tonë SEDECU, ne duam të trajtojmë së bashku çështjet e kohës së lirë aktive, përveç sugjerimeve që kanë të bëjnë me çështjet e prindërimit dhe ndihmën e ndërsjellë nga prindi te prindi, sepse për shumicën e familjeve, koha e lirë ofron hapësirën për aktivitete, përvoja dhe aventura që ata nuk mund të ketë në fusha të tjera të jetës. Koha e lirë nuk synon sigurimin e jetesës, por përmirësimin e cilësisë së jetës dhe është një element i rëndësishëm në kulturën e demokracisë. Edhe pse e dimë se shumë prindër (dhe fëmijë) kanë shumë ide të tyre, ne i bashkangjisim këtij teksti një listë të aktiviteteve të mundshme të kohës së lirë që mund të jenë mbështetëse për t'u argëtuar, për të përjetuar përvoja të përbashkëta, për të punuar së bashku në një projekt dhe për të mësuar ose praktikuar. aftësitë demokratike në proces.

Në terma të pastër sasiorë, aktivitetet e kohës së lirë janë një nga fushat më të rëndësishme në familje, krahas vakteve dhe bisedave të përbashkëta. Megjithatë, për shkak të strukturave të ndryshme kohore të diktuara nga shkolla, puna ose hobi, koha e disponueshme së bashku është e kufizuar. Gjatë javës, shpesh duhet të respektohet një orar i saktë në mënyrë që gjithçka të funksionojë. Kjo nuk i lë as 4 deri në 5 orë kohë të lirë që ka mesatarisht një i rritur. Për më tepër, shpesh ka interesa konfliktuale se si duhet të organizohet koha e lirë dhe koha së bashku.

Fëmijët më të vegjël duan të përjetojnë diçka së bashku me prindërit e tyre. Ata duan të luajnë, të notojnë, të çiklojnë dhe të ushtrojnë. Ata presin që prindërit e tyre të gjejnë kohë për të qenë me ta. Fëmijët kanë nevojë për hapësira të lira për të luajtur me të tjerët që nuk janë të planifikuara me kopsht fëmijësh, klube sportive, shkollë muzikore dhe kompjuterë. Aty ku mungojnë këto zona lojrash në lagje, duhet të sigurohet masa e duhur. Nxënësit e shkollës tashmë kanë filluar të largohen nga shtëpia për të shkuar te miqtë, grupet e të rinjve dhe klubet sportive. Ata kanë nevojë për bashkëmoshatarë, megjithëse ende u pëlqen të bëjnë gjëra me prindërit e tyre nëse ata janë mjaft interesant.

Megjithatë, edhe prindërit kanë nevojë për kohë të lirë për veten e tyre. Prindi që punon mund të kërkojë të kalojë kohë me familjen gjatë kësaj kohe, të cilën ata rrallë janë në gjendje ta përjetojnë për shkak të punës së tyre. Prindi që është çdo ditë në shtëpi dhe ka fëmijët pranë vetes për një pjesë të madhe të ditës, mund të dëshirojë të pushojë nga familja në kohën e lirë. Kjo mund të çojë në konflikte për organizimin e duhur të kohës së çmuar së bashku. Kjo vlen edhe për pushimet familjare, të cilat shpesh i nënshtrohen pritshmërive të ekzagjeruara për sa i përket bisedës, harmonisë dhe bashkimit.

A ekziston një gjë e tillë si "kultura e kohës së lirë familjare" dhe si manifestohet ajo? Fëmijët rriten në familje në një mjedis të caktuar që karakterizohet fort nga aktivitetet e kohës së lirë. Fillon me kulturën e të ngrënit dhe vazhdon me hobi, shoqërim, muzikë, ballafaqim me media, ekskursione dhe udhëtime. Fëmijët fillimisht mësojnë nga shembulli i dhënë nga prindërit e tyre dhe më vonë zhvillojnë "stilin e tyre të kohës së lirë" pasi largohen nga shtëpia.

Një gamë e gjerë aktivitetesh të kohës së lirë është zhvilluar rreth zakoneve dhe traditave. Familjet festojnë festat publike, ditëlindjet historike, përvjetorët e dasmave dhe festat familjare. Qytetet dhe bashkitë organizojnë festivale dhe panaire të qytetit që bazohen në një mori traditash. Pse njerëzit dëshirojnë tradita të tilla? Ciklet si rutina e përditshme, orari javor apo stinët u ofrojnë njerëzve siguri dhe orientim në një mjedis që ndryshon vazhdimisht

përmes përsëritjes së të njëjtave forma dhe përmbajtje. Fëmijët, por edhe të rriturit kanë nevojë për këtë ritëm në jetën e tyre.

Dhjetë rregullat për organizimin e kohës së lirë së bashku:

1. Mos qëndroni gjatë gjithë kohës; fiket për një herë.
2. Mos ndiqni vazhdimisht tendencat e shpejta.
3. Blini vetëm atë që dëshironi vërtet dhe bëni mirëqenien tuaj personale kriterin më të rëndësishëm të blerjes.
4. Mos u mundoni të përmirësoni vazhdimisht standardin tuaj të jetesës apo edhe ta ngatërroni atë me cilësinë e jetës.
5. Mësoni të lëshoni, pra të lini jashtë të tepërt. Është më mirë të humbasësh diçka një herë sesa të jesh gjithmonë aty.
6. Mos bëni asgjë në kurriz të të tjerëve apo në kurriz të brezave të ardhshëm.
7. Mos i realizoni të gjitha ëndrrat tuaja; kurseni dëshirat tuaja të paplotësuara.
8. Shmangni ofertat e konsumatorëve nëse ato janë më stresuese sesa argëtuese.
9. Mësoni përsëri të bëni një gjë në një kohë.
10. Shijoni sipas masës, në mënyrë që të mund të shijoni më gjatë.

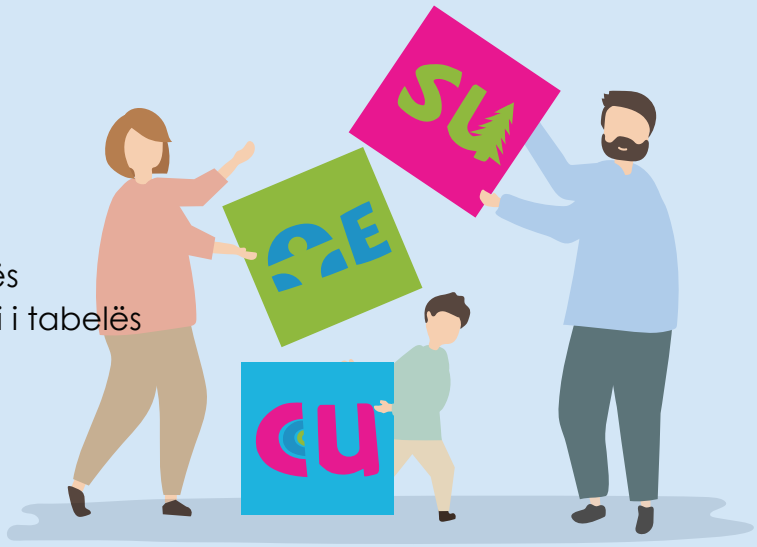
Siç u përmend më lart, këtu janë 30 sugjerime për aktivitete të mundshme të kohës së lirë për të ndihmuar në zhvillimin e një komuniteti demokratik të familjes. Ato ndahen në 7 kategori dhe synojnë të japin një ide se sa e ndryshme mund të jetë koha e kaluar së bashku. Edhe pse fëmijët duan të dëgjohen dhe kanë të drejtë të kontribuojnë me pikëpamjet e tyre, ata zakonisht nuk presin që gjithçka të zbatohet pikërisht ashtu siç e imagjinojnë. Ata e kuptojnë dhe madje duan që prindërit e tyre të jenë ata që marrin vendimet përfundimtare dhe mbajnë përgjegjësinë. Këto pritshmëri përkojnë me përvojat e tyre të vendimeve të përditshme, të tilla si çfarë të bëni në fundjavë. Edhe këtu prindërit marrin vendimet, por fëmijët natyrisht duan të thonë fjalën dhe të kontribuojnë me idetë e tyre. Megjithatë, kur bëhet fjalë për projekte dhe aktivitete të përbashkëta, është e rëndësishme që të rriturit të praktikojnë dhe t'i lejojnë fëmijët e tyre të dëgjojnë dhe të përfshihen. Vetëm ata që mund të praktikojnë pavarësinë dhe lejohen të bëjnë gabime do të bëhen të pavarur.

30 SUNECU -AKTIVITETE PËR PRINDËRIT

Skenarët e lojës me role
1. Vizatime: Ju po flisni me mua - Unë po flas me ju
2. Krijimi i kostumeve për Halloween
3. Të imagjinosh një poezi qesharake për ne
4. Organizimi i një shporte pikniku dhe furnizime - rolet e ndryshuara

Bordi i Vizionit të Prindërve dhe Fëmijëve / Adoleshentëve
5. Mendoni dhe diskutoni vizionin e familjes së vet bazuar në revista, video, mostër libri
6. Krijimi i një tabele kohore të aktiviteteve familjare për një javë
7. Planifikimi i një udhëtimi - shkrimi i linjës kohore së bashku
8. Le të bëjmë drekën së bashku
9. Tek lavanderia

Vetëkujdesi i prindërve ushtron kujdesin për veten dhe menaxhimin e stresit
10. Këshilla për të reduktuar reduktimin e stresit - shënime
11. Këshilla për rregullimin emocional - shënime
12. Këshilla për të përmirësuar fokusin - vizatime/pikturë/skulpturë
13. Ditari i mirënjohjes
14. Veprimtaritë artizanale

Qasjet e karrierës dhe aftësive
15. Një letër për kolegun tim
16. Dhurata ime për një koleg
17. Organizimi i festës me kolegët - Rendi i ditës
18. Çështje të diskutueshme në punë - vizatimi i tabelës

Menaxhimi i Marrëdhënieve
19. Këngë / poezi për partnerin tim
20. Pse - Pse jo video
21. Shkrimi i letrës për një partner
22. Çfarë është dashuria - krijime individuale në media të ndryshme: mesazh në Viber, foto qesharake, krijim video nga fotografi të përbashkëta

Trajtimi i vëllezërve dhe motrave dinamike
23. Motra/vëllai ime dhe unë si fëmijë - duke vizatuar simbolet
24. Motra/vëllai ime dhe unë duke u rritur - fotografi
25. Motra/vëllai ime dhe unë tani - pikturë qetësuese, reprezentative ose shprehëse,
26. Në një udhëtim së bashku - karikaturë

Komunikimi dhe Vetë-shprehja
27. Ky jam unë - duke kënduar, zanat, video nga aktiviteti sportiv, vizatim, përgatitje byreku...
28. 3 gjëra të bukura për të ndarë
29. Unë në 5 vjet - video për veten time
30. Një kuti me thesare për fëmijët e mi

Një projekt familjar hap pas hapi

Si prindër, ne nuk duam të veprojmë në të njëjtën mënyrë si mësuesit. Një familje nuk është një shkollë. Megjithatë, ne mund ta planifikojmë projektin tonë me kujdes dhe të përfshijmë fëmijët në realizim dhe planifikim. Këto janë elemente të demokracisë së praktikuar dhe të jetuar. Ne kemi renditur 30 aktivitete ose ide projektesh. Ne sugjerojmë që planifikimi të jetë gjithashtu pjesë e kohës së kaluar së bashku. Këtu janë katër hapa që mund të ndihmojnë për ta bërë përvojën e përbashkët edhe më të ndërgjegjshme dhe të vlefshme:

Hapi 1: Ideja e projektit

Ka shumë pika fillestare për punën e projektit. Arsyeja e një projekti mund të lindë nga një situatë në jetën e përditshme të fëmijëve: cirku po performon pranë çerdhes. Papritur, shumë fëmijë po flasin për shfaqjet e cirkut, jetën në vagonin e cirkut dhe artistët. Lindi një ide. Ose një fëmijë sjell një ide nga jeta e tij e përditshme për të cilën është i interesuar. Për shembull, mund të jetë motra që ka thyer krahun dhe tani duhet të kalojë disa ditë në spital. Si funksionon një spital? Çfarë profesionesh ka?
Ju gjithashtu mund të specifikoni temën. Në të dyja situatat, duhet të punoni me fëmijët për të zbuluar se çfarë dinë tashmë dhe çfarë mund dhe duan të mësojnë. Bëni pyetje të tilla si:

- "Çfarë dini për të?"
- "Çfarë tjetër do të dëshironit të dini?"
- "Çfarë ju pëlqen veçanërisht në lidhje me këtë temë?"
- "Çfarë idesh keni për të?"
- "Çfarë mund të bëjmë për të në të ardhmen e afërt?"

Megjithatë, gjatë zhvillimit të projektit, duhet të ketë gjithmonë liri të mjaftueshme që fëmijët të bëjnë ndryshime dhe rregullime.

Hapi 2: Mbledhja e ideve

Pasi fëmijët ose ekipi të kenë vendosur se do të donin të realizonin një projekt të caktuar, hapet shkëmbimi i ideve. Këtu mblidhni atë që duhet të mendoni, si dëshironi të planifikoni, sa kohë mund të zgjasë. Krijoni një listë në të cilën shkruani idetë dhe më pas lërini fëmijët të vizatojnë ose presin një figurë që ilustron këtë ide. Mbyllni këtë listë dhe mund të shtohet në çdo kohë. Jepuni fëmijëve disa ditë për të përpunuar idetë që kanë mbledhur. Më pas fëmijët vendosin në mënyrë demokratike se me cilin veprim do të fillojnë së pari. Hapat 1 dhe 2 tregojnë tashmë se sa aftësi demokratike janë praktikuar ose mësuar. Krijohet një kulturë demokracie!

Hapi 3: Realizimi i projektit

Në fillim, zbuloni me fëmijët se çfarë përvoje kanë ata tashmë me temën ose qasjen. Kohëzgjatja e projektit varet tërësisht nga interesi i fëmijëve. Për sa kohë që fëmijët ende bëjnë pyetje dhe duan të zbulojnë gjëra të reja, ju mund të vazhdoni të eksploroni temën së bashku dhe të planifikoni aktivitetet e ardhshme. Nëse vëreni se interesi po pakësohet, është koha të kaloni në hapin 4. Kur zgjidhni aktivitetet, sigurohuni gjithmonë që të ketë një ekuilibër midis ofertave aktive dhe pasive dhe që të adresohen sa më shumë shqisa.

Hapi 4: Përfundimi

Në fund të një projekti duhet të ketë gjithmonë një përfundim të denjë, pasi fëmijët kanë punuar intensivisht për një temë për një periudhë më të gjatë kohore. Kjo mund të jetë, për shembull:

- Fëmijët u prezantojnë rezultatet e tyre gjyshërve, fqinjëve ose palëve të tjera të in teresuara.
- Fëmijët organizojnë një ekspozitë ose performancë që përshtatet me përvojën e tyre dhe projektin.
- I gjithë projekti përfundon me një festë të vogël.

Meqë ra fjala: Jo gjithmonë duhet të bëni projekte me fëmijët tuaj. Mund të mblidheni në grupin SUDECU ose me familjet fqinje. Ndoshta disa nga miqtë e fëmijëve tuaj mund të bas-hkohen dhe të krijojnë përvoja të shkëlqyera ekipore.

13 PJESA C: MATERIALET PËR TË RINJ
ANGAZHIMI SHOQËROR PËR TË RINJ

Pse ia vlen që të rinjtë demokratë të përfshihen në mënyrë sociale dhe të qëndrueshme?

Një nga qëllimet qendrore të SUDECU është të fuqizojë edukatorët e rinj për të planifikuar dhe zbatuar projekte sociale, ekologjike, demokratike dhe përfundimisht të qëndrueshme më të vogla dhe më të mëdha me bashkëmoshatarët e tyre në formën e vullnetarizmit. Me vullnetarizëm nënkuptojmë të gjitha aktivitetet që kryhen me iniciativë dhe kolektivisht, zhvillohen në hapësira publike dhe nuk kanë për qëllim përfitimin material. Ato variojnë nga aktivitetet e vetë-organizuara dhe të rastit deri tek shërbimet vullnetare të organizuara ligjërisht që kërkojnë një periudhë të caktuar angazhimi. Spektri i aktiviteteve vullnetare është i gjerë. Po kështu janë edhe motivet për angazhim social vullnetar.

Disa aspekte kryesore janë të rëndësishme në angazhimin social vullnetar:

- Kënaqësia e kauzës së përbashkët: Një nga arsyet për të bërë vullnetar është gëzimi i angazhimit social. Duke kontribuar me njohuritë e veta, njeriu mund të bëjë diçka të mirë. Në të njëjtën kohë, ju mund të zgjeroni horizontet tuaja dhe të përfshiheni në një kauzë të përbashkët me njerëz nga kultura dhe sfera të tjera të jetës.
- Të ndihmosh të tjerët dhe të bësh mirë: Në thelb, vullnetarizmi ka të bëjë me mbështetjen e njerëzve të tjerë - pa pritur asgjë në këmbim. Shumë vullnetarë përmendin shtysat altruiste, d.m.th. dëshirën altruiste për të ndihmuar të tjerët, si arsyen e tyre për vullnetarizëm. Në fund të fundit, ata që vendosin të përfshihen në punë sociale hapin mundësi të rëndësishme për njerëzit e tjerë, për kafshët dhe për natyrën, dhe në fund të fundit për një demokraci të hapur dhe të gjallë. Pa vullnetarë, shpesh do të ishte e pashpresë që disa grupe ose shkaqe të mbijetonin ose të zhvillonin veten e tyre.
- Përvetësimi i kualifikimeve: Vetëiniciativë dhe ndjenjë përgjegjësie, mendjehapur, aftësi për të punuar në grup dhe për t'u përballur me konfliktin - të gjitha këto cilësi nevojiten në punën vullnetare kur punoni me njerëz të tjerë për një kauzë të përbashkët. Në të njëjtën kohë, këto cilësi janë të kërkuara edhe në botën e punës, sepse punëdhënësit i njohin si kualifikime kyçe për jetën profesionale. Kjo është arsyeja pse shumë bëjnë përpjekje për t'u përfshirë në shoqëri gjatë viteve të shkollës dhe universitetit. Megjithatë, fokusi nuk duhet të jetë në përmirësimin e CV-së, por në një interes të vërtetë për të bërë diçka të mirë!

14 SHTATË FAZAT E ZHVILLIMIT TË PROJEKTIT

SUDECU synon që të rinjtë të mësojnë nga të rinjtë dhe të zhvillojnë projekte së bashku dhe të kenë një ndikim social. Zhvillimi i nismave të tilla të angazhimit të të rinjve synon kështu t'u mundësojë të rinjve të iniciojnë dhe zbatojnë projekte komunitare që mund të kenë një ndikim të qëndrueshëm si në zhvillimin personal ashtu edhe në zhvillimin e komunitetit dhe mjedisit. Për të planifikuar projekte të tilla së bashku, nevojiten mjete. Më poshtë është një përshkrim i shkurtër i 7 hapave që do t'i ndihmojnë ekipet e SUDECU që t'i përqafojnë me kujdes dhe të realizojnë projektet e tyre dhe në këtë mënyrë të mësojnë së bashku për të ardhmen, sepse vetëm qytetarët aktivë dhe me planifikim të mençur ndihmojnë për të çuar përpara shoqërinë demokratike në një mënyrë të qëndrueshme.

Hapi 1: Ndiqni pasionin tuaj
Tema e projektit SUDECU duhet të zgjidhet në bazë të interesave dhe aftësive të grupit. Pavarësisht nëse është mbrojtja e mjedisit, edukimi, kujdesi shëndetësor apo arti, zgjedhja e një teme për të cilën pjesëmarrësit janë të pasionuar do të inkurajojë angazhimin dhe entuziazmin gjatë gjithë projektit. Duke ndjekur pasionin tuaj, ju jo vetëm që siguroni një angazhim të qëndrueshëm, por gjithashtu shfrytëzoni talentet, krijimtarinë dhe energjinë tuaj unike, duke vendosur skenën për një projekt që jo vetëm i shërben komunitetit tuaj, por është gjithashtu një katalizator i fuqishëm për rritjen personale dhe vetëvendosjen .

Hapi 2: Identifikoni problemin dhe vendosni një qëllim
Projektet duhet të fokusohen në zgjidhjen e një problemi konkret në komunitetin ku jetojnë pjesëmarrësit. Identifikimi i problemeve me të cilat përballet komuniteti ndihmon në përcaktimin e një qëllimi/objektivi të qartë për projektin. Kontrolloni qëllimin e caktuar kundrejt pyetjeve të mëposhtme:
- Çfarë problemi synohet të trajtojë kjo?
- Çfarë ndryshimi pozitiv dëshironi të sillni në komunitetin tuaj?
- Çfarë përfitimesh do të ketë projekti juaj për komunitetin tuaj?

Hapi i dytë në rrugën drejt projektit është në thelb futja e pasionit të dikujt në një kontekst të prekshëm dhe përkatës. Ai e transformon idealizmin e dikujt në një forcë të qëllimshme dhe efektive për ndryshim duke e përafruar atë me sfidat reale në komunitet. Në këtë mënyrë, projekti merr një kuptim dhe rëndësi të thellë që është vendimtar për suksesin e tij përfundimtar.

Hapi 3: Audienca e synuar
Hulumtoni grupin e synuar që do të ndihmojë projekti. Një ide e qartë e përfituesve do të ndihmojë në planifikimin dhe zbatimin e projektit. Shembull: Nëse kryejmë një veprim për të pastruar përroin lokal, kë do të ndihmojmë? Kush do të përfitojë më shumë nga mjedisi ynë i pastër? Një grup objektiv i përcaktuar qartë përmirëson aftësinë e projektit për të matur dhe vlerësuar me saktësi ndikimin e tij. Ai siguron një pikë referimi ndaj të cilit mund të vlerësohet progresi dhe siguron që projekti të mbetet i përgjegjshëm ndaj atyre që synohet t'u shërbejë. Në thelb, identifikimi i grupit të synuar është një hap vendimtar që lidh hendekun midis objektivave të përgjithshme të projektit dhe masave praktike të kërkuara për zbatim. Kjo siguron që projekti SUDECU Youth të jetë i përqendruar te njerëzit dhe se iniciativat e tij përfitojnë dhe fuqizojnë drejtpërdrejt grupin specifik brenda komunitetit për të cilin është menduar.

Hapi 4: Plani i detajuar
Kërkohet një plan i detajuar i projektit që përfshin hapat e kërkuar për zbatimin, burimet e nevojshme dhe afatin kohor për secilën fazë të projektit. Ky plan do të shërbejë si udhërrëfyes gjatë gjithë procesit të zhvillimit.

Një plan i detajuar projekti është më shumë se një dokument; është një mjet dinamik që drejton zhvillimin dhe zbatimin e projektit. Siguron që burimet të përdoren në mënyrë efikase, të zbuten rreziqet dhe të arrihen objektivat brenda kornizës kohore të caktuar. Ndërsa liderët e rinj vendosën të sjellin ndryshime pozitive në komunitetet e tyre, ky plan shërben si një busull i besueshëm që i ndihmon ata të lundrojnë në kompleksitetin e zbatimit të projektit me besim dhe saktësi.

Hapi 5: Planifikoni burimet
Për zbatimin e projektit nevojitet një plan burimesh – financiar, material dhe njerëzor. Përdorimi i burimeve të mundshme të tilla si grantet, financimet e grumbulluara, donacionet ose sponsorizimet mund të jenë efikase për qëndrueshmërinë e veprimit. Qëndrueshmëria mund të arrihet duke përfshirë palët e interesuara që janë të prekura ose kanë interes në projekt. Këto mund të përfshijnë anëtarët e komunitetit, autoritetet lokale, OJQ-të dhe bizneset. Me fjalë të tjera, planifikimi dhe mobilizimi i burimeve për projektin SUDECU Youth janë hapa thelbësorë për të siguruar jo vetëm fillimin e suksesshëm të tij, por edhe qëndrueshmërinë e tij. Duke diversifikuar burimet e financimit, duke angazhuar aktorë të komunitetit dhe duke nxitur partneritete me organizatat dhe bizneset lokale, projekti mund të ketë akses në burimet financiare, materiale dhe njerëzore të nevojshme për të pasur një ndikim të qëndrueshëm dhe pozitiv në zhvillimin e të rinjve dhe përmirësimin e komunitetit.

Hapi 6: Marrëdhëniet me publikun dhe ndërgjegjësimi
Për të siguruar një projekt të mirëplanifikuar dhe të ekzekutuar, është e rëndësishme të zgjidhni kanalet e komunikimit - mediat sociale, gazetat lokale, seminaret dhe ngjarjet - për të rritur ndërgjegjësimin për çështjen që trajton. Publiciteti efektiv mund të tërheqë vullnetarë, mbështetës dhe burime shtesë.
Ngjarjet, qofshin ndërgjegjësuese, mbledhje fondesh apo arsimore, shërbejnë si platforma efektive jo vetëm për të publikuar qëllimet dhe progresin e projektit, por edhe për të krijuar partneritete dhe për të fituar mbështetjen e vullnetarëve dhe avokatëve. Në fund të fundit, promovimi efektiv dhe ndërgjegjësimi shërbejnë si fytyra publike e projektit, duke e bërë të njohur misionin e tij, ndikimin e tij të dukshëm dhe thirrjen e tij për veprim bindës. Duke përdorur kanale të ndryshme komunikimi dhe duke artikuluar mesazhe të fuqishme, "SUDECU" mund të frymëzojë komunitetin të bashkohet, të dhurojë kohën dhe burimet e tij dhe të marrë pjesë në udhëtimin drejt një të ardhmeje më të qëndrueshme dhe demokratike.

Hapi 7: Vlerësoni, reflektoni dhe mbështesni
Pas përfundimit të projektit, grupi i letrës vlerëson rezultatet e tyre kundrejt objektivave të vendosura. Pyetjet e vlerësimit: Çfarë funksionoi mirë? Cilat ishin sfidat? Merrni parasysh atë që keni mësuar prej tij për të përmirësuar projektet e ardhshme. Vlerësoni arritjet e projektit dhe merrni parasysh se si të ruani ndikimin pozitiv përtej përfundimit të projektit. Vlerësimi dhe reflektimi nuk janë vetëm hapa përfundimtarë, por një pjesë thelbësore e përmirësimit dhe rritjes së vazhdueshme të nismës. Duke vlerësuar në mënyrë kritike sukseset dhe sfidat e tij, projekti mund të përsosë qasjen e tij, të forcojë ndikimin e tij dhe të vazhdojë misionin e tij për të promovuar kultura të qëndrueshme demokratike në komunitete. Ky cikël i vazhdueshëm vlerësimi dhe përmirësimi siguron që çdo projekt të ndërtohet mbi njohuritë dhe përvojën e projekteve të mëparshme, duke çuar përfundimisht në nisma më efektive dhe me ndikim të udhëhequr nga të rinjtë. Fazat e zhvillimit të projektit janë hapa thelbësorë në rrugën drejt nxitjes së iniciativave të angazhimit. Secili kontribuon në qëllimin e përgjithshëm për të fuqizuar qytetarët e të gjitha moshave për të marrë drejtimin në hartimin dhe zbatimin e projekteve komunitare që kanë potencialin të kenë një ndikim të qëndrueshëm si në zhvillimin e tyre personal ashtu edhe në komunitetin e gjerë. Nga vlerësimi fillestar i nevojave, i cili eksploron me kujdes nevojat dhe interesat specifike të pjesëmarrësve së bashku me çështjet urgjente të komunitetit, deri te planifikimi i kujdesshëm i projektit, i cili përcakton qëllime të qarta dhe një udhërrëfyes.

Hapi 1: Ndiqni pasionin tuaj
Çfarë ju intereson personalisht? Për çfarë interesohen të tjerët në grup? Në çfarë do të donin të përfshiheshin pjesëmarrësit e grupit?
Hapi 2: Identifikoni problemin dhe vendosni një qëllim
Cilat probleme urgjente sociale ose mjedisore duhet të zgjidhen ose të paktën të adresohen? Çfarë mund të trajtojmë vërtet NE me përvojën tonë, anëtarët e grupit tonë, kohën tonë? Çfarë është e dëshirueshme, e nevojshme DHE e realizueshme?
Hapi 3: Audienca e synuar
Kush duhet të përfitojë? Kush në fakt duhet të jetë në gjendje të përjetojë, shohë dhe ndjejë rezultatet e punës dhe angazhimit tonë? A ndihmojmë dhe mbështes-im njerëzit dhe grupet drejtpërdrejt (më tepër projekte sociale) apo indirekt (më tepër projekte mjedisore)?

Hapi 4: Plani i detajuar
A jemi në gjendje të shkruajmë një plan të mirë dhe të detajuar projekti? A kemi nevojë për mbështetje? Kush në ekip do të marrë drejtimin (rekomandohet një nëngrup prej rreth tre personash)?
Hapi 5: Planifikoni burimet
Në planin e detajuar sigurisht që do të përmenden edhe burimet e nevojshme financiare. Si do të prokurohen këto? Cilat janë fondet minimale? Sa shumë nevojitet për të filluar? Sa para (buxheti) nevojiten për çfarë? Kush nga ekipi është kryesisht përgjegjës për këtë punë financimi?
Hapi 6: Marrëdhëniet me publikun dhe ndërgjegjësimi
Para dhe pas përfundimit të një projekti, nevojitet komunikim me publikun e gjerë. Ka disa arsye për këtë: Ndikimi social dhe mjedisor duhet të bëhet i njohur, kjo rrit ndikimin dhe replikimin e mundshëm. Nëse projekti vazhdon, ai ka nevojë për mbështetje dhe financim të mëtejshëm. Puna e marrëdhënieve me publikun ndihmon për këtë!
Hapi 7: Vlerësoni, reflektoni dhe mbështesni
Projektet e qëndrueshme kanë nevojë për vlerësim të kujdesshëm. Të gjithë pjesëmarrësit mësojnë për jetën dhe të ardhmen e tyre vetëm nëse vlerësojnë. Këtu ne tashmë planifikojmë se cilat përmbajtje dhe procese duam të analizojmë dhe caktojmë data të përkohshme, kur duhet të ndodhë dhe si i regjistrojmë rezultatet.

15 GJASHTËDHJETË IDE TË ANGAZHIMIT TË TË RINJVE

Tetë idetë e para janë paraqitur në detaje pak më të thella në kapitullin tjetër, ndërsa projektet 9 a 10 do të përshkruhen në detaje më tej.

Tetë përshkrime (shih kapitullin 13)

1. Themelimi në ruajtjen e natyrës dhe mbrojtjen e mjedisit
2. Ofroni shërbime vizitore
3. Organizoni donacione në natyrë
4. Kontribuoni në ndihmën lokale për refugjatët
5. Ofroni tutor për mësimin në shkollë
6. Organizoni kujdesin ndaj fëmijëve
7. Ofroni këshillim telefonik
8. Ndihma në një strehë për kafshët

Dy projekt propozime (shih kapitullin 14)

9. Ndërtimi i hoteleve të bletëve
10. Fillimi i një vendi riparimi të biçikletave

Pesëdhjetë ide të shkurtra për t'u ndërtuar mbi të:

11. Veprimi i mbjelljes: Mbillni pemë, lule ose shkurre.
12. Podkaste mjedisore: Dëgjoni dhe diskutoni podkaste që fokusohen në çështjet mjedisore dhe ruajtjen.
13. Veprimi i grumbullimit të mbeturinave: Në afërsi të shtëpisë së vet ose në një park.
14. Riparimi i kafenesë (mundësisht si grup pune): Riparimi i objekteve të përditshme me defekt.
15. Llogaritja e gjurmës ekologjike: Reflektoni mbi ndikimin e vet në mjedis.
16. Dita e biçikletës: Të rinjtë përdorin biçikletat për gjithçka për një javë.
17. Ndarja e mbetjeve: Futja e sistemeve të ndarjes së mbetjeve në shtëpi, në shkollë etj.
18. Punëtoria e riciklimit: Krijimi i diçkaje të re nga materialet e vjetra.
19. Vizitë në një oborr riciklimi: mësimi se si riciklohen mbetjet.
20. Mbrëmje filmike mjedisore: Shikimi i filmave dokumentarë mbi mjedisin.
21. Konkursi për kursimin e energjisë: Klasat e shkollës përpiqen të përdorin sa më pak energji.
22. Projekti për energjinë diellore ose të erës: Ndërtimi i modeleve për energjinë e rinovueshme.
23. Krijoni një kopsht urban: Kultivimi i frutave, perimeve ose barishteve.
24. Ligjërata nga aktivistë apo ekspertë mjedisorë: Informacion mbi çështjet aktuale mjedisore.
25. Sfida e shkollës: Nxënësit gjejnë alternativa miqësore me mjedisin për rrugën e tyre për në shkollë.
26. Energjia e banesës ose shtëpisë së familjes: Kontrollimi i konsumit të energjisë.
27. Jeta e përditshme pa letra: Promovoni mësimin dixhital / testoni mënyra të reja.
28. Masat e kursimit të ujit: Instalimi i pajisjeve të kursimit të ujit.
29. Ndërtimi i fuçive të ujit të shiut: Mbledhja e ujit të shiut për ujitjen e kopshtit.
30. Festa e ndërrimit të rrobave: ndërroni rrobat e vjetra në vend që të blini të reja.
31. Paketimi i ripërdorshëm i rostiçeri dhe i drekës: Shmangia e ambalazheve të disponueshme.
32. Piktura murale: Projektimi i temave mjedisore në muret e shkollës.

33. Eksperimentet shkencore: Eksploroni projekte miqësore me mjedisin.
34. Punimi i një kuizi mjedisor: Testoni njohuritë e të tjerëve për mbrojtjen e mjedisit dhe natyrës.
35. Letra drejtuar politikanëve: Bërja e kërkesave për më shumë mbrojtje mjedisore.
36. Ndërtimi i shtëpive të shpendëve: Krijoni një habitat për zogjtë.
37. Ekskursion në natyrë: Zbuloni florën dhe faunën.
38. Sponsorizimet e kafshëve: Mbështet projektet për ruajtjen e kafshëve dhe natyrës.
39. Libra mjedisorë: leximi dhe diskutimi i literaturës për këtë temë.
40. Vizitë në hidrocentralin: të mësuarit për burimet alternative të energjisë.
41. Jeta e përditshme pa plastikë: Reduktimi i mbetjeve plastike.
42. Ekskursioni i rezervave natyrore: vizita dhe eksplorimi i zonave të mbrojtura.
43. Prezantimi i hapësirave të gjelbra: Krijimi i parqeve të gjelbra.
44. Debati për ndryshimet klimatike: Diskutim mbi masat dhe objektivat për mbrojtjen e klimës.
45. Parandalimi i mbetjeve: Iniciativa për të shmangur mbetjet ushqimore.
46. Skulpturë e mbeturinave plastike: vepra arti të bëra nga mbetjet plastike të grumbulluara.
47. Lojë simuluese e qëndrueshmërisë: Simulimi i proceseve të vendimmarrjes në temën e mbrojtjes së mjedisit.
48. Fotografi mjedisore: foto dhe ekspozita me temën e mbrojtjes së mjedisit.
49. Ndërtimi i stacioneve të karikimit diellor: Përdorimi i energjisë diellore për telefonat celularë dhe tabletët.

50. Iniciativat e tregtisë së drejtë: përdorimi i produkteve të tregtisë së drejtë në jetën e përditshme.
51. Shoqata e Qëndrueshmërisë: Themelimi i një grupi pune me temën e mbrojtjes së mjedisit.
52. Materiale shkollore miqësore me mjedisin: përdorimi i materialeve të ricikluara dhe të qëndrueshme.
53. Ndërtimi i shtretërve mini-perime: Krijimi i shtretërve të vegjël për vetë-mjaftueshmëri.
54. Turne me guidë në eko-bizneset lokale: vizita e bizneseve të qëndrueshme.
55. Stacioni meteorologjik: vëzhgimi dhe analizimi i dukurive të motit.
56. Këshilla për kursimin e energjisë: Ndarja e ideve se si të kursehet energjia.
57. Projekti Zero Waste: Synimi për një familje pa mbetje.
58. Bërja e produkteve të pastrimit miqësore me mjedisin: Reduktimi i kimikateve.
59. Pjesëmarrja në demonstratat e klimës: Mbështetja e masave për mbrojtjen e klimës.
60. Organizimi i një kamp futbolli për vajzat e lagjes për pushime verore.

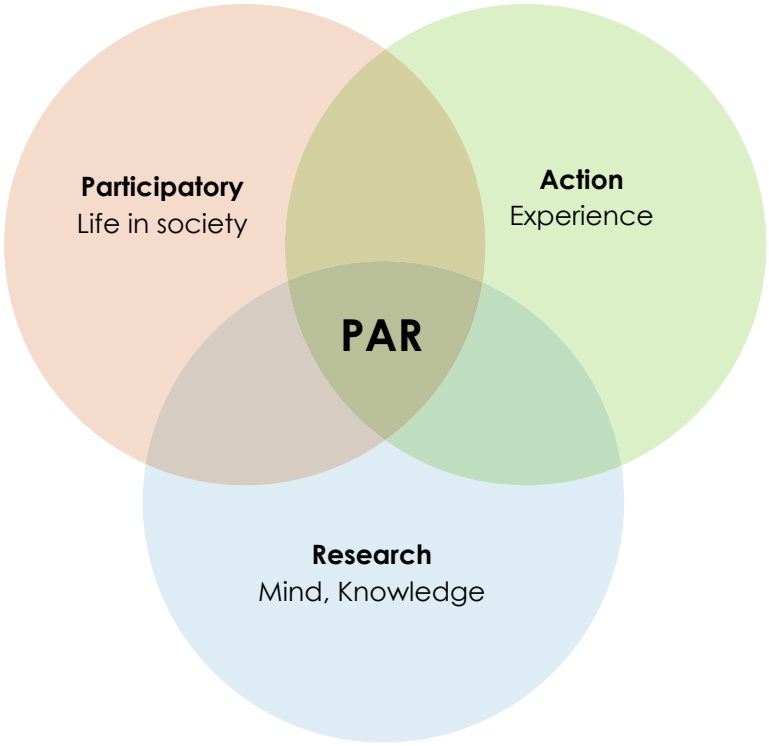
Hulumtimi i veprimit: Monitorimi dhe Vlerësimi me Pjesëmarrje për Mësimin nga Bashkëmoshatarët

1. Përmbajtja

Synimet
Qëllimi kryesor i vazhdimit është të hulumtojë ndikimin e projektit SUDECU në kulturën e arritur demokratike me kërkimin e vazhdueshëm dhe ndjekjen e aktiviteteve të kryera në të gjitha fazat e realizimit të projekteve. Me zbatimin e RFCDC ne do të vlerësojmë sjelljen e zhvilluar demokratike të qëndrueshme, pjesëmarrëse të bazuar në të mësuarit nga bashkëmoshatarët e të rinjve dhe prindërve.

Objektivat
Të hetojë mënyrat në të cilat të rinjtë dhe prindërit përcaktojnë dhe i qasen të mësuarit nga bashkëmoshatarët si një mënyrë për të vendosur të mësuarin e vetërregulluar. Një listë prej 60 aktivitetesh tematike është krijuar për të mundësuar kuptimin e qasjes holistike të "Edukimit për Zhvillim të Qëndrueshëm" (ESD).

Koncepti i programit kërkimor dhe përcjellës
Përfshirja në procesin demokratik kërkon angazhimin e të gjithë ekipit, jo vetëm të atyre që janë më të sinqertët. Ai përfshin kultivimin e respektit të ndërsjellë, fuqizimin e individëve dhe nxitjen e një kuptimi më të thellë të ndërsjellë. Kur kolegët konsultohen gjatë përpjekjeve të monitorimit dhe vlerësimit, kjo nuk garanton në thelb një proces pjesëmarrës.
Prandaj, ne po përdorim programin efektiv: Monitorimi dhe Vlerësimi me Pjesëmarrje për Mësimin e Njerëzve për të evokuar një shkëmbim dinamik informacioni në të dy drejtimet trajnerë kolegë – kolegë. Të mësuarit e përbashkët dhe vendimmarrja e përbashkët bazuar në zbatimin e RCDC do të jenë themeli i të mësuarit nga bashkëmoshatarët.
Monitorimi dhe vlerësimi pjesëmarrës kërkon në thelb përfshirjen e individëve të shumtë të gatshëm për të krijuar një ndikim pozitiv brenda komunitetit përmes përpjekjeve të tyre. Zbatimi i tij është thelbësor për nxitjen e të mësuarit nga bashkëmoshatarët dhe kultivimin e sjelljes demokratike në grupet e bashkëmoshatarëve, duke përfshirë të rinjtë dhe prindërit. Instrumentet e vlerësimit dhe përcjelljes janë krijuar për të kapur ndryshimet në përvojat e kolegëve gjatë procesit të të mësuarit dhe për të ofruar dëshmi që do të paraqesin suksesin e tij. Prandaj, ne zhvilluam qasje kërkimore cilësore dhe sasiore për transferimin e provave të konceptit SUDECU në veprim.
Kërkimi shkencor bashkëkohor kështillon fuqishëm zbatimin e analizave cilësore dhe ndjekjen kur grupi i vogël i pjesëmarrësve është i përfshirë në projekt (Agee, 2009; Irwin & Stafford, 2016). Ato vërtetojnë se analiza cilësore ofron një kuptim të fenomenit dhe të procesit, me të dyja: pikat e forta dhe të dobëta të procesit të ndërveprimit që na interesonte. Në atë përmbajtje, për të kuptuar plotësisht qasjen dhe reagimet e tyre, procesi i reflektimit si pjesë e procesit mësimor të vetë pjesëmarrësve do të jetë me interes të veçantë (Hausman, H., Myers, SJ, Rhodes, MG, 2021).

/vijon tabelë/
Tabela 1. Chevalier, J.M. dhe Buckles, D.J. (2008) SAS2: Një udhëzues për hetimin bashkëpunues dhe angazhimin social. Sage India dhe IDRC, Otava dhe Nju Delhi. e-ISBN 978-1552504185

Monitorimi dhe vlerësimi me pjesëmarrje për mësimin e kolegëve është një koncept i zhvilluar posaçërisht për projektin SUDECU, bazuar në materialet referente shkencore të forta dhe relevante.
Monitorimi dhe vlerësimi me pjesëmarrje për mësimin nga kolegët mbështetet fuqishëm në strukturën e proceseve të të nxënit dhe vlerësimit si segmenti i tij më i fortë, thelbësor për përvetësimin e njohurive dhe përvojave. Ai mbështet përfshirjen e pjesëmarrjes aktive dhe ndërmarrjen e veprimeve të prekshme. Qëllimi kryesor është të fitohet kuptimi i qëllimeve të qëndrueshme përmes përpjekjeve bashkëpunuese të kolegëve dhe introspeksionit të zhytur në mendime. Ai kërkon të kuptojë botën duke u përpjekur ta ndryshojë atë, në bashkëpunim dhe pas reflektimit. Në këtë mënyrë bashkësitë e kërkimit dhe veprimit zhvillohen dhe adresojnë pyetje dhe çështje që janë të rëndësishme për nxënësit e tjerë.
Monitorimi dhe vlerësimi me pjesëmarrje për mësimin nga kolegët janë në kontrast me metodat kryesore të kërkimit, të cilat theksojnë eksperimentimin e kontrolluar, analizën statistikore dhe riprodhueshmërinë e gjetjeve.
Kjo tërheq vëmendjen ndaj procesit të Monitorimit dhe Vlerësimit me Pjesëmarrje për të mësuarit nga bashkëmoshatarët si një mjet thelbësor për të mësuarit dhe krijimin e ndikimit në shoqëri.

2. Qëllimet

Duke shfrytëzuar të dhënat e mbledhura, ne do të ofrojmë një kuptim gjithëpërfshirës të mekanizmave që drejtojnë të mësuarit nga bashkëmoshatarët, komunikimin me bashkëmoshatarët dhe vlerësimin e kolegëve. Kjo do të na mundësojë të zbulojmë rezultatet aktuale të zbatimit të projektit SUDECU, të gjitha detajet e tij të pasqyrës, për të eksploruar thellësinë, pasurinë dhe kompleksitetin e natyrshëm për të mësuarit nga bashkëmoshatarët. Përfundimet e fituara do të jenë një bazë e fortë për zbatimin e metodologjisë bashkëkohore arsimore (të mësuarit nga kolegët, SDG dhe RFCDC) në Maqedoninë e Veriut, por edhe në rajonin e Ballkanit dhe Evropës.
Vlera e rëndësishme e shtuar e projektit SUDECU është t'u mundësojë pjesëmarrësve të kuptojnë dhe zbatojnë RFCDC në aktivitetet e tyre të përditshme të bashkëmoshatarëve. Prandaj, koncepti i aktiviteteve vijuese do të fokusohet në të kuptuarit e opinioneve dhe kompetencave të arritura të këtyre tre grupeve të pjesëmarrësve.

3. Pjesëmarrësit

Numri bazë i pjesëmarrësve të përfshirë do të varet nga madhësia e pjesëmarrësve, kolegët-trajnues do të rekrutojnë, prandaj do të kryhet hulumtimi i veprimit në segmente të shumta të projektit. Hulumtimi në veprim përqendrohet në zgjidhjen e një problemi ose në informimin e njohurive individuale dhe të bazuara në komunitet në një mënyrë që ndikon në mësimdhënie, të nxënit dhe procese të tjera të lidhura. Ai është më pak i fokusuar në kontributin e të dhënave teorike, në vend të kësaj në prodhimin e të dhënave të zbatueshme. Hulumtimi do të fokusohet në tre grupet e pjesëmarrësve: koordinatorët lokalë, prindërit dhe të rinjtë. Të gjitha aktivitetet do të drejtohen për të njohur grupet`:

Faza 1:
- Pamje,
- Përshtypjet,
- Opinionet,

lidhur me manualin e ri të zbatuar për prindërit dhe nxënësit.

Faza 2:
- Vlerësimi i të kuptuarit të përmbajtjes së manualit – të nxënit nga bashkëmoshatarët dhe zbatimi i tij në jetë
- Vlerësimi i të kuptuarit të RFCDC
- Zbatimi i aktiviteteve që mbështesin të mësuarit nga bashkëmoshatarët me RFCDC të zbatuar
- Vlerësimi i reflektimit të pjesëmarrësve mbi prozat e veta të të nxënit (bazuar në EZHQ).

Faza 3:
- Aktivitetet e shpërndarjes
- Procesi i shpërndarjes
- Rezultatet e të nxënit nga bashkëmoshatarët në të tri kategoritë

4. Qasjet dhe instrumentet për ndjekjen dhe vlerësimin:

a) Forma e vetëvlerësimit të procesit të të nxënit nga bashkëmoshatarët (për bashkëmoshatarët)
b) Poster - Kompetenca për kulturën time demokratike
c) Formulari i vëzhgimit - të plotësohet nga trajneri i kolegëve: Një metodë më pak e drejtpërdrejtë se intervistat ose grupet e fokusit, kërkon vëmendje të kujdesshme ndaj aktiviteteve dhe sjelljeve të pjesëmarrësve në mënyrë që të mblidhen të dhëna që kërkojnë aktivitetin e qëllimeve të qëndrueshme dhe CDC- ka nevojë për një vëzhgues/a me përvojë
d) Portofoli i aktiviteteve për analizën e dokumenteve: kolegët mbledhin të dhëna të dobishme nga të gjitha aktivitetet që do të kryhen - përdorimi i telefonave inteligjentë dhe kamerave për të kapur përvojat e përfshirjes në një projekt. Fotografitë, videot dhe rezultatet e aktiviteteve dokumentare do të sigurojnë dëshmi të realizimit të aktivitetit të synimeve të zhvillimit të qëndrueshëm dhe CDC. Më pas, ato mund të jenë bazë për diskutimin e kolegëve.
e) Grafiku merimangë: Përfshini pjesëmarrës të shumtë në të njëjtën kohë si një rrugë tjetër për marrjen e përgjigjeve dhe kryerjen e vëzhgimeve të intervistave bazuar në analizën e kolegëve të aktivitetit/veprimtarive të kryera.
f) SUDECU Video TED Biseda: Në vend të intervistës klasike: shpjegim i thellë, i strukturuar personal, për të fituar njohuri nga pjesëmarrësit për të kuptuar më mirë përvojën e tyre
g) SUDECU Lojë me fjalë – për të vlerësuar përfshirjen dhe mirëkuptimin e bashkëmoshatarëve.
h) Lojë kohore - instrument për monitorimin e të kuptuarit të aktivitetit nga bashkëmoshatarët hap pas hapi

B. Si të vëzhgoni SUDECU-Aktivitetet.

1. Udhëzues SUDECU për Trajnerët e Bashkëmoshatarëve/ Bashkëmoshatarët

Qëllimi i çdo aktiviteti të SUDECU është t'u mundësojë pjesëmarrësve të fitojnë kompetenca për qytetari demokratike bazuar në të mësuarit nga bashkëmoshatarët, ndërkohë që realizojnë projekte të qëllimeve të qëndrueshme.

Për të kryer vëzhgim cilësor, trajnerët kolegë duhet të:

1. Understand 20 competences and the 135 descriptors

2. Focus own observation to the activity performed in relation the competences and descriptors: which are used, demonstrated, trained? It can happen during activity or in the time between activities, breaks and side conversations. Which competences and descriptors are visible?

3. Are sustainable goals achieved by the performed activity? What are the evidences or direction towards achieving?

4. Write short observations in descriptive manner – which competences was visible during concrete activity and the evidence of its appearance.

Për të siguruar vëzhgim sistematik dhe grumbullim të të dhënave, krijohen instrumente/ formularë për vetëvlerësim dhe formularë vëzhgimi. Aspekti më i rëndësishëm për trajnerët kolegë në shkrimin e të dhënave vëzhguese nuk është të reflektojnë ose vlerësojnë procesin, por vetëm të përshkruajnë atë që ishte e dukshme.
Konkluzionet do të bëhen duke analizuar dhe vlerësuar së bashku me kolegët, duke i përfshirë në atë mënyrë në procesin e vetëvlerësimit si një nga aspektet më të spikatura të të mësuarit nga bashkëmoshatarët.

2. Monitorimi dhe Vlerësimi me Pjesëmarrje (PME) për të mësuarit nga bashkëmoshatarët

Të nderuar trajnerë dhe bashkëmoshatarë,
Projekti SUDECU synon të krijojë një ndërveprim të gjallë me komunitetin dhe të ndajë qasje të reja ndaj çështjeve aktuale. Ai do të mbështesë zbatimin e bashkëmoshatarëve tuaj dhe idetë tuaja në një veprim social të angazhuar në mënyrë demokratike.
Specifikimi i ofruar me këtë projekt është qasja e të mësuarit nga kolegët me një zbatim integral të standardeve për qytetari demokratike.
Çfarë është të mësuarit nga bashkëmoshatarët?
Është shkëmbim informal i informacionit, qëndrimeve, qasjeve ndaj pyetjeve aktuale të hapura sociale, brenda komunitetit të bashkëmoshatarëve. Bashkëmoshatarët janë individë me moshë, pozitë apo nivel shoqëror të ngjashëm. Bashkëmoshatar do të thotë ai që është në pozitë të barabartë me një tjetër: BARABAR.
Të gjithë kemi përvojë që arsimi formal – shkollat, fakultetet, akademitë me të gjitha cilësitë dhe standardet e zbatuara, nuk mund të ofrojnë të gjitha njohuritë dhe aftësitë e nevojshme për një jetë të suksesshme. Ne të gjithë mësojmë kaq shumë koncepte dhe zotërojmë aftësitë e jetës në mënyra të tjera edukimi.
Në një atmosferë të relaksuar, të mbështetur, të mbështetur nga bashkëmoshatarët, pa autoritet të lartë, mund të zgjidhen shumë çështje të shkëlqyera sociale dhe mund të zhvillohen aktivitete të mëdha shoqërore.
SUDECU po ju fton të mësoni rreth kulturës së qytetarisë demokratike duke mësuar se si të përdorni Kornizën e Referencës së Kompetencave për Kulturën Demokratike (RFCDC) të zhvilluar nga Këshilli i Evropës.
Mësimi mund të jetë efikas dhe të vendosë rezultate vetëm nëse nxënësi është i vetëdijshëm për të.
Diskutimi i çështjeve bashkëkohore, zgjedhja e aktivitetit, drejtimi i tij dhe reflektimi mbi të janë fazat që vendosin të nxënit.

Si trajner i bashkëmoshatarëve, do t'ju duhet të ndiqni realizimin e secilës fazë me vlerësimin dhe instrumentet vijuese tashmë të përgatitura:

1. **Në fillim të ndërveprimit me kolegët** - për të ndarë anketën (pritjet e kolegëve);

2. **Gjatë realizimit të aktiviteteve** - grumbullimi i fotografive, videove (dokumentacioni i realizimit të aktivitetit të synimit të zhvillimit të qëndrueshëm dhe CDC);

3. **Reflektim mbi aktivitetin/et** (grafikë merimangash, lojë me fjalë, formular vlerësimi nga bashkëmoshatarët, formulari i vetëvlerësimit si Video TED Talk, lojë kohore).

17 SI TË PËRDORNI RFCDC PËR VLERËSIM

Kuadri RFCDC vendos një theks të fortë në fuqizimin e nxënësve për t'u bërë pjesëmarrës aktiv në demokraci, e cila ka implikime specifike për vlerësimin e CDC. Vlerësimi nuk duhet të ndihmojë vetëm nxënësit të vlerësojnë arritjet e tyre të CDC ose aftësinë, por gjithashtu të inkurajojnë të reflektojnë në procesin e të mësuarit që çoi në rezultate specifike.
Përdorimi i RFCDC në vlerësim mund të zbulojë fushat e zhvillimit të mëtejshëm të kompetencave dhe t'u mundësojë bashkëmoshatarëve të ndërmarrin veprime të përshtatshme në lidhje me mësimin e vet. Këto mënyra vlerësimi duhet t'i kontribuojnë bashkëmoshatarëve në procesin e drejtuar të të mësuarit.

Identifikimi i marrjes së CDC në bashkëmoshatarët siguron një pamje se sa i aftë nxënësi i bashkëmoshatarëve është në aplikimin e kompetencave përkatëse në kryerjen e aktiviteteve të ndryshme të Salecu. Për shkak se secila mënyrë e vlerësimit mund të sigurojë përshkrimin statik të kompetencave të bashkëmoshatarëve, ne krijuam instrumente të shumta të përshtatshme për të zbuluar përdorimin dinamik të disa kompetencave njëkohësisht.
Trajnerët e kolegëve dhe kolegët mes tyre, mund ta përdorin këtë vlerësim dhe instrumente përcjellëse si një mjet për vetë-reflektime kritike.

Kështu, produkti dhe dokumentacioni shoqërues japin informacione se si dhe cili grup i CDC janë rregulluar me kalimin e kohës me nevojat e situatave të hasura gjatë projektit Salecu. Korniza e referencës së kompetencave për kulturën demokratike shkurtimisht, Këshilli i Evropës.(2021) f.20 ret. 3.9.2023 nga https://rm.coe.int/prems-004721-the-reference-framework-of-competences-for-democratic-cul/1680a27f24

Ne po ofrojmë disa instrumente që do të tregojnë prova të procesit pjesëmarrës të të nxënit nga bashkëmoshatarët. Secili instrument është krijuar për të kërkuar paraqitjen e kompetencës që u bë e dukshme nga përputhje-vëzhgimi i situatës me përshkruesin nga lista.

Për shembull: Përdorimi i posterit – Kompetencat e kulturës sime demokratike.

1. Në poster, katër krahët e fluturës përmbajnë vlera, qëndrime, njohuri dhe të kuptuarit kritik dhe aftësi, të realizuara me kompetencat e shkruara për çdo segment.

2. Pas aktivitetit, bashkëmoshatarët do ta mbushin posterin me përmbajtjen e takimit apo aktivitetit, apo diskutimeve, apo reagimeve… duke përzgjedhur kompetencat që ishin të dukshme për ta duke lexuar përshkruesit e shkruar nga ana tjetër e faqes.

3. Vizualisht tërheqës, ky instrument vlerësimi konsiderohet si një listë luajtjeje, kështu që bashkëmoshatarët do të ndjehen të lirë të shkruajnë dhe të paraqesin situata realiste.

18 FORMULLAT E VLERËSIMIT

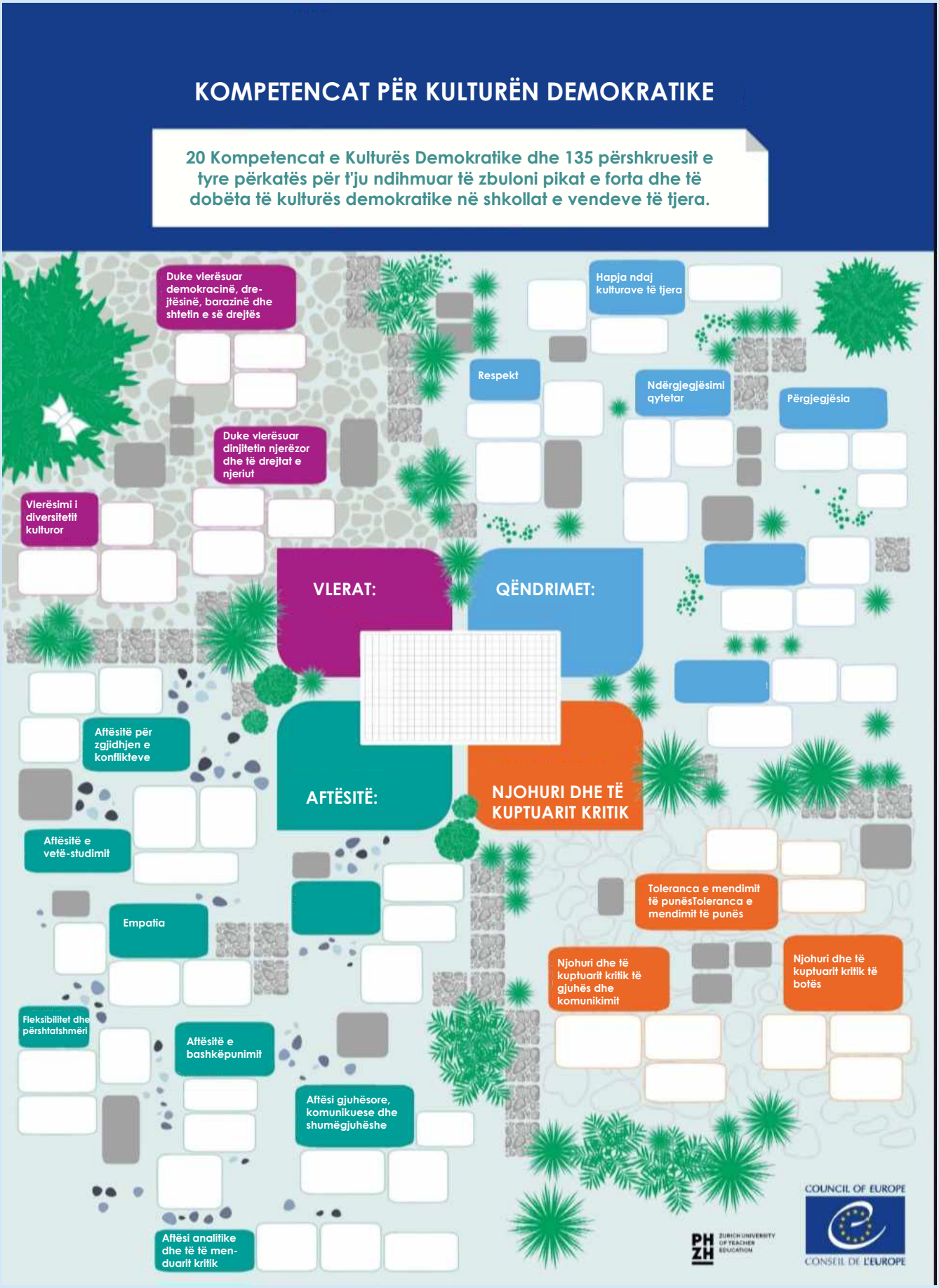
a) Forma e vetëvlerësimit të procesit të të mësuarit nga bashkëmoshatarët – për bashkëmoshatarët

Ky instrument synon të vlerësojë elementet e kryera dhe rezultatet e arritura të procesit të të mësuarit nga bashkëmoshatarët:

Trajneri im i bashkëmoshatarëve _____ Data_____

Përmbajtja
Më dukej sfiduese kjo temë: SDG: CDC:
Nxitjet
Këta elementë më nxitën: SDG: CDC:
Zbatimi
Unë e konsideroj këtë të zbatohet në veprimet e mia të mëtejshme:
Zhvillimi
Këto pyetje do të vazhdojnë të më shqetësojnë:
Mendimet e mie të hapura

b) Posteri të plotësohet pas takimeve, diskutimeve ose aktiviteteve me bashkëmoshatarët.

20 Kompetencat e Kulturës Demokratike dhe 135 përshkruesit e tyre përkatës

VLERAT

Kompetenca 1:

Vlerësimi i dinjitetit njerëzor dhe i të drejtave të njeriut

1. Pretendimet se të drejtat e njeriut duhet të mbrohen dhe respektohen gjithmonë.
2. Pretendimet se të drejtat specifike të fëmijëve duhet të respektohen dhe mbrohen nga shoqëria
3. Mbron qëndrimin se askush nuk duhet t'i nënshtrohet torturës ose trajtimit ose dënimit çnjerëzor ose poshtërues.
4. Pretendohet se të gjitha institucionet publike duhet të respektojnë, mbrojnë dhe zbatojnë të drejtat e njeriut
5. Mbron pikëpamjen se kur njerëzit janë të burgosur, edhe pse u nënshtrohen kufizimeve, kjo nuk do të thotë se ata meritojnë respekt dhe dinjitet më pak se kushdo tjetër.
6. Shpreh qëndrimin se të gjitha ligjet duhet të jenë në përputhje me normat dhe standardet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut

Kompetenca 2:

Vlerësimi i diversitetit kulturor

7. Promovon pikëpamjen se duhet të jemi tolerantë ndaj besimeve të ndryshme të të tjerëve në shoqëri
8. Promovon pikëpamjen se ne duhet të përpiqemi gjithmonë për mirëkuptim të ndërsjellë dhe dialog kuptimplotë midis njerëzve dhe grupeve që perceptohen si "të ndryshëm" nga të tjerët
9. Shpreh pikëpamjen se diversiteti kulturor në një shoqëri duhet vlerësuar dhe mbështetur pozitivisht
10. Argumenton se dialogu ndërkulturor duhet të përdoret për të na ndihmuar të njohim identitetet tona të ndryshme dhe përkatësitë kulturore
11. Argumenton se dialogu ndërkulturor duhet të përdoret për të zhvilluar respektin dhe kulturën e "të jetuarit së bashku"

Kompetenc 3:

Duke vlerësuar demokracinë, drejtësinë, barazinë dhe shtetin e së drejtës.

12. Argumenton se shkollat duhet t'i mësojnë nxënësit për demokracinë dhe se si të sillen si qytetarë demokratikë
13. Shpreh qëndrimin se të gjithë qytetarët duhet të trajtohen në mënyrë të barabartë dhe të paanshme sipas ligjit
14. Pretendimet se ligjet duhet të zbatohen dhe zbatohen gjithmonë në mënyrë të drejtë
15. Pretendohet se duhet të ketë gjithmonë zgjedhje demokratike të zhvilluara lirshëm dhe të ndershëm, sipas standardeve ndërkombëtare dhe legjislacionit kombëtar dhe pa asnjë mashtrim
16. Shpreh mendimin se, sa herë që një zyrtar publik ushtron pushtetin, ai ose ajo nuk duhet të abuzojë me atë pushtet dhe të kalojë kufijtë e autoritetit të tij ligjor.
17. Shpreh mbështetjen për pikëpamjen se gjykatat duhet të jenë të aksesueshme për të gjithë në mënyrë që njerëzit të mos pengohen të sjellin një çështje në gjykatë sepse është shumë e shtrenjtë, e mundimshme ose e ndërlikuar për ta bërë këtë
18. Shpreh mbështetjen për pikëpamjen se atyre që u është besuar pushteti legjislativ duhet t'i nënshtrohen ligjit dhe mbikëqyrjes së duhur kushtetuese
19. Shpreh qëndrimin se informacioni për politikat publike dhe zbatimin e tyre duhet të jetë i disponueshëm për publikun
20. Argumenton se duhet të ketë mjete juridike efektive kundër veprimeve të autoriteteve publike që shkelin të drejtat civile

QËNDRIMET

Kompetenca 4:

Hapja ndaj dallimeve në kulturë

21. Tregon interes për të mësuar bindjet, vlerat, traditat dhe botëkuptimet e njerëzve
22. Shpreh interes për të udhëtuar në vende të tjera
23. Shpreh kuriozitet për besime dhe interpretime të tjera dhe orientime dhe përkatësi të tjera kulturore
24. Shpreh vlerësimin për mundësinë për të pasur përvoja nga kultura të tjera
25. Kërkon dhe mirëpret mundësi për të takuar njerëz me vlera, zakone dhe sjellje të ndryshme
26. Kërkon kontakte me njerëz të tjerë në mënyrë që të mësojë për kulturën e tyre

Kompetencat 6:

Mendimi qytetar

33. Shpreh gatishmërinë për të bashkëpunuar dhe punuar me të tjerët
34. Bashkëpunon me persona të tjerë për interes të përbashkët
35. Shpreh angazhimin për të mos qenë kalimtar kur cenohet dinjiteti dhe të drejtat e të tjerëve.
36. Diskuton se çfarë mund të bëhet për të ndihmuar që komuniteti të bëhet një vend më i mirë
37. Kryen detyrat dhe përgjegjësitë e qytetarisë aktive qoftë në nivel lokal, kombëtar apo global.
38. Ndërmerr veprime për të qenë të informuar për çështjet qytetare

Kompetencat 8:

Vetë-efikasiteti

44. Shpreh besimin në aftësinë e tij për të kuptuar pyetjet
45. Shpreh besimin se mund të realizojë aktivitetet që ka planifikuar
46. Shpreh besim në aftësinë e tij për të kapërcyer pengesat në arritjen e një qëllimi
47. Nëse dëshiron të ndryshojë, ai shpreh besimin se mund ta bëjë
48. Tregon se ndihet i sigurt në aftësitë e tij/saj për të përballuar sfidat e jetës
49. Tregon besim se di të trajtojë situata të paparashikueshme për shkak të shkathtësisë së tij/saj

Kompetenca 5:

Respekti

27. U jep hapësirë të tjerëve për t'u shprehur
28. Shpreh respekt për njerëzit e tjerë si njerëz të barabartë krijesat
29. Trajton të gjithë njerëzit me respekt pavarësisht prejardhjes së tyre kulturore
30. Tregon respekt për njerëzit që janë të një statusi social-ekonomik të ndryshëm nga ai/ajo
31. Shpreh respekt për dallimet fetare
32. Tregon respekt për njerëzit që kanë mendime të ndryshme politike nga ai/ajo

Kompetenca 7:

Përgjegjësia

39. Tregon se pranon përgjegjësinë për veprimet e tij
40. Nëse ai/ajo lëndon ndjenjat e dikujt, ai/ajo kërkon falje
41. Kryen në kohë punën e nevojshme
42. Tregon se merr përgjegjësi për gabimet e veta
43. Ai vazhdimisht i përmbush detyrimet ndaj të tjerëve

Kompetencat 9:

Toleranca e paqartësisë

50. Lidhet mirë me njerëz të tjerë që kanë këndvështrime të ndryshme
51. Demonstron se është në gjendje të pezullojë përkohësisht gjykimin e njerëzve të tjerë
52. Është rehat në situata të panjohura
53. Trajton pasigurinë në një mënyrë pozitive dhe konstruktive
54. Punon mirë në rrethana të paparashikueshme
55. Shpreh dëshirën për të realizuar idetë dhe vlerat e tij/saj
56. Gëzon sfidën e përballjes me probleme të paqarta
57. Shpreh kënaqësi në ballafaqimin me situata që janë të ndërlikuara

AFTËSITË

Kompetenca 10:

Aftësitë e të mësuarit autonom

58. Demonstron aftësi për të identifikuar burimet mësimore (p.sh shembull: njerëz, libra, internet)
59. Kërkon sqarime të informacionit të ri nga persona të tjerë kur është e nevojshme
60. Mund të mësojë për tema të reja me mbikëqyrje minimale
61. Mund të vlerësojë cilësinë e punës së tij
62. Mund të zgjedhë burimet më të besueshme të informacionit ose këshillave nga diapazoni i disponueshëm
63. Demonstron aftësi për të monitoruar, përcaktuar, prioritizuar dhe përfunduar detyrat pa mbikëqyrje të drejtpërdrejtë.

Kompetenca 11:

Aftësi analitike dhe të të menduarit kritik

64. Mund të identifikojë ngjashmëritë dhe ndryshimet midis informacionit të ri dhe asaj që tashmë dihet
65. Përdor prova për të mbështetur mendimet e tij
66. Mund të vlerësojë rreziqet që lidhen me opsionet e ndryshme
67. Tregon se mendon për saktësinë e informacionit që përdor
68. Mund të identifikojë çdo mospërputhje ose mospërputhje ose divergjenca në materialet që analizohen
69. Mund të përdorë kritere, parime ose vlera të qarta dhe të specifikuara për të bërë një vlerësim

Kompetenca 12:

Aftësitë e të dëgjuarit dhe vëzhgimit

70. Dëgjon me vëmendje mendime të ndryshme
71. Dëgjon me kujdes njerëzit e tjerë
72. Shikoni gjestet e folësve dhe gjuhën e përgjithshme të trupit për t'ju ndihmuar të kuptoni kuptimin e asaj që ata thonë
73. Mund të dëgjojë në mënyrë efektive për të deshifruar kuptimet dhe qëllimet e një personi tjetër
74. I kushton vëmendje asaj që njerëzit e tjerë lënë të kuptohet, por nuk thonë
75. Vëren se si njerëzit me prejardhje të ndryshme kulturore reagojnë në mënyra të ndryshme ndaj të njëjtës situatë

Kompetenca 13 :

Empatia

76. Mund të dallojë kur një pasagjer ka nevojë për ndihmën e tij/saj
77. Shpreh simpatinë për gjërat e këqija që ai/ajo ka parë t'u ndodhin njerëzve të tjerë
78. Përpiqet të kuptojë më mirë miqtë e tij/saj duke imagjinuar se si duken gjërat nga këndvështrimi i tyre
79. Merr parasysh ndjenjat e njerëzve të tjerë kur merr vendime
80. Shpreh pikëpamjen se, kur mendon për njerëzit në vende të tjera, ndan gëzimin dhe hidhërimin e tyre
81. Identifikon me saktësi ndjenjat e të tjerëve, edhe kur ata nuk duan t'i tregojnë ato

Kompetenca 14 :

Fleksibilitet dhe përshtatshmëri

82. Ndryshon mendimet e tij/saj nëse i tregohet me një argument racional se kjo është e nevojshme.
83. Mund të ndryshojë vendimet që ka marrë nëse pasojat e atyre vendimeve tregojnë se është e nevojshme
84. Përshtatet me situata të reja duke përdorur një aftësi të re
85. Përshtatet me situata të reja duke zbatuar njohuritë në një mënyrë tjetër
86. Miraton konventat sociokulturore të grupeve të tjera të synuara kulturore kur ndërvepron me anëtarët e atyre grupeve
87. Mund të modifikojë sjelljen e tij/saj për ta bërë atë të përshtatshme për kulturat e tjera

Kompetenca 15 :

Aftësi gjuhësore, komunikuese dhe shumëgjuhëshe

88. Mund të shprehë mendimet e tij për një problem
89. Kërkon nga folësit të përsërisin atë që thanë nëse nuk ishte e qartë për të
90. Bën pyetje që tregojnë se i kupton situatat e njerëzve të tjerë
91. Mund të adoptojë mënyra të ndryshme për të shprehur mirësjelljen në një gjuhë tjetër
92. Mund të ndërmjetësojë gjuhësisht shkëmbimet ndërkulturore nëpërmjet përkthimit, interpretimit ose shpjegimit
93. Mund të shmangë me sukses keqkuptimet ndërkulturore

Kompetenca 16 :

Aftësitë e bashkëpunimit

94. Ndërton marrëdhënie pozitive me njerëzit e tjerë në grup
95. Kur punon si anëtar i një grupi, ai bën pjesën e tij të punës së grupit
96. Punon për ndërtimin e konsensusit për të arritur qëllimet e grupit
97. Kur punoni si anëtar i një grupi, informoni të tjerët për çdo informacion të rëndësishëm ose të dobishëm
98. Gjeneron entuziazëm midis anëtarëve të grupit për arritjen e qëllimeve të përbashkëta
99. Kur punoni me të tjerët, përkrahni njerëzit e tjerë pavarësisht këndvështrimeve të ndryshme

Kompetenca 17 :

Aftësitë për zgjidhjen e konfliktëve

100. Mund të komunikojë me palët në konflikt në mënyrë të respektueshme
101. Mund të identifikojë opsionet e zgjidhjes së konfliktit
102. Mund të ndihmojë të tjerët të zgjidhin konfliktet duke përmirësuar të kuptuarit e tyre për opsionet e disponueshme
103. Mund të inkurajojë palët e përfshira në konflikt që të dëgjojnë në mënyrë aktive njëri-tjetrin dhe të ndajnë pyetjet dhe shqetësimet e tyre
104. Fillon rregullisht komunikimin për të ndihmuar në zgjidhjen e konflikteve ndërpersonale
105. Mund të përballet në mënyrë efektive me stresin emocional, ankthin dhe pasigurinë e të tjerëve në situata që përfshijnë konflikt

NJOHURI DHE KUPTIMI KRITIK

Kompetenca 18:

Njohuri dhe të kuptuarit kritik të vetvetes

106. Mund të përshkruajë motivimet e veta
107. Mund të përshkruajë mënyrat në të cilat mendimet dhe emocionet e tij/saj ndikojnë në sjelljen e tij/saj
108. Mund të mendojë në mënyrë kritike për vlerat dhe besimet e veta
109. Mund të mendojë në mënyrë kritike për veten nga shumë këndvështrime të ndryshme
110. Mund të mendojë në mënyrë kritike për paragjykimet dhe stereotipet e tij dhe çfarë fshihet pas tyre
111. Mund të mendojë në mënyrë kritike për emocionet dhe ndjenjat e veta në një gamë të gjerë situatash

Kompetenca 19:

Njohuri dhe të kuptuarit kritik të gjuhës dhe komunikimit

112. Mund të shpjegojë se si toni i zërit, kontakti me sy dhe gjuha e trupit mund të ndihmojnë në komunikim
113. Mund të përshkruajë ndikimin shoqëror dhe efektet mbi të tjerët të stileve të ndryshme të komunikimit
114. Mund të shpjegojë se si ndonjëherë kodohen marrëdhëniet shoqërore në format gjuhësore të përdorura në biseda (p.sh. në përshëndetje, forma të adresimit, përdorimi i fyerjeve)
115. Mund të shpjegojë pse njerëzit me prejardhje të tjera kulturore mund të ndjekin konventa të ndryshme të komunikimit verbal dhe joverbal që janë kuptimplotë nga këndvështrimi i tyre
116. Mund të mendojë në mënyrë kritike për konventa të ndryshme komunikuese që zbatohen në të paktën një grup tjetër shoqëror ose kulturë

Kompetenca 20:

Njohuri dhe të kuptuarit kritik të botës (përfshirë politikën, ligjin, të drejtat e njeriut, kulturën, kulturat, fetë, historinë, median, ekonomitë, mjedisin dhe qëndrueshmërinë))

117. Mund të shpjegojë kuptimin e koncepteve bazë politike, duke përfshirë demokracinë, lirinë, shtetësinë, të drejtat dhe përgjegjësitë

118. Mund të shpjegojë pse secili ka përgjegjësinë për të respektuar të drejtat e njeriut të të tjerëve

119. Mund të përshkruajë praktikat themelore kulturore (p.sh. zakonet e të ngrënit, praktikat e përshëndetjes, mënyrat për t'iu drejtuar njerëzve, mirësjellja) në një kulturë tjetër
120. Mund të mendojë në mënyrë kritike sesi botëkuptimi i tij/saj është vetëm një nga shumë botëkuptimet
121. Mund të vlerësojë ndikimin e shoqërisë në botën natyrore, për shembull, në aspektin e rritjes së popullsisë, zhvillimit të popullsisë, konsumit të burimeve
122. Mund të mendojë në mënyrë kritike për rreziqet që lidhen me dëmtimin mjedisor
123. Mund të shpjegojë natyrën universale, të patjetërsueshme dhe të pandashme të të drejtave të njeriut
124. Mund të mendojë në mënyrë kritike për marrëdhëniet ndërmjet të drejtave të njeriut, demokracisë, paqes dhe sigurisë në një botë të globalizuar
125. Mund të mendojë në mënyrë kritike për shkaqet kryesore të shkeljeve të të drejtave të njeriut, duke përfshirë rolin e stereotipeve dhe paragjykimeve në proceset që çojnë në shkelje të të drejtave të njeriut
126. Mund të shpjegojë rreziqet e përgjithësimit nga sjellja individuale në një kulturë të tërë
127. Mund të mendojë në mënyrë kritike për simbolet fetare, ritualet fetare dhe përdorimet fetare të gjuhës
128. Mund të përshkruajë efektet e propagandës në botën moderne
129. Mund të shpjegojë se si njerëzit mund të ruhen dhe të mbrohen nga propaganda
130. Mund të përshkruajë mënyrat e ndryshme në të cilat qytetarët mund të ndikojnë në politikë
131. Mund të mendojë në mënyrë kritike për natyrën në zhvillim të kornizës së të drejtave të njeriut dhe zhvillimin e vazhdueshëm të të drejtave të njeriut në rajone të ndryshme të botës
132. Ajo mund të shpjegojë pse nuk ka grupe kulturore që kanë karakteristika të fiksuara të qenësishme
133. Mund të shpjegojë pse të gjitha grupet fetare po evoluojnë dhe ndryshojnë vazhdimisht
134. Mund të mendojë në mënyrë kritike se si historitë shpesh paraqiten dhe mësohen nga një këndvështrim etnocentrik
135. Mund të shpjegojë ekonomitë kombëtare dhe se si proceset ekonomike dhe financiare ndikojnë në funksionimin e shoqërisë

c) Formulari i vëzhgimit – të plotësohet nga trajnerët/bashkëmoshatarët:
Udhëzues për vëzhgim:

- Kuptoni të gjitha 20 kompetencat dhe 135 përshkruesit
- Analizoni veprimtarinë e kryer në lidhje me kompetencat dhe përshkruesit: cilët janë përdorur, demonstruar, trajnuar?
- Gjithashtu përpiquni të vëzhgoni kohën midis aktiviteteve, pushimeve dhe bisedave anësore. Cilat kompetenca dhe përshkrues janë të dukshëm?
- Plotësoni listën me kompetencat që keni vëzhguar dhe vini re kur çdo kompetencë ishte e dukshme gjatë aktiviteteve.

	Kompetenca dhe përshkruesit e për-puthjes së parë (zgjidh-ni nga 20 kompeten-cat e "fluturës")	Qëllimet e qëndrueshmërisë u arritën përmes Aktiviteti	Situata e të mësuarit në të cilën ndodheshin kompetencat/përshkruesit aplikuar ose trajnuar.
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			

d) Portofoli i aktiviteteve

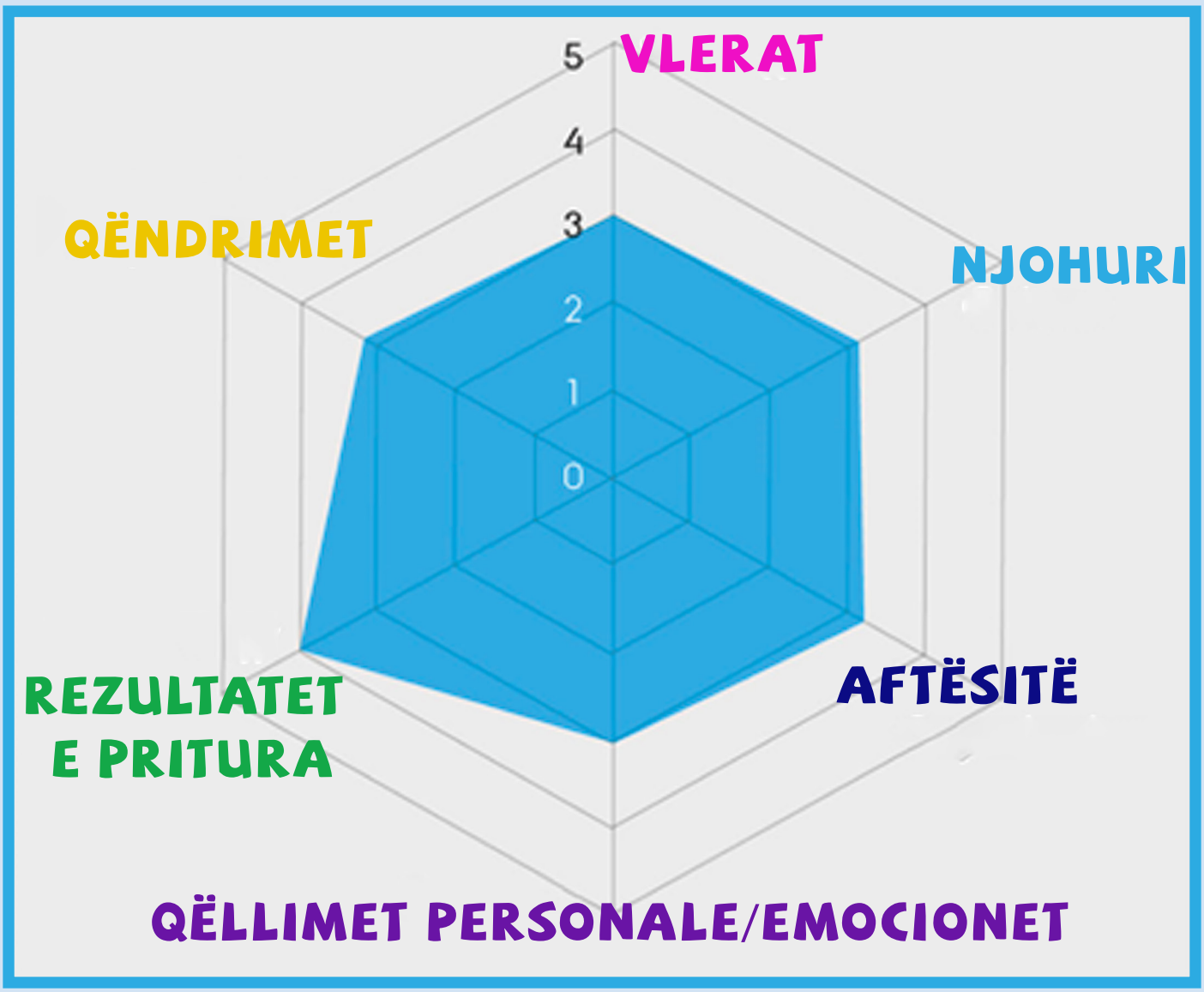
Bashkëmoshatarët mbledhin të dhëna të dobishme nga të gjitha aktivitetet që do të kryhen -- përdorimi i telefonave inteligjentë dhe kamerave për të kapur përvojat e përfshirjes në një projekt. Fotografitë dokumentare, videot dhe rezultatet e aktivitetit do të sigurojnë dëshmi të realizimit të aktivitetit të synimeve të zhvillimit të qëndrueshëm dhe CDC. Më pas, ato mund të jenë bazë për diskutimin e kolegëve.

AKTIVITET	
Data:	
Përmbajtja	**1. Photographs:** - - **2. Video** - - **3. Kolegë** - -

e) Tabelë merimangash - për të vlerësuar grupet e bashkëmoshatarëve.
Grafiku merimangë është një diagram që ilustron pikat e të dhënave në një mënyrë logjike dhe vizuale. Shembujt e grafikut të radarit janë ndërtuar në rrathë koncentrikë dhe shpesh përdoren për vlerat e të dhënave dhe krahasimin. Grafiku merimangë ju ndihmon të lidhni ide të ndryshme ndërsa vizualizoni konceptin e vështirë për t'u kuptuar përmes të dhënave. Në SUDECU grafiku merimangë mund të përdoret pas çdo aktiviteti të bashkëmoshatarëve për të paraqitur vlerat e arritura, aftësitë, qëndrimet dhe njohuritë e arritura.
Në qendër është qëllimi i qëndrueshëm që prezanton aktivitetet. Si vija radiale që mund të shtohen duke filluar nga qendra mund të jenë emocionet që lindin, rezultatet e pritura dhe qëllimet e arritura personale.
Kur bëhet fjalë për komponentët kryesorë, një grafik merimangë përmban sa vijon:

- Një qendër. Bërthama e një tabele merimangash nga e cila e marrin fillimin e tyre.
- Akset që fillojnë nga një qendër. Të paktën tre akse janë të përfshira, secili përfaqëson variabla të veçantë.
- Rrjete të ndryshme. Me akset që ndajnë grafikun e merimangës, ju merrni rrjete që tregojnë informacion.
- Vlerat kryesore. Vlerat e ndryshme janë portretizuar për çdo aks specifik duke përdorur një ngjyrë të veçantë.

1. Vlerat
2. Qëndrimet
3. Njohuri
4. Aftësitë
5. Rezultatet e pritshme
6. Qëllimet/emocionet personale

f) Formulari i vetëvlerësimit në formën e një Video TED Talk

Bashkëmoshatarët krijojnë videon me shpjegim gojor në stilin TED Talk. Do të përdoret në vazhdim në vend të intervistës klasike.

8- Procesi hap për krijimin e bisedës suaj TED

Hapi 1	**Gjeni një ide që dëshironi të ndani – një kompetencë ose një qëllim qëndrueshmërie!**
Hapi 2	**Zhvilloni një mënyrë të papritur për të shprehur idenë tuaj:** Përdorni shembuj të gjallë, ilustrime, tregime, fakte, muzikë, vizatim, video për të tërhequr vëmendjen e audiencës.
Hapi 3	**Mblidhni gjithçka dhe gjithçka që lidhet me qëllimin dhe përmbajtjen tuaj:** Kërkoni për çdo gjë që ju vjen në mendje duhet të mblidhet: një citim që keni dëgjuar në shkollë/punë, një histori që lidhet me idenë tuaj, një fakt ose grup të dhënash që e mbështesin atë, një metaforë ose analogji që ndihmon në shpjegimin e saj. një moment personal në marrëdhënien tuaj me idenë.
Hapi 4	**Filloni të imagjinoni se si mund ta hapni dhe përfundoni fjalimin tuaj:** Filloni të luani me idetë për këto pjesë të rëndësishme të fjalimit tuaj. Një mënyrë efektive për të filluar çdo fjalim (jo vetëm një fjalim TED) është të tërhiqni vëmendjen e audiencës tuaj - shpesh me një histori me interes njerëzor, një statistikë befasuese, një vëzhgim të papritur ose një pyetje që të shkakton mendim.
Hapi 5	**Vendosni pjesën tjetër të materialeve tuaja në një renditje të arsyeshme:** Krijoni një skicë të nivelit të lartë (lëni jashtë pjesën më të madhe të detajeve, thjesht rregulloni pikat ose elementet e mëdha). Shkruani çdo element (histori, koment, vëzhgim, fakt) në një kartë dhe përziejini fizikisht për të parë renditje të ndryshme të mundshme. Besoni instinkteve tuaja! Është mirë nëse nuk gjeni organizimin më të mirë për fjalimin tuaj herën e parë që provoni - kjo u ndodh të gjithëve!
Hapi 6	**Flisni drejt një drafti të përafërt të skenarit tuaj:** Këtu "plani juaj i të folurit" bëhet "fjalim". "Ide e mirë është të regjistroni veten, të dëgjoni më pas dhe të bëheni të vetëdijshëm se si duket realisht. Këshillë: Kushtojini vëmendje të veçantë mënyrës se si lidhen elementë të ndryshëm në fjalimin tuaj TED.
Hapi 7	**Provoni draftin tuaj të bisedës Ted me një dëgjues vullnetar:** Është gjithmonë magjepsëse të shohësh se si reagojnë të tjerët në prezantimin tonë – komentet janë të nevojshme për të përmirësuar strukturën dhe qartësinë e draftit tuaj. Çështja nuk është të ndryshoni bisedën tuaj. Qëllimi është të përmirësohet efektiviteti i tij.
Hapi 8	**Përsëritni hapat e mëposhtëm sipas nevojës:** Pas marrjes së komenteve nga dëgjuesi vullnetar, përsëritni këto hapa sa herë të jetë e nevojshme derisa fjalimi juaj të ketë marrë një formë të kënaqshme. Dhe së fundi… përgatituni me kujdes, bëni fotografinë tuaj më të mirë dhe përpiquni të relaksoheni. Audienca juaj do ta pëlqejë këtë fjalim - dhe ju meritoni ta shijoni gjithashtu!

g) Lojë me fjalë – për të vlerësuar përfshirjen dhe mirëkuptimin e bashkëmoshatarëve.

Kjo lojë është kombinim i SUDECU-së dhe LOJËS SË FJALËVE KRYQËQËSE që duhet të kryhet pas realizimit të takimit ose zhvillimit të aktivitetit.
Prezantimi i arritjeve personale me vetëm 4 fjalë është një mjet i mirë për të vlerësuar njohuritë individuale të përmbajtjes (ose punën në dyshe) dhe për t'u ndarë në ueb-faqen e projektit, faqen e FB ose Instagram.

Përshkrim:

SUDECU LOJË ME FJALË SUDECU

Secili pjesëmarrës duhet të gjejë 4 fjalë (kompetencat e CDC) dhe të shkruajë në vija horizontale ose vertikale, në mënyrë që të paktën një shkronjë nga çdo fjalë të shoqërohet me përputhje me një fjalë tjetër.

- **VLERAT**
- **QËNDRIMET**
- **AFTËSI**
- **NJOHURI**

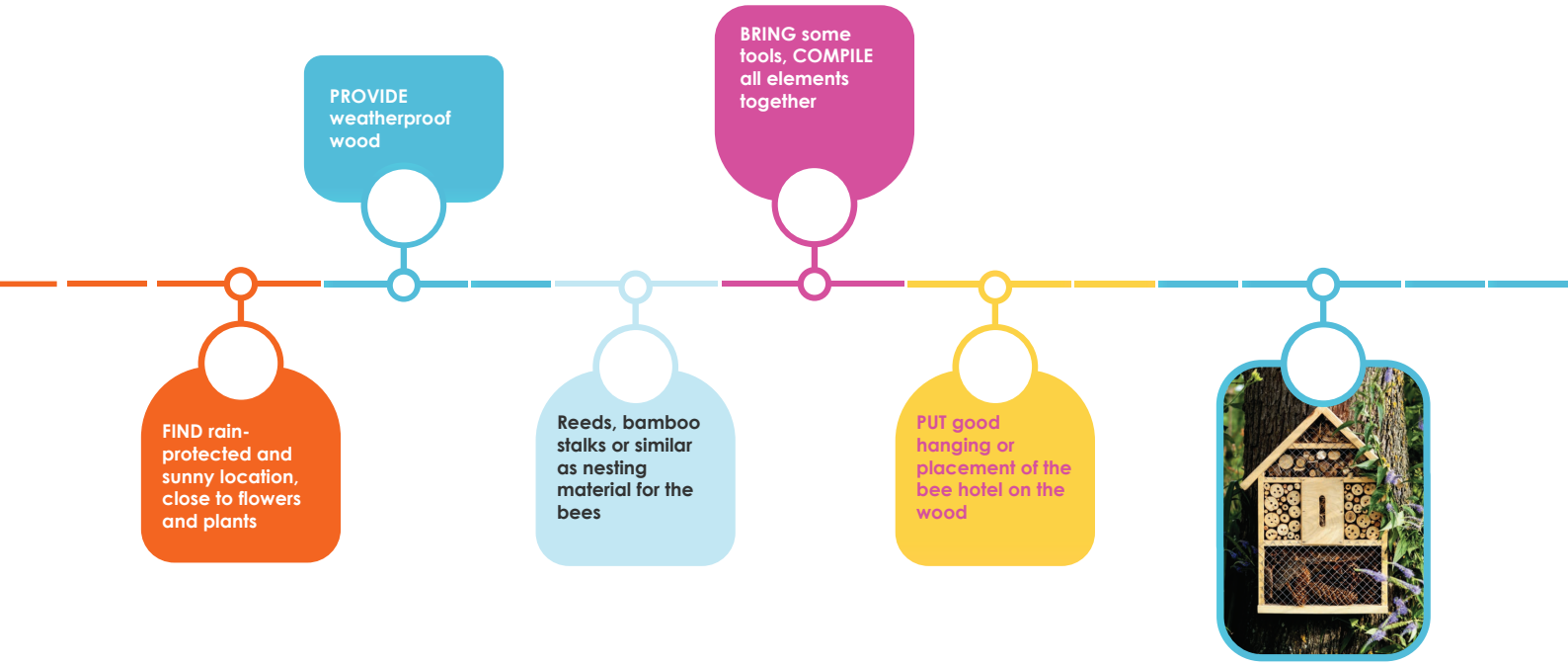

h) Lojë SUDECU Timeline - instrument për monitorimin e kolegëve.

Udhëzues:
Bashkëmoshatarët bëjnë historinë me lojën kohore të ngjarjeve!
Kjo metodë mund të përdoret për të mësuar fazat e aktivitetit të zgjedhur hap pas hapi.

Bashkëmoshatarët vizatojnë karta me faza dhe krijojnë një afat kohor duke i vendosur ato në rendin e duhur.
Ky proces i të mësuarit nga bashkëmoshatarët mund të fillojë nga trajneri i bashkëmoshatarëve dhe më pas secili pjesëmarrës mund të vendosë kartën e tij në linjë.
Të mësuarit nga bashkëmoshatarët shfaqet kur bashkëmoshatarët vërtetojnë ose saktësojnë vendosjen e kartës.
Qëllimi është të sigurohen të gjithë hapat e nevojshëm drejt konkurrencës së aktivitetit apo projektit të planifikuar.

Loja Timeline mund të kryhet edhe në një flipchart ose në një letër vizatimi më të madhe, kështu që secili pjesëmarrës mund të vizatojë/shkruajë/ngjisë prezantimin e vet të hapit të caktuar.
Kjo lojë - si prezantimi është i gëzueshëm, nuk merr shumë kohë dhe mbështet komunikimin dhe mësimin aktiv të bashkëmoshatarëve.

19 АПЕНДИКС
ТЕТË SHEMBUJ TË ANGAZHIMIT TË RINJËVE

1. Themelimi në ruajtjen e natyrës dhe mbrojtjen e mjedisit:
Nëse doni t'i kushtoni vëmendje sjelljes ekologjike dhe të qëndrueshme jo vetëm në jetën e përditshme, mund të punoni me vetëmohim për natyrën dhe mjedisin. Organizatat janë aktive në Maqedoninë veriore që mund të ofrojnë trajnime: https://www.foei.org/member-groups/north-macedonia/

2. Ofroni shërbime vizitore:
Personat e moshuar ose me aftësi të kufizuara, shpesh beqarë, shpesh kanë nevojë për mbështetje në jetën e përditshme, për shembull shoqërim për vizitat te mjeku ose autoritetet, ndihmë në pastrim ose pazar. Por shpesh është vetëm një çështje për t'i mbajtur ata shoqëri. Për t'u bërë vullnetarë për shërbimet e vizitave, mund të kontaktoni Kryqin e Kuq Gjerman, shoqatat rajonale të ndihmës për të rinjtë dhe të moshuarit ose vetë ambientet e të moshuarve.

3.Organizoni donacione në natyrë:
Ata që nuk mund të dhurojnë para mund të ndihmojnë me donacione në natyrë gjatë fatkeqësive natyrore dhe krizave. Megjithatë, shpesh shtrohet pyetja se si veshjet, mobiljet, sendet shtëpiake apo lodrat e fëmijëve duhet t'u arrijnë atyre në nevojë. Është mirë të kërkoni këshilla nga Caritas, për shembull: https://migrants-refugees.va/country-profile/north-macedonia/

4. Kontribuoni në ndihmën lokale për refugjatët:
Nëse dëshironi të bëheni aktivë për të ndihmuar refugjatët, keni shumë mundësi. Ndër të tjera, ju mund t'i ndihmoni refugjatët si një shoqërues i përditshëm me vizitat tek autoritetet, të ndihmoni në kujdesin e fëmijëve ose të ofroni tutor në mësimin e gjuhës së re. Shpesh, organizimi i sendeve dhe orendive shtëpiake, veshjeve apo biçikletave ndihmon gjithashtu.

5. Ofroni mësimdhënie për mësimin në shkollë:
Edhe një orë mësim në javë mund të ndihmojë fëmijët dhe të rinjtë me nevoja të veçanta. Krijimi i një shoqate të quajtur "Studentët Edukojnë Studentët" mund të jetë jashtëzakonisht i rëndësishëm për t'u dhënë fëmijëve të pafavorizuar social dhe financiar një mundësi të mirë arsimimi.

6.Organizoni kujdesin ndaj fëmijëve:
Për të lehtësuar barrën e jetës së përditshme, për të pajtuar familjen me punën ose për të qenë në gjendje të kujdesen për të gjitha takimet dhe detyrat e nevojshme, shumë prindër kanë nevojë për mbështetje - por shpesh nuk mund ta përballojnë atë.

7.Ofroni këshillim telefonik:
Многу волонтери ширум светот работат на телефонско советување, кое е контакт точка за луѓето во тешка ситуација. Меѓутоа, за да волонтирате, не ви треба само симпатично уво, туку и добар тренинг. Како може да се организира ова? Каде можете да добиете поддршка? https://knowledge.unv.org/country/north-macedonia

8. Ndihma në një strehë për kafshët:
Ndihma është gjithmonë e mirëpritur në një strehë kafshësh - dhe jo vetëm në formën e dhurimeve monetare ose materiale. Pothuajse të gjitha strehimoret e kafshëve janë të lumtura që kanë vullnetarë që i duan qentë dhe macet dhe janë të gatshëm të kalojnë kohë me kafshët. Por nuk ka të bëjë vetëm me përkëdheljen dhe shëtitjen e kafshëve: duar ndihmëse nevojiten edhe për punën e përditshme - pastrimin dhe riparimin e zonave të kafshëve ose mirëmbajtjen e hapësirave të gjelbra! Gjëja më e mirë për të bërë është të pyesni strehën më të afërt të kafshëve se si mund të mbështetet. https://www.meow-pawsnorthmacedonia.com/

Propozimi 1: Hotele bletësh për bletët e egra

Disa qindra lloje bletësh jetojnë në Ballkan. Shumë janë të kërcënuar me zhdukje. Me një hotel bletësh të bërë në shtëpi ju mund të kontribuoni në mbijetesën e këtyre insekteve të dobishme! Mund të jetë një ide që të fillohet një iniciativë e mirëfilltë hotelerie bletësh në kuadër të SUDECU dhe të synohet aktivizimi i rreth 1000 hoteleve të bletëve në periudhën 2-vjeçare.

Hoteli i bletëve: një strehë e sigurt për bletët
A e dini se bletët duhet të fluturojnë 3000 kilometra për të mbledhur 25 gram mjaltë? Kaq është sasia që ju nevojitet për të bërë një simite mjalti. Bletët e mjaltit janë insekte të mahnitshme dhe të dobishme që janë pjesë integrale e jetës sonë të përditshme.
Por ka shumë lloje të tjera bletësh. Ata mund të mos japin mjaltë, por sigurojnë mollë dhe dardha të freskëta, për shembull. Sepse vetëm duke pjalmuar bimët bletët mund të rritin fruta.

Bletët: Nuk ka frikë nga pickimet
Shumë njerëz preferojnë të shohin insektet e vogla të dobishme nga larg. Arsyeja: mund të thumbojnë. Por bletët e mjaltit nuk janë të lumtura për thumbimin!
Bletët, të cilat quhen edhe bletë të egra për t'i dalluar nga bletët e mjaltit, kanë kështu një detyrë të rëndësishme. Anasjelltas, natyrisht, kjo do të thotë se pa bletë nuk do të kishte bimë.

Ndihmoni bletët - siguroni atyre një hotel
Ky përshkrim projekti synon të ndërtojë një hotel për bletët e egra! Sepse ajo që bletët e egra kanë nevojë më së shumti është një vend i sigurt për t'u rritur. Çfarë ju nevojitet për të ndërtuar hotelin e bletëve:

- Dru rezistent ndaj motit që nuk zbutet kur bie shi, për shembull lisi ose ahu. Përndryshe, mund të përdorni beton të gazuar. Nuk ka kufi për imagjinatën tuaj!
- Një vend i mbrojtur nga shiu dhe me diell ose një strehë e bërë vetë nga shiu. Është e rëndësishme që të vendosni për vendndodhjen që në fillim, sepse pasi bletët të kenë hyrë, nuk mund ta zhvendosni më hotelin e bletëve - përndryshe bletët nuk do të mund të gjenin rrugën e tyre për në shtëpi.

- Kallamishte, kërcell bambuje ose të ngjashme si materiale foleje për bletët.
- Ndoshta disa mjete, të tilla si një stërvitje.

Nëse dëshironi, mund të shtoni edhe materiale foleje në teneqe. Llamaria është një strehë ideale për shiun.
Një hotel i përsosur bletësh ofron gjithashtu ushqim aty pranë. Bletët e egra pëlqejnë lulet e egra, të tilla si lule misri, lulëkuqet e misrit dhe hogweed.

Ndërtoni një hotel bletësh
Nëse nuk përdorni një kuti teneqeje ose një kuti të gatshme prej druri, sigurisht që do t'ju duhet të montoni vetë strukturën bazë të hotelit tuaj të bletëve.
Për ta bërë këtë, vidhosni një mur të pasmë dhe muret anësore dhe më pas duhet të kujdeseni vetëm për orenditë e brendshme, si të thuash. Në natyrë, shumë lloje të bletëve të egra folenë në vrima të vogla në mure ose pemë.
Ju mund t'i rikrijoni këto vrima, për shembull, duke përdorur një bllok të zbrazët, duke shpuar vrima në disa beton poroz ose thjesht duke lidhur kërcell bambuje së bashku.
Nëse në këtë mënyrë i siguroni hotelit tuaj të bletëve hyrje me diametër 2-10 milimetra, do t'u ofroni bletëve të egra një strehë ideale. Bletët preferojnë hyrje me diametër 3-6 milimetra.

Propozimi 2: Dyqan riparimi biçikletash

Shumë biçikleta në fakt kanë nevojë vetëm për kujdes dhe mirëmbajtje të vogël. Nëse kjo është e organizuar mirë në një shkollë, në një lagje, në një klub, kjo kontribuon jashtëzakonisht shumë në lëvizshmërinë, mbrojtjen e mjedisit dhe sigurinë. Ngritja dhe drejtimi i një shërbimi të tillë si një grup të rinjsh mund të ketë një ndikim të madh në një fshat, një qark të qytetit.

Pyetjet themelore për të bërë:

- Kush do të na sigurojë (falas) një hapësirë që është e lehtë për t'u arritur nga rruga?
- Kush do të na trajnojë që të kemi njohuritë e nevojshme?
- A kemi nevojë për para apo mund të mbledhim materialin e nevojshëm?

Si ta mirëmbaj biçikletën time siç duhet?

Mirëmbajtja e rregullt e biçikletës suaj nuk është vetëm për ta mbajtur atë në gjendje të mirë për më gjatë, por edhe për të garantuar sigurinë. 8 pikat më të rëndësishme për mirëmbajtjen e një biçiklete, të cilat mund të bëhen me një minimum mjetesh.

1. Mirëmbajtja e gomave

Hapni vrimat në tubin e brendshëm:
Kjo është arsyeja më e zakonshme e mospërdorimit të biçikletës. Është e rëndësishme që të gjithë të mësojnë se si të riparojnë tubin me mjete të thjeshta.
Kontrolloni presionin e gomave:
Pas disa kohësh, edhe kur biçikleta nuk po ngas, gomat humbasin presionin. Për një udhëtim të rehatshëm dhe të sigurt, është e rëndësishme të kontrolloni rregullisht presionin e gomave. Për të kontrolluar presionin, ju duhet në mënyrë ideale një pompë me një matës presioni. Gjithnjë e më shumë qytete ofrojnë stacione pompash vetë-shërbimi për biçikleta: Zbulojeni!
Kontrolloni gjendjen e gomave:
Nëse ato janë të konsumuara, të dëmtuara ose të plasaritura, gomat duhet të ndërrohen.

Veshja: A është ende e dukshme dhe e mirë shkelja në shkallën e gomës? (i rëndësishëm për kapjen/kapjen, veçanërisht në shi).
Rrima: Kontrolloni që të mos jenë të veshur. Nëse goma juaj është e konsumuar pranë buzës, kontrolloni që tastieri i frenave të mos fërkohet me gomën.
Plasaritjet janë një shenjë se një gomë është shumë e vjetër, pasi goma ka humbur fleksibilitetin e saj.

2. Kontrolli i rrotave
Kthejeni biçikletën me kokë poshtë dhe rrotulloni secilën rrotë nën vëzhgim: nëse një rrotë rrotullohet në mënyrë të pabarabartë, këshillohet që ta vendosni në qendër nga një teknik. Zëvendësoni foletë e përkulura ose të thyera sa më shpejt të jetë e mundur, pasi një fole me defekt rrit presionin mbi foletë e tjera, gjë që mund të shkaktojë rrëzimin e papritur të timonit.

3. Kontrolloni kutinë e shpejtësisë
Kontrolloni që asnjë kabllo të mos jetë e prishur ose e dëmtuar: Nëse po, ato duhet të zëvendësohen sa më shpejt që të jetë e mundur.
Konsumimi i dhëmbëve: Kontrolloni gjendjen e dhëmbëve të dhëmbëzës dhe zinxhirëve. Si mund të dalloni që dhëmbët janë të konsumuar? Ato janë të mprehta ose të deformuara. Dhëmbët e konsumuar mund të çojnë në rrëshqitje të zinxhirit dhe dalje të lartë të zinxhirit nga shinat.
Veshja e zinxhirit: Veshja përcaktohet nga një zinxhir i zgjatur. Si mund ta kontrolloj këtë? Mënyra më e lehtë është të merrni një testues të veshjes së zinxhirit. Nëse shfaqet një boshllëk kur tërhiqet zinxhiri (më shumë se gjysma e lartësisë së një dhëmbi): Ndryshoni zinxhirin.
Pastroni dhe vajosni kutinë e marsheve: Është një hap i rëndësishëm për ndërrime të buta të marsheve dhe për jetëgjatësinë e kutisë së marsheve.
Kontrolloni ingranazhet: Në mënyrë ideale vendoseni biçikletën në një stendë, përndryshe vareni. Ndërrimi përmes të gjitha marsheve: Duhet të ndërrohen shpejt pa u plasaritur. Nëse nuk është kështu, rregulloni çorape të pasme ose të përparme. 4. Tutorialet në internet do të ndihmojnë.

4. Kontrolloni frenat
Vendoseni mirë frenimin e biçikletës!
Kontrolloni rregullisht jaskat e frenave. Jetësore! Zëvendësoni nëse është e nevojshme!

5. Kontrolloni dritat
Kontrolloni që dritat e përparme dhe të pasme të funksionojnë siç duhet. Pastroni reflektorët, sepse sa më të papastër të jenë, aq më pak efektivë janë.

6. Kontrolloni materialet e riparimit të biçikletave:
Kontrolloni nëse është ende i plotë ose që ngjitësi nuk është tharë. Çfarë duhet të përmbajë kompleti për çdo çiklist:

- Leva e gomave
- Letër zmerile
- Çelësi Allen
- 1 tub ngjitës
- Arna të rrumbullakëta dhe drejtkëndëshe

7. Testimi i helmetës Velo

Predha dhe shkuma e polistirenit nuk duhet të kenë asnjë çarje ose deformim, në të kundërt helmeta duhet të zëvendësohet. Në çdo rast, duhet ta zëvendësoni çdo 5 vjet ose më shumë, pasi materialet plaken dhe humbasin vetitë e tyre.

Për dukshmëri dhe rrjedhimisht siguri, helmeta mund të zbukurohet me elementë reflektues.

21 KATËR SHEMBUJ TË AKTIVITETIT TË PRINDËRIVE

1. Organizimi i një shporte pikniku dhe furnizime - role të ndryshuara
Kalimi i kohës së bashku në natyrë është gjithmonë shpërblyes për të gjithë anëtarët e familjes. Për ta përgatitur mirë, zakonisht prindërit janë të vetmit të përfshirë, duke i bërë ata përgjegjës për të gjitha aktivitetet që do të ndodhin. Lejimi i planifikimit me ndërrimin e roleve midis anëtarëve të familjes mund të jetë freskues, argëtues dhe mund t'i japë thellësi të kuptuarit të detyrimeve dhe përgjegjësisë. Kur fëmija vepron si prind dhe prindi si fëmijë, ata e kuptojnë rolin e njëri-tjetrit më thelbësisht dhe mund të shtojnë idetë e veta se si mund të reagojë të tjerët. Kjo mund të kryhet me shkrim të listës së furnizimeve ushqimore, pajisjeve të uljes ose rekuizitave sportive.

2. Stuhi mendimesh dhe diskutoni vizionin e familjes së vet bazuar në revista, video, mostër libri
Reflektimi i asaj që lexohet, perceptohet ose shihet është një nga aspektet më të rëndësishme të të mësuarit. Shumë shpesh, mesazhet e vlefshme që mund të zbatohen për të kuptuar ose pasuruar marrëdhëniet tuaja humbasin në ndryshimin e shpejtë të jetës. Shumë informacione për situata të ndryshme në jetën familjare përcillen nga librat e lexuar në shkollë, mediat sociale apo reklamat televizive. Për shembull: bazuar në një videoklip që tregon se si teknologjia moderne lidh anëtarët e familjes mund të jetë një bazë e shkëlqyer për të diskutuar rreth marrëdhënieve familjare, sjelljeve dhe si t'i përmirësojmë ato.

3. Planifikimi i një udhëtimi - shkrimi i linjës kohore së bashku
Koha emocionuese për familjen është të udhëtoni së bashku. Shumë shpesh një anëtar/anëtarë të familjes mund të ankohen ose të jenë të pakënaqur, duke pasur ide të tjera se çfarë dhe si duhet të organizohet koha. Mund të ndikojë në të gjithë kohën e shpenzuar për të tjerët. Për të përfituar sa më shumë nga udhëtimi në përputhje me pritshmëritë e secilit anëtar të familjes, planifikimi i aktiviteteve në një linjë kohore së bashku mund të jetë çelësi. Shkrimi i linjës kohore të udhëtimit mund të fillojë me ndarjen e përgjegjësisë për çdo anëtar të familjes, nga paketimi i çantave, sjellja e furnizimeve ushqimore, blerja e biletave, deri te zgjedhja e vendeve për të vizituar, kur, sa kohë, etj.
Në këtë mënyrë kohezioni i familjes mund të përforcohet me mirëkuptim dhe respektim të vendimeve të fituara reciproke dhe interesave të përbashkëta.

4. Shkrimi i letrës për një partner

Segment i vlefshëm dhe i rëndësishëm i prindërimit është marrëdhënia me partnerin. Në një jetë të shpejtë, të mbuluar me shumë detyrime, lidhjet me partnerin mund të mjegullohen ose të lihen mënjanë, me qëllim që të përmbushen detyrimet. Ka shumë mënyra për ta bërë marrëdhënien e ndërsjellë të ngrohtë, të butë dhe në atë mënyrë të fortë. Një nga mënyrat shumë intime dhe delikate për të mbajtur të ngushtë lidhjen me partnerin është të shkruani një letër. Mund të jetë letër klasike e shkruar në letër, e-mail, letër-mesazh në platforma të ndryshme elektronike, etj. Letra mund të përmbajë aktivitete të përditshme me mesazh se sa i rëndësishëm është partneri ynë, kujtimet formojnë kohën e hareshme të kaluar së bashku, një citim të ditës , fotografi, kolazhe. Ndonjëherë shpjegimi i mendimeve të veta në mënyrë të shkruar mund të jetë më i lehtë dhe më i thellë sesa në mënyrë të folur. Një letër me shkrim dore mund të jetë një surprizë e këndshme që mund të ndriçojë ditën e partnerëve tanë.

Propozimi 1: Mundësoni rritjen e bukurisë

Përfshirja aktive e prindërve në mjedisin shkollor nuk është aq e zakonshme. Aktivitetet shkollore zakonisht kanë për qëllim nxënësit dhe mësuesit. Por angazhimi i prindërve me prindërit e tjerë, bashkë me fëmijët e tyre mund të jetë përvoja mahnitëse me rezultate të përhershme. Mund të përforcojë krijimin e ekipeve të prindërve, lidhjeve prind-fëmijë, në mënyrë që çdo prind të ndihet i mirëpritur dhe i mbështetur.

Aktivitetet mund të përfshijnë mbjelljen e pemëve, luleve ose thjesht vendosjen e farave të barit në oborrin e shkollës. Efekti më mahnitës është se ky aktivitet ka nevojë për komunikim të vazhdueshëm, organizim dhe kujdes për bimët në një periudhë më të gjatë. Në këtë mënyrë, duke u lidhur dhe ndarë me të tjerët, duke ndihmuar dhe mësuar në oborrin e shkollës, mund të zhvillohen shumë aftësi jetësore, respektivisht për prindërit, por edhe për fëmijët.

Propozimi 2: Çështje të diskutueshme në punë - vizatimi i tabelës

Koha e punës për çdo të rritur është një mënyrë për të mundësuar mbështetjen dhe zhvillimin e çdo anëtari të familjes. Ballafaqimi me një çështje kaq serioze që është me rëndësi jetësore për çdo pjesëtar të familjes, bën një presion të dukshëm dhe të thellë psikologjik. Madje zmadhohet kur në punë shfaqet ndonjë situatë e padëshiruar. Bazuar në imazhin e rremë të krijuar se gjithçka duhet të jetë gjithmonë perfekte në mënyrë që të tjerët ta perceptojnë individin si të suksesshëm, shumë prindër ndjejnë ankth nëse ndajnë shqetësimet e tyre ose problemet komplekse në punë. Mund ta bëjë situatën edhe më të vështirë nëse prindi ndihet i izoluar nga të tjerët.

Krijimi i një grafiku vetëm me emërtimin e çështjes, pa përfshirë emrat, kohën, vendin e punës dhe diskutimin rreth situatës mund të jetë relaksuese dhe ndriçuese për shumë prindër.
Grafiku mund të fillojë me çështjen në qendër, dhe më pas të shtojë mënyra (hapa) si të shpjegohet, paraqitet, zgjidhet situata në komunikim me kolegët.
Vizatimi i shigjetave mund të shpjegojë drejtimin e zgjidhjes së problemit hap pas hapi. Me rëndësi të madhe do të ishte krijimi i më shumë se një zgjidhjeje të mundshme, për të paraqitur një pamje më të gjerë dhe zgjidhje të ndryshme. Në atë mënyrë çdo anëtar i grupit prindër mund të marrë pjesë me qasjen e vet, por grafiku nuk duhet të prezantojë vetëm idetë e një anëtari, por ndërtimin integrues të zgjidhjes së mundshme të grupit prind.

23 CILAT JANË KOMPETENCA SPECIFIKE EZHQ?

Kompetencat profesionale janë thelbësore për EZHQ, e cila ka nevojë për përmbajtje për t'u zhvilluar. Prandaj, ata kontribuojnë në mënyrë gjithëpërfshirëse në EZHQ, e cila përpiqet për një qasje ndërdisiplinore dhe në këtë mënyrë avancon dhe thellon këtë njohuri dhe kompetencë. Kompetencat që do të promovohen në EZHQ përfshijnë:

- kompetencat profesionale,
- kompetencat e përgjithshme, disa prej të cilave mbivendosen me kompetencat EZHQ,
- kompetenca specifike për EZHQ.

Kështu, kompetenca nënkupton një burim individual (që ka kompetenca) dhe një proces individual (të qenit kompetent). Ai përfshin dhe artikulon burimet personale dhe kontekstuale që mobilizohen nga një individ, duke marrë parasysh kufizimet e kontekstit (koncepti i motivimit/angazhimit).

Kompetenca njohëse	
Të menduarit kompleks - Qasjet sistematike - Menaxhimi i pasigurisë - Menaxhimi i paradoksit - Ndjenja e sintezës	**Qasjet sistematike** Nxënësi mund - Krahasojnë elementet me njëri-tjetrin (informacione, fakte, opinione etj.) dhe njohin lidhjet - Të kuptojnë marrëdhëniet e ndryshme (pasojat, ndërveprimet jolineare, reagimet) ndërmjet dukurive ekologjike dhe sociale. - Kryerja e një analize sistematike rreth një çështjeje të qëndrueshmërisë **Menaxhimi i paradokseve** Nxënësi mund të: - Merr qëndrim dhe debat - Kërkoni dhe eksploroni zgjidhje alternative (për normën, për pozicionin tuaj) **Menaxhimi i pasigurisë / Sensi i sintezës** Nxënësi mund të: - Duroni situata për të cilat nuk ka zgjidhje të qartë dhe/ose të vërteta të kundërta - Zhvilloni një strategji në një situatë të karakterizuar nga rezistencë dhe pengesa **Mendimi krijues: imagjinata, fleksibiliteti dhe përshtatshmëria** Nxënësi mund të: - Imagjinoni koncepte, skenarë të së ardhmes - Të njohë problemet dhe sfidat e situatave problematike, të reja dhe të pazakonta - Përvetësoni të menduarit divergjent (jokonformist, origjinal) dhe konvergjent për të zgjidhur problemet (=gjeni zgjidhje). **Parashikimi, projeksioni** Nxënësi mund të: - Kuptoni dhe vlerësoni të ardhmen e mundshme, të mundshme dhe/ose të dëshiruar. - Hipoteza për të ardhmen - Imagjinoni vizionin tuaj për të ardhmen, duke marrë parasysh mundësitë dhe kufizimet.

Kompetencat metakognitive	
Aftësitë motivuese dhe metakognitive - Strategjitë e të nxënit - Autonomi - Përgjegjësia - Marrja e iniciativave	**Strategjitë e të mësuarit** Nxënësi mund të: - Krijimi i imazheve mendore, planifikimi dhe hipoteza - Vetërregullimi, vëzhgoni veten, analizoni dhe përshkruani proceset dhe burimet e veta të të mësuarit. - Përshtatuni sipas burimeve personale dhe mjedisore **Autonomia** Nxënësi mund të: - Gjeni ndihmë kur është e nevojshme - Të marrë vendime të ndërgjegjshme, individuale dhe kolektive në kuadrin e të nxënit, veprimtarive shkollore, në lidhje me jetën e vet dhe shoqërinë në përgjithësi. **Përgjegjësia** Nxënësi mund të: - Merrni përgjegjësi në kontekstin e klasës dhe mjedisit shkollor. - Të marrë përgjegjësi për idetë e tij/saj dhe vendimet që rezultojnë, për veten dhe për të tjerët (përgjegjësia kolektive). **Marrja e iniciativave** Nxënësi mund të: - Të gjejë dhe të propozojë zgjidhje për punën e tij/saj si nxënës në kuadër të klasës, mjedisit shkollor dhe më gjerë. Merrni pjesë në klasë, në shkollë dhe në fund të fundit në lidhje me ndryshimet në shoqëri

Kompetenca reflektuese	
Refleksiviteti - Qasje refleksive - Mendje shkencore, kritike - Etika	**Qasje refleksive** Nxënësi mund të: - Marrja e distancës nga faktet, informacionet, proceset e të mësuarit, veprimet dhe vendimet njerëzore, duke përfshirë edhe ato të vetën, në një strukturë hapësirë-kohore në skajin e aktivitetit - Analizoni në mënyrë racionale këto elemente (emërtoni, kategorizoni, identifikoni konvergjencat, divergjencat, plotësimet dhe pasojat e veprimit). - Vlerësimi i këtyre elementeve bazuar në përvojën e dikujt (shqetësimet, pyetjet, synimet, vlerat) dhe në aspektin e një vendimi që do të merret. **Mendje shkencore, kritike** Nxënësi mund të: - Krahasoni pozicionin e dikujt me atë të të tjerëve - Pyetni pozicionin e dikujt (supozimet, besimet, vlerat që qëndrojnë në themel të diskurseve dhe praktikave). **Etika** Nxënësi mund të: - Të njohë normat dhe vlerat në themel të diskurseve dhe praktikave - Reflektoni dhe vini në dyshim vlerat e veta - Bërja e pyetjeve etike - çfarë është e drejtë, çfarë duhet të bëj? -Merrni një qëndrim, veçanërisht në lidhje me çështjet e qëndrueshmërisë

Kompetenca socio-emocionale	
Aftësitë ndërpersonale - Komunikimi - Bashkëpunimi - Pjesëmarrja - Respekt - Empatia	Komunikimi Nxënësi mund të: - Të shprehurit në mënyrë të kuptueshme, duke mobilizuar informacione, fakte dhe burime të ndryshme - Përdorni lloje të ndryshme të gjuhës në varësi të kontekstit - Angazhohuni në dialog për të punuar me të tjerët Bashkëpunimi Nxënësi mund të: - Aplikoni strategji për bashkëpunim, si brenda klasës (p.sh. këshilli i klasës) ashtu edhe në nivel shkolle (p.sh. projekti). - Në momentet e bashkëpunimit, kini parasysh tiparet e karakterit tuaj dhe të të tjerëve. - Kërkoni konsensus për të zgjidhur mosmarrëveshjet, njoheni atë dhe qëndroni në të Pjesëmarrja Nxënësi mund të: - Zhvilloni masa me të tjerët për të ruajtur dhe ndihmuar në formimin e mjedisit shkollor. - Duke marrë parasysh sfidat dhe kufizimet e natyrshme në një debat problematik - Të kuptuarit e vlerës së pjesëmarrjes dhe rëndësisë së demokracisë në kontekstin e qëndrueshmërisë Respekt Nxënësi mund të: - Kuptoni, merrni parasysh dhe zbatoni rregullat që dalin nga një marrëveshje e negociuar kolektivisht. - Të njohë role të ndryshme në një grup dhe të marrë parasysh shumëllojshmërinë e opinioneve - Njohja dhe marrja parasysh e diversitetit të botës Empatia Nxënësi mund të: - Merrni parasysh tiparet e karakterit të të tjerëve - Dëgjoni dhe merrni parasysh mendimet dhe pikëpamjet e të tjerëve - Vënia e vetes në vendin e një personi tjetër, d.m.th. njohja e asaj që ai person mendon dhe ndjen, veçanërisht kur është nga vjen nga një komunitet i ndryshëm nga ai i dikujt
Vetë-njohuri -Vetëvlerësim -Vetëbesim -Vetë-efikasiteti -Vlerat	Vetëvlerësim Nxënësi mund të: - Njohja e vlerës së vet - Njohja dhe shprehja e emocioneve, interesave dhe nevojave të dikujt - Vlerësoni pikat e forta dhe të dobëta të tij/saj në lidhje me të mësuarit dhe ndërveprimet e tij/saj sociale. - Prano kritikat - Përshtatuni me qëllimet e përbashkëta (bindni dhe/ose lini mënjanë interesat tuaja) Vetëbesimi dhe vetë-efikasiteti Nxënësi mund të: - Veproni dhe merrni vendime personale bazuar në vetënjohjen (fizike, intelektuale, emocionale dhe sociale). - vlerësoni pikat e forta të tij/saj, veçanërisht për situatat që janë sfiduese - Të vlerësojë fushën e veprimit të tij/saj në kolektiv dhe si bashkëqytetar. Vlerat Nxënësi mund të: - Pyetni argumentet e veta dhe të të tjerëve në bazë të fakteve, normave, interesave dhe vlerave. Diskutoni ato në lidhje me vlerat në nivel kolektiv, kulturor dhe global

24 SDG-QËLLIMET: SITUATA AKTUALE DHE HAPAT NË TË ARDHMEN

Axhenda e vitit 2030 tani është në gjysmën e parë. Raporti Botëror i Qëndrueshmërisë, i cili publikohet çdo katër vjet, tregon se të gjitha vendet janë shumë larg arritjes së objektivave të qëndrueshmërisë. Vetëm 15 për qind e totalit prej 140 masash individuale janë në plan. Për më shumë se 30 për qind të objektivave, nuk ka pasur asnjë ndryshim apo as regres që nga viti 2015.

Megjithatë, SUDECU dëshiron të mbështesë të gjithë pjesëmarrësit që të mos mbeten të vetëkënaqur, por të dëshirojnë dhe të jenë në gjendje të ndërmarrin hapa konkretë në jetën e tyre të karakterizuar në mënyrë demokratike. 17 golat e komentuar këtu do t'ju ndihmojnë për ta arritur këtë. Ku qëndrojmë dhe çfarë hapash mund të ndërmarrim?

01 PA VARFËRI

Fundi i varfërisë në të gjitha format e saj dhe kudo.

1.Nuk ka varfëri

Situata aktuale:

Lufta kundër varfërisë është një parakusht për një zhvillim të qëndrueshëm dhe të qëndrueshëm. Varfëria ka shumë pasoja, në gjendjen shëndetësore, mundësitë arsimore, perspektivat e së ardhmes. Njerëzit vdesin si pasojë e varfërisë. Prandaj, çrrënjosja e varfërisë është një nga sfidat më të mëdha me të cilat përballet njerëzimi.

Hapat:

Deri në vitin 2030, varfëria ekstreme do të çrrënjoset për të gjithë njerëzit kudo në botë. Në të gjitha vendet, përqindja e varfërisë në vendin e tyre duhet të zvogëlohet përgjysmë. Për këtë qëllim, sisteme të mira sociale dhe masa sociale do të vendosen në mbarë botën për t'u mundësuar të gjithë njerëzve që të plotësojnë në mënyrë adekuate nevojat e tyre themelore (strehim, ushqim ...). Njerëzit gjithashtu duhet të mbrohen më mirë kundër rrezikut të varfërisë të shkaktuar nga fatkeqësitë dhe dëmtimet mjedisore. Të gjithë njerëzit duhet të kenë të njëjtat mundësi për të ardhmen. Të gjithë duhet të kenë akses në burimet natyrore si uji dhe toka dhe mundësia për të fituar tokë dhe pronë. Të gjithë duhet të kenë akses edhe në mundësitë për të dalë nga varfëria, p.sh. përmes mikrokredive dhe ndihmës për vetëndihmë në forma të ndryshme.

Si e vlerësoj situatën në lagjen/rajonin/vendin tim në lidhje me këtë qëllim?

Si ta zbatoj personalisht këtë qëllim?

02 PA URI

Fundi i urisë, arritja e sigurisë ushqimore dhe ushqimi i përmirësuar dhe promovimi i bujqësisë së qëndrueshme.

2. Pa uri

Situata aktuale:

Edhe pse në mbarë botën prodhohet ushqim i mjaftueshëm për të gjithë njerëzit, pothuajse 800 milionë njerëz janë ende të kequshqyer kronik (FAO, 2015). Shumë fermerë të vegjël dhe mikro vuajnë vetë nga uria, pasi nuk mund të jetojnë mjaftueshëm nga bujqësia. Situatat ekstreme në veçanti, të tilla si thatësirat ose fatkeqësitë mjedisore, shkaktojnë dështime të të korrave dhe zi buke.
Edhe pse në mbarë botën prodhohet ushqim i mjaftueshëm për të gjithë njerëzit, pothuajse 800 milionë njerëz janë ende të kequshqyer kronik (FAO, 2015). Shumë fermerë të vegjël dhe mikro vuajnë vetë nga uria, pasi nuk mund të jetojnë mjaftueshëm nga bujqësia. Situatat ekstreme në veçanti, të tilla si thatësirat ose fatkeqësitë mjedisore, shkaktojnë dështime të të korrave dhe zi buke.

Hapat:

Sigurohuni që të gjithë njerëzit të kenë akses në ushqim të sigurt, të ushqyeshëm dhe të mjaftueshëm deri në vitin 2030. Të gjitha format e kequshqyerjes duhet t'i jepet fund. Mbi të gjitha, prodhuesit e vegjël të ushqimit, veçanërisht gratë, pjesëtarët e popujve indigjenë, fermat familjare, blegtorët dhe peshkatarët duhet të jenë në gjendje të jetojnë nga prodhimi bujqësor.
Bujqësia duhet të transformohet në atë mënyrë që të kontribuojë në ruajtjen e ekosistemeve dhe cilësisë së tokës, të përballojë ndryshimet klimatike dhe në të njëjtën kohë të prodhojë rendimente të mjaftueshme. Duhet të ruhet diversiteti gjenetik i farave, të korrave dhe bagëtive, kafshëve shtëpiake dhe kafshëve të egra.
Mbi të gjitha, bujqësia në vendet më pak të zhvilluara duhet të përmirësohet përmes shërbimeve këshillimore etj. dhe bashkëpunimit ndërkombëtar. Gjithashtu, kufizimet dhe shtrembërimet tregtare në tregjet globale bujqësore duhet të korrigjohen dhe të merren masa për të luftuar luhatjet ekstreme të çmimeve të ushqimeve, veçanërisht të lëndëve të para.

Si e vlerësoj situatën në lagjen/rajonin/vendin tim në lidhje me këtë qëllim?

Si ta zbatoj personalisht këtë qëllim?

03 SHËNDETI DHE MIRËQENIA

Siguroni një jetë të shëndetshme dhe promovoni mirëqenien për të gjithë njerëzit në të gjitha moshat.

3. Shëndeti dhe mirëqenia

Situata aktuale:

Kushtet e jetesës dhe kështu mundësitë e jetës ndryshojnë shumë në mbarë botën. Në shumë vende, problemet më urgjente përfshijnë ujin e pijshëm të ndotur, kequshqyerjen dhe mangësitë e proteinave, mungesën e kanalizimeve, ndotjen e mjedisit dhe mungesën e kujdesit shëndetësor. Për shkak të këtyre dhe mangësive të tjera, shkalla e vdekshmërisë së fëmijëve nën 5 vjeç është gjithashtu shpesh mbi 5% dhe njerëzit vdesin nga sëmundjet ose lëndimet që janë lehtësisht të trajtueshme në pjesën e pasur të botës.

Hapat:

Deri në vitin 2030, kujdesi i mirë mjekësor duhet të jetë i disponueshëm për të gjithë njerëzit në mbarë botën, me ilaçe dhe vaksina që janë të përballueshme. Sistemet shëndetësore që funksionojnë mirë duhet të ekzistojnë në të gjitha vendet, veçanërisht në vendet më pak të zhvilluara dhe duhet të trajnohen specialistë.
Për të çrrënjosur HIV-in dhe AIDS-in, epidemitë e tjera si hepatiti dhe sëmundjet e shkaktuara nga uji në mbarë botën. Për të reduktuar ndjeshëm vdekjet e nënave gjatë lindjes dhe për të parandaluar vdekjet e parandalueshme të të porsalindurve dhe fëmijëve nën pesë vjeç. Vdekjet për shkak të ndotjes së ajrit, ujit dhe tokës dhe ndotjes nga kimikatet e rrezikshme duhet të reduktohen ndjeshëm. Numri i njerëzve që vdesin ose lëndohen në aksidente trafiku gjithashtu do të përgjysmohet në mbarë botën. Shtetet ranë dakord gjithashtu të ofrojnë edukim më të mirë dhe më të gjerë për të gjithë njerëzit në lidhje me shqetësimet shëndetësore, duke përfshirë alkoolin, duhanin dhe substancat e tjera të varësisë, si dhe masat për planifikimin familjar, shëndetin mendor dhe lidhjen midis mjedisit dhe shëndetit.

Si e vlerësoj situatën në lagjen/rajonin/vendin tim në lidhje me këtë qëllim?
Si ta zbatoj personalisht këtë qëllim?

04 ARSIM CILËSOR

Sigurimi i arsimit gjithëpërfshirës, të barabartë dhe cilësor dhe të promovojë mundësitë e të mësuarit gjatë gjithë jetës për të gjithë.

4. Arsim cilësor

Situata aktuale:

Në mbarë botën, shumë fëmijëve dhe veçanërisht vajzave me prejardhje të varfër ende u mohohet qasja në arsim dhe si rrjedhim mundësia për të bërë një jetë më të vetëvendosur. Në shumë vende, kjo shërben për të ruajtur marrëdhëniet e pushtetit. Rreth 58 milionë fëmijë në mbarë botën nuk shkojnë në shkollë çdo vit (UNESCO, 2012). Shumë nga ata që shkojnë e lënë shkollën pa qenë në gjendje të lexojnë, shkruajnë dhe llogaritin, pjesërisht për shkak të cilësisë së dobët të arsimit shkollor. Të rinjtë dhe të rriturit që nuk kanë përfunduar shkollimin kanë më shumë gjasa të përfundojnë të papunë sesa ata me arsim të lartë. Prandaj, arsimi është një çelës për përparim dhe një jetë më të mirë.

Hapat:

Të gjithë njerëzit në mbarë botën duhet të kenë mundësi të barabarta për arsim cilësor. Deri në vitin 2030 duhet të sigurohet arsimi fillor dhe i mesëm falas për të gjithë, pavarësisht gjinisë dhe origjinës, si dhe të rritet ndjeshëm numri i të rinjve dhe të rriturve që dinë të lexojnë, shkruajnë dhe llogaritin.
Objektet shkollore dhe mjediset shkollore duhet të jenë miqësore për fëmijët, të paaftët, miqësore me gjininë dhe, mbi të gjitha, të sigurta në mënyrë që të krijohen parakushtet për një mësim pozitiv pa frikë dhe dhunë. Të mësuarit gjithëpërfshirës duhet të mundësohet dhe mundësitë e barabarta arsimore duhet të zbatohen gjithashtu për fëmijët me aftësi të kufizuara, anëtarët e popujve vendas dhe njerëzit nga zonat e krizës.
Një ofertë më e madhe e arsimit të mëtejshëm teknik dhe profesional do të krijohet për të rinjtë dhe të rriturit në mënyrë që të rritet mundësia për punë më të mira. Në veçanti, njerëzve nga vendet më pak të zhvilluara duhet t'u jepet akses më i mirë në arsim cilësor nëpërmjet bursave. Formimi teknik dhe pedagogjik i mësuesve duhet të përmirësohet në mbarë botën. Edukimi për zhvillim të qëndrueshëm duhet të bëhet pjesë e të gjithë mësimdhënies në mënyrë që të gjithë nxënësit të fitojnë njohuritë dhe kualifikimet e nevojshme për zhvillim të qëndrueshëm.

Si e vlerësoj situatën në lagjen/rajonin/vendin tim në lidhje me këtë qëllim?
Si ta zbatoj personalisht këtë qëllim?

05 BARAZIA GJINORE

Drejtësi dhe fuqizim gjinor për të gjitha gratë dhe vajzat.

5. Barazia gjinore

Situata aktuale:

Situata e vajzave dhe grave ndryshon shumë nëpër botë. Diskriminimi dhe dhuna ndaj grave është ende një realitet shumë i praktikuar. Miliona vajza nën moshën 18 vjeç janë ende të martuara me forcë, një e treta e tyre nën moshën 15 vjeç. Dhuna psikologjike dhe fizike ndaj grave dhe vajzave ekziston veçanërisht në vendet më pak të zhvilluara dhe në zonat e luftës; Probleme në mbarë botën janë edhe trafikimi i grave dhe dhuna në familje. Diskriminimi ndaj grave shpesh bazohet në një imazh social dhe kulturor të grave që nuk është krijuar për barazi.

Hapat:

Për të arritur barazinë gjinore, shtetet kanë rënë dakord të fuqizojnë gratë dhe vajzat në mbarë botën deri në vitin 2030 dhe të marrin masa për t'i dhënë fund të gjitha formave të diskriminimit ndaj tyre. Për këtë qëllim, duhet luftuar e gjithë dhuna ndaj grave dhe vajzave, nga trafikimi i paligjshëm i qenieve njerëzore e deri te shfrytëzimi seksual.
Të gjitha praktikat që cenojnë shëndetin fizik, mendor dhe seksual të grave dhe vajzave duhet të parandalohen. Të drejtat e grave për shëndetin dhe mirëqenien seksuale dhe për planifikimin familjar të vetëvendosur do të mbrohen.
Gratë dhe vajzat duhet të fuqizohen që të kenë të njëjtat të drejta për t'u dëgjuar dhe të njëjtat mundësi për të marrë pjesë në politikë, biznes dhe jetën publike.
Puna që bëjnë gratë në familje dhe familje duhet gjithashtu të vlerësohet dhe të njihet më mirë. Do të miratohen ligje për të drejta të barabarta për burrat dhe gratë. Kjo përf-shin reforma që u mundësojnë grave të blejnë dhe të zotërojnë tokë, shërbime financiare, trashëgimi dhe lëndë të para në kushte të barabarta me burrat.

Si e vlerësoj situatën në lagjen/rajonin/vendin tim në lidhje me këtë qëllim?

Si ta zbatoj personalisht këtë qëllim?

06 UJË I PASTËR DHE KANALIZIME

Sigurimi i disponueshmërisë dhe menaxhimit të qëndrueshëm të objekteve të ujit dhe kanalizimeve dhe sistemeve të ujërave të zeza.

6. Ujë i pastër dhe kanalizime

Situata aktuale:

Uji, ushqimi numër një dhe baza për higjienën, ndryshon në lehtësinë dhe vështirësinë e aksesit në mbarë botën. Sipas vlerësimeve, më shumë se 1 miliard njerëz nuk kanë qasje në ujë të pijshëm të pastër dhe rreth një e treta e popullsisë së botës nuk ka akses në kanalizimet higjienike. Qasja thelbësisht e pabarabartë e botës në ujin e pijshëm është e ndërlikuar nga rritja e ndotjes globale të ujit nga kimikatet. Përveç kësaj, uji është parë si një faktor ekonomik në vitet e fundit; Marrëveshjet e pista me ujin e pijshëm në rajonet ku ai tashmë është i pakët kërcënojnë jetesën e shumë njerëzve atje.

Hapat:

Për të arritur objektivin nr. 6, vendet kanë rënë dakord të ofrojnë akses në ujë të pijshëm të sigurt për të gjithë deri në vitin 2030. Njerëzit duhet të kenë gjithashtu akses në kanalizime - me vëmendje të veçantë ndaj nevojave të grave dhe vajzave dhe njerëzve në situata të cenueshme - për të siguruar higjienën për të gjitha.

Në mbarë botën, ndotja e ujit nga kimikatet e rrezikshme duhet të ndalet, trajtimi i vazhdueshëm i ujit është për të përmirësuar cilësinë e ujit në mbarë botën.
përmirësohet në masë të madhe. Përdorimi i ujit në përgjithësi duhet të bëhet më efikas. Bashkëpunimi në

Bashkëpunimi i të gjitha niveleve në drejtim të menaxhimit të burimeve ujore duhet të forcohet, nëse është e nevojshme edhe përtej kufijve. Vendet në zhvillim duhet të mbështeten ndërkombëtarisht për të arritur ujë dhe kanalizime adekuate.

Si e vlerësoj situatën në lagjen/rajonin/vendin tim në lidhje me këtë qëllim?
Si ta zbatoj personalisht këtë qëllim?

07 ENERGJI E PËRBALLUESHME DHE E PASTËR

Sigurimi i aksesit në energji të përballueshme, të besueshme, të qëndrueshme dhe moderne për të gjithë.

7. Energji e përballueshme dhe e pastër

Gjendja aktuale:

Energjia nevojitet për të shkuar në shkollë ose në punë, ose për të ndezur dritat në shtëpi, në shkollë ose në punë. Sidomos në vendet në zhvillim, mungesa e aksesit në energji për të bërë gjëra të përditshme si gatimi ose larja e rrobave është pjesërisht përgjegjëse për njerëzit që jetojnë në varfëri. Për shembull, kërkon shumë kohë për të marrë dru zjarri, ose qasja në energji (p.sh. bateri ose parafinë) është thjesht shumë e shtrenjtë.
Veçanërisht në zonat rurale të botës, përdorimi i energjisë së rinovueshme mund të përdoret si një opsion miqësor ndaj mjedisit dhe klimës për të forcuar rajonin ekonomikisht, social dhe në fushën e kujdesit bazë shëndetësor dhe për të ndaluar varësinë nga lëndët djegëse fosile. Potenciali i energjisë së rinovueshme është shumë i madh: dielli, era, uji, toka dhe biomasa ofrojnë më shumë energji sesa do t'i duhej popullatës. Megjithatë, për momentin, vetëm një pjesë e vogël e saj është teknikisht e përdorshme dhe burimet e energjisë fosile janë ende të subvencionuara në masë të madhe.

Hapat:

Për të arritur objektivin nr. 7, vendet kanë rënë dakord të ofrojnë akses të përballueshëm, të besueshëm dhe modern në shërbimet e energjisë deri në vitin 2030. Pjesa e energjisë së rinovueshme (p.sh. energjia e erës dhe diellit) në përzierjen globale të energjisë duhet të rritet ndjeshëm dhe efikasiteti i energjisë duhet të rritet botëror. Për të avancuar kërkimin në teknologjitë e energjisë së pastër (p.sh. në fushën e ruajtjes së energjisë elektrike), bashkëpunimi ndërkombëtar duhet të rritet. Sidomos në vendet në zhvillim, infrastruktura (si linjat e energjisë elektrike, termocentralet dhe magazinimi i energjisë elektrike) duhet të përmirësohet dhe teknologjitë të modernizohen në mënyrë që të sigurohet energji e prodhuar në mënyrë të qëndrueshme për të gjithë.

Si e vlerësoj situatën në lagjen/rajonin/vendin tim në lidhje me këtë qëllim?

Si ta zbatoj personalisht këtë qëllim?

08 PUNË E DENJË DHE RRITJE EKONOMIKE

Të arrihet një rritje ekonomike e qëndrueshme, gjithëpërfshirëse dhe e qëndrueshme, punësim të plotë dhe produktiv dhe punë të denjë për të gjithë.

8. Punë e denjë dhe rritje ekonomike

Situata aktuale:

Nga 3 miliardë vende pune në mbarë botën, vetëm 1.2 konsiderohen të sigurta. Puna e detyruar, skllavëria moderne, puna e fëmijëve dhe kushtet e punës që kërcënojnë shëndetin dhe jetën janë të përhapura.
Puna e fëmijëve dhe si rrjedhim mohimi i arsimimit është ende një çështje shpërthyese. 860 milionë vende pune me të ardhura nën 1.11 euro në ditë kontribuojnë në përkeqësimin e varfërisë. Në mbarë botën, më shumë se një miliard njerëz jetojnë me aftësi të kufizuara, më pak se gjysma kanë një punë, shpesh pa asnjë formë të mbrojtjes sociale.
Për të përmirësuar kushtet e punës në mbarë botën, kompanitë duhet të mbahen më të përgjegjshme, të drejtat e njeriut duhet të përfshihen dhe respektohen kudo në biznes. Njerëzit duhet të kenë mundësinë të mbajnë veten në mënyrë të pavarur përmes të ardhurave të tyre totale. Përjashtimi, diskriminimi dhe keqtrajtimi dhe rrezikimi i jetesës së shumë njerëzve nëpërmjet nxjerrjes së lëndëve të para me vlerë të nevojshme për biznesin duhet të ndalet.

Hapat:

Për të arritur qëllimin nr. 8, shtetet kanë rënë dakord të krijojnë vende pune të sigurta përmes inovacionit, kreativitetit dhe modernizimit teknologjik që nxisin zhvillimin dhe potencialin njerëzor, duke rritur kështu produktivitetin ekonomik.
Duhet të krijohen vende pune më të drejta dhe të sigurta për gratë dhe burrat, të rinjtë dhe të moshuarit, punëtorët migrantë dhe personat me aftësi të kufizuara. Rritja e ndërmarrjeve mikro, të vogla dhe të mesme duhet të promovohet. Për të ulur papunësinë tek të rinjtë, duhet të merren masa për të përmirësuar trajnimin. Masat efektive
për t'i dhënë fund të menjëhershëm punës së detyruar, skllavërisë moderne, trafikimit të qenieve njerëzore dhe trafikimit të fëmijëve.
Për të ndaluar shkatërrimin e mjedisit dhe për të kundërshtuar ndryshimet klimatike, duhet të zhvillohen modele të qëndrueshme të konsumit dhe prodhimit dhe lëndët e para të nxirren me më shumë kujdes në të ardhmen në lidhje me sistemet e ciklit natyror.

Si e vlerësoj situatën në lagjen/rajonin/vendin tim në lidhje me këtë qëllim?

Si ta zbatoj personalisht këtë qëllim?

09 INDUSTRIA, INOVACIONI DHE INFRASTRUKTURA

Ndërtoni infrastrukturë elastike, promovoni industrializimin gjithëpërfshirës dhe të qëndrueshëm dhe mbështesni inovacionin.

9. Industria, inovacioni dhe infrastruktura

Situata aktuale:

Në të gjithë botën, mungesa e publikut të paprekur (furnizimi me energji, komunikimi, depozitimi i mbeturinave, uji i pijshëm, transporti, sistemet financiare) dhe infrastrukturës sociale (arsimi, mirëqenia, sistemi shëndetësor, objektet kulturore, siguria publike, sporti dhe koha e lirë, sigurimet shoqërore si p.sh. si sigurimi i papunësisë) është shpesh përgjegjës për njerëzit që jetojnë në varfëri.
Një infrastrukturë që funksionon mirë është parakusht për zhvillimin ekonomik, dhe rrjedhimisht bazë për kushte më të mira jetese. Qasja në burimet jetike dhe kanalizimet janë parakushte për shëndetin, paqen dhe produktivitetin.

Hapat:

Për të arritur qëllimin nr. 9, vendet kanë rënë dakord të ndërtojnë infrastrukturë me cilësi të lartë (rajonale dhe ndërkufitare) që është e besueshme, e qëndrueshme dhe elastike dhe që mbështet mirëqenien njerëzore dhe zhvillimin ekonomik.
Infrastruktura ekzistuese do të modernizohet. Kërkimi duhet të forcohet për të arritur një përdorim më të madh të teknologjive dhe proceseve industriale të pastra dhe të shëndosha mjedisore, si dhe një përdorim më efikas të burimeve.
Kredi dhe asistencë teknike për fermat dhe bizneset e vogla, veçanërisht në vendet në zhvillim duhet të sigurohen. Qasja në teknologjitë e informacionit dhe komunikimit gjithashtu duhet të zgjerohet; të gjithë njerëzit duhet të kenë akses të përballueshëm në internet.

Si e vlerësoj situatën në lagjen/rajonin/vendin tim në lidhje me këtë qëllim?

Si ta zbatoj personalisht këtë qëllim?

10 MË PAK PABARAZI

Ulja e pabarazisë brenda dhe ndërmjet vendeve.

10. Më pak pabarazi

Situata aktuale:

Sipas organizatës së ndihmës Oxfam, 1% e popullsisë së botës aktualisht zotëron më shumë se 99% e mbetur. 70% e popullsisë së botës është e prekur nga pabarazia në rritje dhe hendeku midis të pasurve dhe të varfërve po zgjerohet.
Pabarazia brenda dhe ndërmjet shteteve (përsa i përket burimeve materiale dhe jomateriale) i detyrohet, ndër të tjera, vendndodhjeve të ndryshme gjeografike dhe politike të vendeve. Lufta kundër shmangies së taksave dhe evazionit fiskal, taksimi i kapitalit në vend të punës dhe futja e pagave minimale mund të kundërshtojë pabarazinë, sipas Oxfam. Proceset e ristrukturimit në ekonomi dhe brenda shoqërisë, me pjesëmarrjen më të madhe të mundshme të popullsisë civile, janë parakusht për një zhvillim global paqësor, të drejtë dhe të qëndrueshëm.

Hapat:

Për të zbatuar objektivin nr. 10, vendet kanë rënë dakord të arrijnë dhe të mbajnë një rritje të të ardhurave të 40% të popullsisë më të varfër të botës deri në vitin 2030. Në terma afatgjatë, kjo mund të zvogëlojë gjithnjë e më shumë dallimet midis të pasurve dhe të varfërve. Tregjet financiare globale duhet të rregullohen dhe monitorohen më mirë. Vendet në zhvillim duhet të kenë një rol më të madh në vendimet për situatat ekonomike dhe financiare globale. Ndihma zyrtare për zhvillim dhe flukset financiare duhet të kanalizohen në ato vende që kanë nevojën më të madhe.
Deri në vitin 2030, të gjithë njerëzit, pavarësisht nga mosha, gjinia, etnia, origjina, dëmtimi, orientimi seksual, botëkuptimi dhe statusi fetar apo ekonomik, duhet të fuqizohen. Ligjet diskriminuese duhet të hiqen dhe të garantohen mundësi të barabarta. Politika e migracionit duhet të zhvillohet në atë mënyrë që t'u mundësojë njerëzve të migrojnë në mënyrë të sigurt dhe të përgjegjshme.

Si e vlerësoj situatën në lagjen/rajonin/vendin tim në lidhje me këtë qëllim?
Si ta zbatoj personalisht këtë qëllim?

11 QYTETE DHE KOMUNITETE TË QËNDRUESHME

Bërja e qyteteve dhe vendbanimeve më gjithëpërfshirëse, të sigurta, elastike dhe të qëndrueshme.

11. Qytete dhe komunitete të qëndrueshme

Situata aktuale:

Sipas Amnesty International, rreth një miliard njerëz në mbarë botën jetojnë në lagje të varfëra. Të jetosh në lagje të ngushta dhe në kushte të vështira si kanalizime të dobëta ose mungesë higjienike dhe akses të parregullt në energji elektrike dhe ngrohje do të thotë se krimi është i lartë, njerëzit gjithnjë e më shumë kthehen te droga dhe shëndeti i njerëzve vuan.
Shkaqe të ndryshme i bëjnë lagjet e varfra të rriten ose janë përgjegjëse për njerëzit që lëvizin nga fshati në qytete. Ngjarjet ekstreme të motit si thatësira ose reshjet e dendura, të cilat ndodhin më shpesh për shkak të ndryshimeve klimatike, e bëjnë të vështirë rritjen e ushqimit. Në kërkim të kushteve apo vendeve më të mira të punës për të ushqyer familjet e tyre, ka një eksod rural. Një fenomen tjetër i kohëve moderne janë kampet e refugjatëve, ku njerëzit që ikin nga lufta ose përndjekja politike ose thjesht duke shpresuar për kushte më të mira jetese strehohen me forcë dhe shpesh qëndrojnë atje për vite me rradhë.

Hapat:

Për të arritur objektivin nr. 11, vendet kanë rënë dakord të sigurojnë strehim të mirë, të sigurt dhe shërbime bazë për të gjithë deri në vitin 2030.
Lagjet e varfra do të rehabilitohen deri në vitin 2030. Gjithashtu duhet të krijohet akses në sistemet e transportit të qëndrueshëm të përballueshëm për të gjithë, siguria rrugore duhet të përmirësohet në mbarë botën dhe zgjerimi i transportit publik duhet t'i kushtohet vëmendje e veçantë.
Qytetarët duhet të përfshihen në projektimin dhe planifikimin e qyteteve dhe vendbanimeve në të ardhmen. Trashëgimia kulturore botërore dhe trashëgimia natyrore duhet të ruhen dhe mbrohen më mirë. Aksidentet e të gjitha llojeve (p.sh. fatkeqësitë natyrore ose epidemitë) duhet të parandalohen. Ndikimi mjedisor për frymë i qyteteve duhet të reduktohet, veçanërisht cilësia e ajrit dhe depozitimi i mbetjeve duhet të monitorohet më mirë. Qasja në më shumë hapësira të gjelbra dhe në hapësira publike në përgjithësi duhet të mundësohet gjithnjë e më shumë për njerëzit. Në të ardhmen, rajonet urbane dhe rurale duhet të planifikojnë gjithnjë e më shumë së bashku në mënyrë të koordinuar për të përfituar avantazhe ekonomike, sociale dhe ekologjike. Vendet e Jugut duhet të mbështeten financiarisht dhe teknikisht për të mundësuar ndërtimin e ndërtesave të qëndrueshme dhe elastike duke përdorur materiale indigjene.

Si e vlerësoj situatën në lagjen/rajonin/vendin tim në lidhje me këtë qëllim?
Si ta zbatoj personalisht këtë qëllim?

12 MODELE TË PËRGJEGJSHME TË KONSUMIT DHE PRODHIMIT

Sigurimi i strukturave të qëndrueshme të konsumit dhe prodhimit.

12. Modelet e konsumit dhe prodhimit të përgjegjshëm

Situata aktuale:

Lëndët e para nevojiten fillimisht për të prodhuar objekte për përdorim të përditshëm. Këto duhet të nxirren, transportohen dhe përpunohen. Për të arritur tek konsumatori, mallrat paketohen, ruhen nëse është e nevojshme dhe transportohen përsëri. Të gjitha këto hapa prodhimi kërkojnë gjithashtu energji. Nxjerrja e lëndëve të para dhe përpunimi i mëtejshëm janë shumë shpesh në kurriz të njerëzve dhe mjedisit, pasi këto shpesh ndodhin në kushte të vështira dhe të padrejta pune dhe nuk ka procese të kënaqshme të nxjerrjes dhe prodhimit miqësor ndaj mjedisit. Përsëri, kjo prek njerëzit që jetojnë në varfëri, mbështeten në punë dhe nuk mund të përballojnë të vënë në dyshim kushtet në vendin e punës. Për më tepër, ligjet mjedisore janë shpesh shumë më pak të rrepta në vendet në zhvillim, ku ujërat nëntokësore ndoten gjithnjë e më shumë, pyjet e shiut priten, toka është e lodhur dhe ajri është i ndotur.

Hapat:

Për të arritur objektivin nr. 12, shtetet kanë rënë dakord për një kuadër programi dhjetëvjeçar në të cilin do të arrihet konsumi dhe prodhimi i qëndrueshëm. Në këtë drejtim duhet të mbështeten edhe vendet në zhvillim.
Menaxhimi i qëndrueshëm dhe përdorimi efikas i burimeve natyrore në mbarë botën deri në vitin 2030. Mbetjet globale të ushqimit si në sektorin privat ashtu edhe në atë industrial do të përgjysmohen deri në vitin 2030. Për të reduktuar mbetjet, ripërdorimi dhe riciklimi duhet të rritet.
Deri në vitin 2020, qëllimi është të arrihet një menaxhim i shëndoshë mjedisor i mbetjeve dhe kimikateve, duke mbrojtur kështu më mirë ujin, ajrin dhe tokën. Kompanitë duhet të inkurajohen të prezantojnë procese të qëndrueshme dhe prokurimi publik gjithashtu duhet të bëhet më i qëndrueshëm. Duhet të forcohet kultura dhe prodhimet vendore, duke krijuar kështu vende pune. Turizmi i qëndrueshëm gjithashtu duhet të theksohet dhe të ofrohet më shumë. Publiku duhet të marrë rregullisht informacion që mundëson dhe forcon ndërgjegjësimin për zhvillim të qëndrueshëm. Subvencionet e karburanteve fosile do të hiqen gradualisht.

Si e vlerësoj situatën në lagjen/rajonin/vendin tim në lidhje me këtë qëllim?
Si ta zbatoj personalisht këtë qëllim?

13 MASAT PËR MBROJTJEN E KLIMËS

Merrni masa urgjente për të luftuar ndryshimin e klimës dhe ndikimet e tij.

13. Masat për mbrojtjen e klimës

Situata aktuale:

Që nga fillimi i revolucionit industrial, emetimet e shkaktuara nga njeriu të gazeve serrë janë rritur ndjeshëm. Gjatë viteve të fundit, shkencëtarët kanë treguar lidhjen midis përqendrimit të gazit serrë në atmosferë dhe ngrohjes globale përmes studimeve të shumta.
Efekti serë i shkaktuar nga njeriu ka pasoja të ndryshme në mbarë botën: ngjarjet ekstreme të motit rriten, polet dhe akullnajat shkrihen, niveli i detit ngrihet, specie të shumta bimore dhe shtazore preken dhe migrojnë ose zhduken. Megjithatë, personat më të prekur nga pasojat janë ata që jetojnë në zona gjeografikisht jo mikpritëse ose që u mungojnë burimet financiare.
i mungojnë mjetet për t'iu përshtatur ndryshimeve klimatike. Kjo rezulton në rritjen e numrit të "refugjatëve të klimës". Për të arritur objektivin "2 °C", të gjitha vendet e botës duhet të bien dakord për masat që kryesisht reduktojnë emetimet e CO2 dhe kundërveprojnë ngrohjen.

Hapat:

Për të arritur objektivin 13, vendet kanë rënë dakord të edukojnë dhe të rrisin ndërgjegjësimin për ndryshimin e klimës dhe ndikimet e tij.
Masat për mbrojtjen e klimës duhet të përfshihen nga politikëbërësit kombëtarë në strategjitë dhe planifikimet e ardhshme. Paratë dhe burimet duhet të vihen në dispozicion për të luftuar ndryshimin e klimës. Qëndrueshmëria dhe kapaciteti adaptues në lidhje me pasojat e ndryshimeve klimatike duhet të forcohet në të gjitha vendet.

Si e vlerësoj situatën në lagjen/rajonin/vendin tim në lidhje me këtë qëllim?
Si ta zbatoj personalisht këtë qëllim?

14 JETA NËN UJË

Oqeanet, detet dhe burimet detare
Ruajtja dhe përdorimi në kuptimin e zhvillimit të qëndrueshëm

14. Jeta nën ujë

Situata aktuale:

Oqeanet kërcënohen në mbarë botën nga rritja e mbipeshkimit, ndikimi i vazhdueshëm i naftës, p.sh. pas katastrofave të naftës si në Gjirin e Meksikës, ose nga ndotja e përhershme nga transporti detar dhe ujërat e zeza. Mbetjet radioaktive hyjnë edhe në det.
Ndotja e oqeaneve tona nga plastika, e cila përfundon në pjatat tona në formën e mikroplastikës nëpërmjet zinxhirit ushqimor, ka qenë vazhdimisht në qendër të vëmendjes së mediave vitet e fundit. Midis Hawaiit dhe kontinentit Amerikan, një ishull plastik me madhësinë e Evropës Qendrore po lëviz, i krijuar nga rrymat që transportojnë flotsam nga mbeturinat industriale dhe shtëpiake atje.

Hapat:

Për të arritur objektivin nr. 14, shtetet kanë rënë dakord të reduktojnë ndjeshëm ndotjen detare të të gjitha llojeve dhe të zbatojnë menaxhimin e qëndrueshëm të peshkimit, akuakulturës dhe turizmit.
Duhet të merren masa për të menaxhuar dhe mbrojtur oqeanet në mënyrë të qëndrueshme, dhe oqeanet duhet të bëhen sërish të shëndetshëm dhe produktivë. Acidifikimi i oqeaneve duhet të reduktohet në minimum. Përveç kësaj, aktivitetet e peshkimit duhet të rregullohen në mënyrë efektive dhe peshkimi i paligjshëm duhet të ndalet.
Disa forma të subvencioneve të peshkimit do të ndalohen pasi ato kontribuojnë në peshkimin e padeklaruar dhe të parregulluar. Peshkatarëve artizanal të shkallës së vogël duhet t'u garantohet aksesi në burimet dhe tregjet detare. Mbi të gjitha, vendet më të varfra dhe shtetet e vogla ishullore duhet të mbështeten financiarisht në mënyrë që të mund të kontribuojnë më mirë në ruajtjen e ekosistemit detar. Njohuritë shkencore duhet të thellohen dhe kërkimi dhe teknologjitë e qëndrueshme duhet të mbështeten.

Si e vlerësoj situatën në lagjen/rajonin/vendin tim në lidhje me këtë qëllim?

Si ta zbatoj personalisht këtë qëllim?

15 JETA NË TOKË

Mbroni dhe rivendosni ekosistemet e Tokës dhe promovoni përdorimin e qëndrueshëm të tyre. Menaxhoni pyjet në mënyrë të qëndrueshme, luftoni shkretëtirëzimin dhe rigjallëroni tokën djerrë dhe ndaloni humbjen e biodiversitetit.

13. Jeta në tokë

Situata aktuale:

Të gjitha ekosistemet tokësore kërcënohen nga ndryshimet klimatike, por mbi të gjitha nga ndikimi i aktiviteteve njerëzore; këto përfshijnë pastrimin e pyjeve primare, tharjen e ligatinave, ngjeshjen e tokës nëpërmjet bujqësisë intensive, prishjen e ekuilibrit biologjik në rajonet e ndjeshme malore nëpërmjet turizmit, gjuetisë pa leje dhe tregtisë ilegale të kafshëve dhe bimëve.
Një tjetër kërcënim potencial për biodiversitetin lind nga speciet pushtuese të kafshëve dhe bimëve. Edhe pse ka shumë marrëveshje ndërkombëtare për të mbrojtur ekosistemet ose speciet që jetojnë në to (përfshirë Konventën e Uashingtonit për Tregtinë Ndërkombëtare të Specieve të Rrezikuara të Faunës dhe Florës së Egër. Burimet gjenetike si dhe biodiversiteti në bujqësi janë gjithashtu të rrezikuara masivisht nga mbishfrytëzimi, shkatërrimi i habitateve dhe politika të gabuara bujqësore dhe zhvillimore.

Hapat:

Për të arritur qëllimin nr. 15, bashkësia ndërkombëtare e shteteve ka rënë dakord t'u përmbahet marrëveshjeve tashmë të negociuara në të gjitha marrëveshjet lokale, kombëtare, dypalëshe dhe shumëpalëshe nga njëra anë dhe të marrë masa të reja nga ana tjetër. Veçanërisht pyjet, ekosistemet ujore të brendshme, peizazhet malore dhe tokat e thata janë në qendër të vëmendjes, me theks të veçantë në ruajtjen ose rehabilitimin e tokës.
Duke marrë parasysh ndryshimet e pritshme klimatike, ripyllëzimi duhet të intensifikohet dhe pyjet të menaxhohen në mënyrë të qëndrueshme, të parandalohet shkretëtirëzimi, thatësira dhe peizazhet e përmbytura të rehabilitohen dhe ekosistemet malore të përdoren vetëm në mënyrë të qëndrueshme për turizëm. Kërkohet gjithashtu një përdorim i balancuar i burimeve gjenetike, me masa urgjente kundër gjuetisë pa leje dhe tregtisë së specieve të mbrojtura të kafshëve dhe bimëve. Efektet e specieve pushtuese, të cilat po rriten si rezultat i globalizimit, në ekosistemet tokësore dhe ujore duhet të frenohen në një masë më të madhe. Si një kërkesë politike dhe ligjore, vlerat e ekosistemit dhe të biodiversitetit duhet të përfshihen në planifikimin, strategjitë dhe proceset kombëtare dhe rajonale në të gjitha vendet.

Si e vlerësoj situatën në lagjen/rajonin/vendin tim në lidhje me këtë qëllim?
Si ta zbatoj personalisht këtë qëllim?

16 PAQE, INDUSTRIALE DHE INSTITUCIONE TË FORTA

Promovimi i shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm, i aksesit në shoqëri për të gjithë dhe ndërtimi i efektshëm, të besueshëm të gjithëpërfshirjes në të gjitha nivelet.

16. Paqe, drejtësi dhe institucione të forta

Situata aktuale:

Promovimi i paqes dhe sigurisë njerëzore është një nga parakushtet thelbësore për zhvillim. Vendet e shënuara nga dhuna, konfliktet dhe kushtet e pasigurta politike gjithashtu bien në spiralen e varfërisë. Në vitin 2014, 46 konflikte të armatosura dhe luftëra u numëruan ndërkombëtarisht dhe 200 000 njerëz vdiqën për shkak të konflikteve të armatosura. Numri i njerëzve që largohen nga shtëpitë e tyre po rritet vazhdimisht dhe, me mbi 50 milionë njerëz, është më i larti që nga Lufta e Dytë Botërore. Sipas Bankës Botërore, aktualisht ekzistojnë rreth 35 shtete në mbarë botën në të cilat grupet e armatosura kanë marrë pushtetin dhe përcaktojnë jetën e popullsisë. Arbitrariteti, pabarazia dhe korrupsioni mbizotëron në shumë shtete. Ndërsa jeta në Evropë ka qenë paqësore që nga Lufta e Dytë Botërore, situata në rajonet e krizës në botë po del gjithnjë e më shumë jashtë kontrollit, shembuj ekstremë janë Lindja e Mesme dhe Afrika Veriore, pasi kjo po përhap terrorizmin në vende të tjera.

Hapat:

Deri në vitin 2030, do të merren shumë masa për të nxitur zhvillimin e një shoqërie paqësore dhe të drejtë në mbarë botën. Të gjitha format e dhunës duhet të reduktohen ndjeshëm kudo. Çdo dhunë ndaj fëmijëve, si abuzimi, shfrytëzimi, trafikimi i fëmijëve dhe torturat, duhet t'i jepet fund.
Sundimi i ligjit duhet të promovohet në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar dhe të gjithë njerëzit duhet të kenë akses të barabartë në drejtësi. Të gjitha format e krimit të organizuar duhet të luftohen. Flukset e paligjshme financiare dhe të armëve, korrupsioni dhe ryshfeti do të reduktohen ndjeshëm deri në vitin 2030.
të. Për këtë qëllim, duhet të krijohen dhe forcohen institucionet përkatëse në të gjitha nivelet. Bashkëpunimi ndërkombëtar për të luftuar krimin dhe terrorizmin, si dhe detyra të tjera të rëndësishme ndërkombëtare duhet të forcohet dhe duhet të mbështeten përpjekjet kombëtare.
Nevojat e të gjithë njerëzve duhet të respektohen nga autoritetet shtetërore dhe interesat e të gjithë njerëzve duhet të merren parasysh më shumë në çështjet politike. Vendet në zhvillim duhet të përfshihen më shumë në institucionet e qeverisjes globale.

Si e vlerësoj situatën në lagjen/rajonin/vendin tim në lidhje me këtë qëllim?
Si ta zbatoj personalisht këtë qëllim?

17 PARTNERITETE PËR TË ARRITUR QËLLIMET

Forcimi i mjeteve të zbatimit dhe rivitalizimit të partneritetit global për zhvillim të qëndrueshëm.

17. Partneritete për arritjen e qëllimeve

Situata aktuale:

Tani ka disa marrëveshje, bashkëpunim ndërqeveritar dhe rezoluta për tema individuale të 17 qëllimeve të OKB-së. Aktualisht, bashkëpunimi ndërkombëtar për arritjen e SDG-ve po zhvillohet vetëm në raste të izoluara. Në nivel kombëtar, çështjet tashmë po trajtohen në nivele të ndryshme.
Është gjithashtu detyrë e OKB-së të sigurojë që çështjet jo vetëm të fokusohen, por edhe të konsiderohen dhe adresohen në lidhje me qëllimet e tjera. Mbi të gjitha, synimet si ulja e varfërisë, mbrojtja e klimës dhe ruajtja e ekosistemeve nuk mund të arrihen të vetme dhe kanë nevojë për një bazë detyruese ndërkombëtare. Disa vende kanë ide dhe qasje shumë të ndryshme, gjë që i bën SDG-të edhe më të rëndësishme si një rezolutë dhe synim i përbashkët.

Hapat:

Për të arritur qëllimin nr. 17, bashkëpunimi global, shtetet kanë rënë dakord të përfshijnë SDG-të në planin kombëtar të secilit vend, ku secili vend të vendosë vetë se cilat çështje janë më urgjente në secilin rast. Kur punoni për qëllimet, duhet pasur kujdes që ato të mos pengojnë por të mbështesin njëri-tjetrin.
Të gjitha vendet duhet të jenë në gjendje të sigurojnë burimet e tyre teknike dhe financiare për të arritur qëllimet. Vendet më pak të zhvilluara, më të varfra duhet të mbështeten në zbatimin e qëllimeve, p.sh. duke dyfishuar eksportet. Varësia e vendeve më të varfra nga vendet më të pasura duhet të reduktohet dhe në vend të kësaj duhet të promovohen burimet e brendshme. Vendimet politike të një vendi duhet të respektohen për aq kohë sa nuk bien ndesh me rregulloret e tjera. "Bashkëpunimi trekëndor" midis vendeve të industrializuara, ekonomive në zhvillim dhe vendeve më të varfra duhet të zgjerohet në mënyrë që njerëzit të mësojnë nga njëri-tjetri. Organizatat dhe individët që punojnë për çështje globale si varfëria, shëndeti dhe arsimi duhet të përfshihen në të gjitha përpjekjet, pasi përvoja dhe mbështetja e tyre nevojitet. Identifikimi i të dhënave dhe statistikave në të gjitha vendet duhet të përmirësohet në mënyrë që të dokumentohet rruga drejt zbatimit të qëllimeve.

Si e vlerësoj situatën në lagjen/rajonin/vendin tim në lidhje me këtë qëllim?
Si ta zbatoj personalisht këtë qëllim?

25 QËLLIMET GLOBALE – DISA FAQ'E.

Çfarë do të thotë "Objektivat Globale për Zhvillim të Qëndrueshëm"?
"Qëllimet globale" do të thotë: Këto synime zbatohen në të gjithë botën.
"Zhvillimi i qëndrueshëm" do të thotë që zhvillimi duhet të bëhet në atë mënyrë që njerëzit të përdorin lëndët e para me kujdes dhe të mos shkatërrojnë mjedisin. Dhe zhvillimi duhet të bëhet në atë mënyrë që njerëzit të mund të vazhdojnë të jetojnë mirë në botë në të ardhmen.

Kush i vendosi Objektivat Globale për Zhvillim të Qëndrueshëm?
Objektivat Globale për Zhvillim të Qëndrueshëm u vendosën nga Kombet e Bashkuara.
Kombet e Bashkuara janë një asamble politikanësh nga pothuajse çdo vend i botës. Njerëzit shpesh thonë "OKB" kur i referohen Kombeve të Bashkuara. Kjo është shkurtesa e termit në anglisht: Kombet e Bashkuara. Kombet e Bashkuara punojnë së bashku për një politikë të përbashkët.
Për shembull, ata konsiderojnë së bashku: Cilat rregulla duhet të respektojnë njerëzit në të gjitha vendet e botës,

- në mënyrë që njerëzit të mos shkatërrojnë më tej mjedisin,
- në mënyrë që të ketë më pak luftëra në të ardhmen,
- në mënyrë që njerëzit në të gjitha vendet të trajtohen në mënyrë të drejtë,
- në mënyrë që të gjithë njerëzit në mbarë botën të kenë mjaft për të ngrënë në të ardhmen.

Objektivat Globale për Zhvillim të Qëndrueshëm janë në një traktat që vendet nënshkruan së bashku në Kombet e Bashkuara. Ky traktat quhet Axhenda 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm.
Një axhendë përcakton se cilat synime duhet të arrihen në cilën pikë kohore. Vendet e Kombeve të Bashkuara dëshirojnë të arrijnë qëllimet e Agjendës 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm së bashku deri në vitin 2030. Axhenda 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm përmban gjithsej 17 synime të ndryshme.

Cilat janë synimet e Agjendës 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm?
Me Axhendën 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm, vendet duan të arrijnë, për shembull,

- se ka më pak varfëri dhe uri në botë,
- që më pak njerëz vdesin nga sëmundje që mund të kurohen mirë,
- që të drejtat e njeriut të respektohen në të gjitha vendet anembanë botës,
- që qytetarët të merren seriozisht nga qeveritë e tyre në vende të ndryshme.
- dhe të ketë një fjalë më të mirë në të ardhmen,
- që qeveritë në mbarë botën të punojnë më mirë së bashku në të ardhmen.

Çfarë duhet t'i kushtoni vëmendje në të njëjtën kohë?

- Duhet t'i kushtoni vëmendje në të njëjtën kohë:
- çfarë është e mirë për mjedisin,
- çfarë është e mirë për ekonominë,
- çfarë është e mirë për shoqërinë.

Fusha e ekonomisë përfshin, për shembull, pyetjen:

- Sa sipërmarrje biznesi ka në një vend?
- A ka shumë mbeturina apo ndotje të ajrit në punën e sipërmarrjeve të biznesit?
- A kanë punonjësit e këtyre bizneseve kushte të mira pune?

Fusha e shoqërisë përfshin, për shembull:

- A ka një mosmarrëveshje apo luftë në një vend?
- Si mund ta përcaktojnë jetën e tyre njerëzit në një vend?
- A ka shumë të varfër në një vend?
- Çfarë ligjesh ekzistojnë në një vend për punën e sipërmarrjeve të biznesit dhe për mbrojtjen e mjedisit?

26 SHËNIMET E MIA